

EDÍCIA ZÁKLAD sv. 7.

L. SCUPOLI

DUCHOVNÝ BOJ

1948

VYDAL SPOLOK SV. VOJTECHA V TRNAVE

L. Scupoli: DUCHOVNÝ BOJ.

Vychádza s povolením Apošt. administratúry trnavskej čís. 5484/48. zo dňa 9. júna 1948 ako 7. sväzok edície *Z á k l a d*, ktorú vydáva *Spolok sv. Vojtecha v Trnave*. Preložil *Dr. Štefan Štefkovič*. Obálka od *Matejka Papíka*. Tlačila kníhtlačiareň *Práca* v Žiline roku 1948.

„Vy dnes so svojimi nepriateľmi máte sa biť, nech sa nestrachuje vaše srdce, nebojte sa, neustupujte, ani sa ich neľakajte, lebo Pán, váš Boh je uprostred vás a bude za vás proti nepriateľom bojovať, aby vás z nebezpečenstva vytrhol.“
(Deuter, 20, 3, 4.)

Ú V O D

Najvyššiemu Veliteľovi a najslávnejšiemu Vláďazovi Ježišovi Kristovi, synovi Márie.

Keďže sa Tvojej vznešenosti vždy ľúbili a ustavične sa ešte ľúbia (obety) a dary nás smrteľníkov, keď sú s čistým srdcom obetované na Tvoju slávu, i ja predkladám a venujem Tvojej Božej vznešenosti toto dielko o duchovnom boji. Neodŕahujem sa preto, že je malé, lebo dobre viem, že Ty si veľký Pán, tešíš sa z nepatrných vecí a pohŕdaš nadutosťou a ctižiadosťou sveta. A ako by som mohol bez pohany a bez škody venovať toto dielko niekomu inému ako Tvojej vznešenosti, Tebe, Kráľ neba a zeme? Čokoľvek toto dielko učí, všetko je Tvoja náuka, lebo Ty si nás učil, aby sme medôverovali v seba, ale v Teba, pre Teba bojovali a k Tebe sa modlili.

Okrem toho ak je pre každý boj potrebný skúsený vodca, aby viedol bitku a dodával odvahy vojakom,

ktorí sa bijú tým statočnejšie, čím viacej sú si vedomí, že bojujú pod vedením nepremožiteľného vodcu: či azda tento „Duchovný boj“ nebude potrebovať vodcu? Teba teda, JEŽIŠU KRISTE, volíme si (my všetci, čo sme sa už rozhodli bojovať a poraziť akéhokoľvek nepriateľa) za svojho vodcu, lebo Ty si premohol svet a h knieža temností a utrpením i smrťou svojho presvätého tela zvíťazil si nad telami všetkých, ktorí udatne bojovali a budú bojovať. Keď som, Pane, pripravoval tento „Duchovný boj“, ustavične som mal na mysli výrok: „Sami od seba nedokážeme uvažovať o tom, čo sa týka nás.“ Ak bez Teba a bez Tvojej pomoci nemôžeme mať dajaké dobré myšlienky, akože budeme môcť sami bojovať proti toľkým veľmi mocným nepriateľom a vyhnúť toľkým nebezpečným a skrytým nástrahám? Pane, Tvoj je, tento „Boj“ vo všetkých častiach, lebo — ako som spomenul — Tvoja je náuka a Tvoji sú všetci duchovní bojovníci; medzi nimi sme aj my, rehoľníci teatínskej rehole. Preto padáme všetci na kolená pred Tvojou najvyššou velebnosťou a prosíme Ťa, aby si prijal tento „Boj“, aby si nás ustavične pobádal a svojou pomáhajúcou milosťou oduševňoval stále hrdinskejšie bojovať; lebo vôbec ne-
pochybujeme, že zvíťazíme na slávu Tvoju a Tvojej najsvätejšej Matky Panny Márie, keď Ty budeš bojovať v nás.

Najponíženejší služobník, vykúpený Tvojou krvou,

L. Scupoli.

A keď niekto zápasí, nedosiahne veniec (víťazstva), ak nezápasí podľa pravidiel.

(2. Tím. 2, 5)

HLAVA I.

V čom spočíva kresťanská dokonalosť. Treba bojovať, aby sme ju dosiahli. Štyri veci sú potrebné pre tento boj.

Milovaná dcéra v Kristu! Keďže chceš dosiahnuť výšku dokonalosti, priblížiť sa k svojmu Bohu a byť s ním jeden duch, čo je najväčšie a najvznešenejšie podujatie, aké len možno vypovedať alebo si predstaviť, musíš najprv vedieť, v čom spočíva opravdivý a dokonalý duchovný život.

Mnohí si totiž myslia, neuvažujúc ďalej o veci, že spočíva v prisnom živote, v dlhom bdení, v pôstoch a v iných podobných tvrdoch a telesných utrpeniach.

Iní, najmä ženy, si namýšľajú, že dosiahli veľkú dokonalosť, keď odrecitujú veľa modlitieb, počúvajú veľa sv. omší, zúčastňujú sa na dlhých pobožnostiach, keď často navštevujú kostoly a pristupujú k sv. prijímaniu.

Mnohí iní (medzi ktorými sa dakedy nájde aj osoba oblečená do rehoľného rúcha a žijúca v kláštore) sú presvedčení, že celá dokonalosť spočíva iba v tom, ak sa zúčastňujú na spoločných modlitbách (chór), zachovávajú mlčanlivosť, milujú samotu a presne zachovávajú rehoľný poriadok.

A tak jeden si myslí, že dokonalosť spočíva v tých druhý zasa že v iných takýchto úkonoch.

Tomu však nie je tak. Lebo nemožno povedať, že by v nich samých spočívala kresťanská dokonalosť a opravdivý duch dokonalosti, keďže tieto úkony sú alebo prostriedkom na dosiahnutie ducha dokonalosti, alebo sú plodom tohto ducha.

Tieto úkony sú bezpochyby veľmi mocným prostriedkom na získanie ducha dokonalosti pre tých, čo ich dobre a rozumne užívajú, aby tak získali silu a moc proti vlastnej zlobe a krehkosti, ozbrojili sa proti útokom a zvodom našich spoločných nepriateľov, a aby si zadovážili duševnú podporu, ktorá je veľmi potrebná všetkým Božím služobníkom, najmä však začiatočníkom.

Tieto úkony sú však ovocím ducha dokonalosti u ľudí naozaj duchovných, ktorí karhajú telo, lebo urazilo svojho Stvoriteľa; aby si ho udržali poslušné a ponížené, mlčia a žijú osihotene, aby sa vyvarovali i tej najmensej urážky Pána a aby obcovali v nebi; venujú sa bohoslužbe a úkonom zbožnosti, modlia sa a rozjímajú o živote a umučení nášho Pána nie zo zvedavosti, nie preto, že im to dobre padne, lež preto, aby tým lepšie poznali svoju zlobu i dobrotu a milosrdenstvo Božie, aby sa viac a viac rozplameňovali láskou k Bohu a nenávisťou voči sebe samým, nasledujúc svojím sebazapieraním a s krížom na pleclach Syna Božieho; často pristupujú ku sv. sviatostiam na slávu jeho božskej velebnosti, aby sa čím užšie spojili s Bohom a aby načerpali novú silu proti nepriateľom.

Avšak tým, ktorí budujú iba na spomínaných vonkajších úkonoch, tieto úkony môžu sa dakedy stať príležitosťou k úpadku skôr ako zjavné hriechy; nie preto, že by boli samy v sebe zlé (veď všetky sú veľ.

mi dobré), ale vinou tých, čo ich konajú. Lebo ak obracajú pozornosť iba k nim, nechávajú svoje srdce opustené v moci nezriadených náklonností a ukrytého diabla; a keď diabol vidí, že už nejdú po pravej ceste, nielen že ich necháva so záľubou pokračovať v spomenutých cvičeniach, ale im tiež dovoľuje, aby sa vo svojej márnomyseľnosti rozplývali v rajských slastiach a namýšľali si, že sú povzdvižnutí medzi anjelské sbory a že v sebe pocitujú Boha; takíto ľudia dakedy sa celkom pohrúžia do zvláštnych rozjímaní, ktoré sa hemžia vysokými, čudnými a lúbeznými vecami a v zabudnutí na svet a na tvory sa im zdá, že sú v treťom nebi.

V koľkých bludoch však zaviazli a ako ďaleko sú od dokonalosti, ktorú hľadáme, ľahko možno poznať z ich života a mravov.

Lebo v každej veci, dôležitej alebo bezvýznamnej, chcú byť pokladaní za lepších a chcú mať prednosť pred ostatnými; vo svojich náhľadoch sú tvrdohlaví a zatatí; starostlivo a úsilovne pozorujú a ohundrú reči a skutky druhých, hoci oproti vlastným sú slepi.

Ak by si sa však čo len trochu dotkol nejakej ich márnomyseľnosti, na ktorej si zakladajú a svoje zaľúbenie nachádzajú v tom, aby ich za takých aj druhí pokladali, a ak by si ich odtrhol od pobožností, ktoré vykonávajú priam bezmyslienkovite, celkom sa pobúria a mimoriadne znepokoja.

A ak Boh, chcúc ich priviesť k pravému sebapoznaniu a na cestu dokonalosti, pošle na nich utrpenia a choroby, alebo dopustí prenasledovania (ktoré nikdy neprídu bez jeho vôle, lebo on tak chce alebo dopúšťa, aby boli skúšobným kameňom vernosti jeho služobníkov), vtedy odhalia svoj falšný základ a svoje pýchou skazené, porušené vnútro, lebo ani vo smútku, ani v radosi, nechcú sa odovzdať vôli Boha a pokoriť

sa mu; neuspokoja sa s jeho súdmi, ktoré sú vždy spravodlivé, i keď často nevyspytateľné; ani podľa príkladu jeho poníženého a umučeného Syna nechcú sa pokoriť pred každým stvorením a nechcú považovať za svojich priateľov aj prenasledovateľov, ktorí sú nástrojmi božej dobrotivosti a spolupracovníkmi na sebazapieraní, zdokonaľovaní a spásе ich samých.

Z toho jasne vyplýva, že takíto ľudia sa nachádzajú v ňom vážnom nebezpečenstve, lebo si privlastňujú veľký stupeň dokonalosti, a to preto, že zaslepeným okom duše sa dívajú sami na seba a na svoje vonkajšie skutky, ktoré sú dobré; a takto namyslení posudzujú iných a okrem osobitnej božej pomoci, niet nikoho, kto by ich obrátil.

Lebo oveľa ľahšie sa obráti a na dobré privedie otvorený hriešnik ako hriešnik utajený a prikrytý pláštikom zdanlivých čností.

Vidíš teda, dosť jasne, dcéra, že duchovný život nespočíva v spomenutých veciach, ako som ti vysvetlil.

Musíš vedieť, že duchovný život spočíva len a len v poznávaní dobrotivosti a veľkosti Boha a našej ničoty a náklonnosti k zlu; v láske k Bohu a nenávisti k sebe; v podriaďovaní sa nielen jemu, ale z lásky k nemu i v podriaďovaní sa každému stvoreniu, v zriekaní sa svojej vôle a v úplnom odovzdávaní sa do jeho božej vôle; a okrem toho i v tom, aby sme toto všetko chceli a robili jedine na slávu božiu a tak sme sa jedine Bohu zaľúbili, lebo on to chce a zaslúži si, aby sme ho milovali a jemu slúžili.

Toto je zákon lásky, vtlačený rukou samého Pána do srdca jeho verných služobníkov.

Toto je sebazapieranie, ktoré žiada od nás.

Toto je sladké jarmo a jeho ľahké bremeno.

Toto je poslušnosť, ku ktorej nás volá náš Vykupiteľ a Učiteľ príkladom i slovom.

A pretože ty, keďže túžiš po výške toľkej dokonalosti, musíš si robiť neustále násilie, aby si mohla hrdinsky premôcť a zničiť všetky vášne, veľké alebo malé, naisto sa musíš na tento boj prichystať s celou ochotou ducha, lebo odmeňovaní bývajú iba udatní bojovníci.

Keďže tento boj je ťažší ako iné boje (lebo tým, že bojujeme proti sebe, tiež sami seba napádame), aj získané víťazstvo bude slávnejšie a Bohu milšie ako všetky ostatné.

Lebo keď sa budeš usilovať pošliapať a zničiť všetky i čo najmenšie svoje nezriadené túžby, žiadosti a chútky, preukážeš Bohu väčšiu radosť, ako keby si sa bičovala až do krvi a postila viac ako starodávni puštovníci a anachoréti, alebo priviedla tisíce duší na cestu čnosti, ale pritom dobrovoľne udržiavala pri živote niektoré spomenuté neresti.

Lebo hoci je Pánovi samo o sebe milšie obrátenie duší ako umŕtvovanie nepatrnej chútky, predsa nesmieš si žiadať alebo radšej robiť iné, ako to, čo si najmä Pán sám od teba žiada a chce.

A jemu sa dôzista viacej ľúbi, aby si sa namáhala a vynasnažovala umŕtvovať svoje náruživosti, ako mu slúžiť v akejkoľvek veci, viac či menej dôležitej, ale pritom vedome a dobrovoľne ponechávať pri živote čo len jedinú vášeň.

Keď už teraz vidíš, dcéra, v čom spočíva kresťanská dokonalosť, a keď uznávaš, že sa musíš pustiť do veľmi krutého boja proti sebe samej, aby si ju dosiahla, musíš sa vyzbrojiť štyrmi vecami, najistejšími a najpotrebnejšími zbraňami, aby si dosiahla korunú a stala sa víťazom v tomto duchovnom boji. Sú to:

nedôvera v seba, dôvera v Boha, cvičenie a modlitba.

S božou pomocou ideme ľahko a stručne prehovoriť.
o všetkých týchto veciach:

HLAVA II

O nedôvere v seba.

Nedôvera v seba, dcéra moja, v tomto boji je ti tak veľmi potrebná, že bez nej celkom určite nielen že nedosiahaš žiadané víťazstvo, ale vôbec nebudeš môcť prevládnúť ani svoju najmenšiu vášeň.

Toto si dobre vštep do pamäti; lebo vplyvom pokazenej prirodzenosti sme príliš ochotní a naklonení k falošným predstavám o sebe; a hoci vo skutočnosti neznamenáme nič, predsa si nahovárame opak toho a bez akéhokoľvek dôvodu preceňujeme svoje sily.

Túto chybu dost' ťažko poznať; veľmi sa neľúbi Bohu, ktorý má rád a chce, aby sme túto najistejšiu pravdu o sebe dokonale poznali; že každá milosť a čnosť prichádza k nám od neho samého, ktorý je prameňom všetkého dobra a že od nás nič nemôže vyjsť, ani len dobrá myšlienka, ktorá by sa mu ľúbila.

A hoci aj táto tak veľmi dôležitá nedôvera je tiež dielo jeho ruky, ktorá ju obyčajne dáva svojim milým priateľom niekedy zbožnými vnuknutiami, inokedy tvrdými utrpeniami a prudkými, skoro neznesiteľnými pokušeniami a všelijakými inými spôsobmi, ktoré ani nechápeme, predsa Boh chce, aby sme aj my s ním pracovali, nakoľko sa to nás týka; preto ti predkladám štyri spôsoby, ako môžeš s osobitnou pomocou nebeskej priazne dosiahnuť túto nedôveru.

Prvý spôsob: Rozvažuj a poznávaj svoju úbohosť a ničotnosť, že sama od seba nemôžeš urobiť nijaké dobro, ktorým by si si zaslúžila vstup do nebeského kráľovstva.

Druhý spôsob: O túto nedôveru veľmi často pros Pána vrúcnyimi a pokornými modlitbami, lebo on ju

darúva. Aby si ju mohla dosiahnuť, musíš uznať, že ju nielen vôbec nemáš, ale že si celkom bezmocná, aby si ju sama od seba získala. Keď sa takto viac ráz predstavíš pred božskú velebnosť s pevnou vierou, že ti ju dobrotivý Boh udelí, a keď ju budeš vytrvale očakávať po celý čas, ktorý určí jeho prozreteľnosť, dozaista ju aj dosiahneš.

Tretí spôsob: Navykaj si báť sa sama seba, vlastnej mienky, silnej náklonnosti hrešiť, nespočetných nepriateľov, ktorým sama nemôžeš ani najmenej odporovať, ich bojovej zručnosti, úskokov, ich premien na anjelov dobra a nespočetných výmyslov a nástrah, ktoré nám potajomky chýstajú na samotnej ceste čnosti.

Štvrtý spôsob: Keď sa ti príhodi, že upadneš do nejakej chyby, vtedy ešte hlbšie a živšie uvažuj o svojej preveľkej krehkosti; Boh totiž preto dopustil tvoj pád, aby si sa naučila, upozornená vnuknutím a jasnejšie poznávajúc seba ako predtým, opovrhovať sebou ako niečím príliš biednym a tiež aby si chcela, aby ťa za takú považovali aj druhí a taktiež tebou pohrdali; lebo bez tejto vôle nie je možná čnostná nedôvera, ktorá má svoj koreň v opravdivej pokore a v spomenutom poznaní zo skúsenosti.

Lebo je jasné, že každý, kto sa chce spojiť s nebeským svetlom a s nestvorenou pravdou, musí mať sebapoznanie, ktoré pyšným a povýšene o sebe smýšľajúcim božská dobrotivosť obyčajne dáva tak, že spravodlivo dopustí, aby upadli do nejakého hriechu, o ktorom si myslia, že sa mu môžu vyhnúť, a aby tým spôsobom poznali seba a úplne sa odučili dôverovať v seba.

Avšak tento tak žalostný spôsob užíva Pán iba vtedy, keď druhé, láskavejšie spôsoby, ktoré sme na-

značili vyššie, nepriniesly taký úžitok, ako zamýšľala jeho božská dobrota.

Lebo ona dopúšťa, aby človek viac alebo menej upadol podľa toho, či jeho pýcha a namyslenosť je väčšia alebo menšia; teda tam, kde by nebolo nijakej namyslenosti, ako u Panny Márie, nebolo by ani nijakého pádu.

Keď teda zhrešíš, ihneď sa v mysli obráť pokorne k sebapoznaniu a vrúcnu modlitbou pros Pána, aby ti dal opravdivé svetlo sebapoznania a dokonajú nedôveru v seba, ak dakedy znovu nechceš upadnúť ešte do väčšieho hriechu.

HLAVA III.

O dôvere v Boha.

Hoci nám je v tomto boji, ako sme povedali, nedôvera v seba tak potrebná, predsa, keby sme len ju mali, alebo by sme sadali na útek, alebo by sme boli od nepriateľov premožení a porazení. Preto okrem nej musíš mať úplnú dôveru v Boha, musíš dúfať a od neho samého očakávať akékoľvek dobro, pomoc a víťazstvo.

Lebo ako sami od seba, keďže sme nič, nemôžeme nič iné očakávať ako poklesky, a preto naozaj musíme nedôverovať sami sebe, tak určite dosiahneme od nášho Pána akékoľvek veľké víťazstvo, len keď ozbrojíme svoje srdce živou dôverou v neho, že jeho pomoc dosiahneme.

Podobne i toto môžeme dosiahnuť štvorakým spôsobom.

Po prvé tým, že prosíme Boha o túto dôveru.

Po druhé, že uvažujeme a okom viery vidíme všemohúcnosť a nekonečnú múdrosť božiu, ktorej nič nie je nemožné alebo ťažké; a pretože jeho dobrota je bez

miery, je hotový a pripravený s nevýslovnou ochotou s hodiny na hodinu a s okamihu na okamih, dávať nám všetko to, čo nám je potrebné pre duchovný život a úplné víťazstvo nad sebou, keď sa s dôverou utiekame do jeho náručia.

A akože by mohol náš božský Pastier, ktorý tria-tridsať rokov išiel za stratenou ovečkou s takým mocným volaním, že z toho až zachrípnul a po takej namáhavej a trnistej ceste, že na nej vyliat všetku svoju krv a položil svoj život; ako by náš božský Pastier mohol neobrátiť svoje oči života na ovečku, nepočuť ju a nepoložiť si ju na svoje božské ramená, radujúc sa teraz so všetkými svojimi susedmi a nebeskými anjelmi, že ovečka ide za ním, poslúcha jeho príkazy alebo aspoň túži (hoci dakedy slabo) ho poslúchať, keď ho volá a prosí?

Akože by bolo možné, že by náš Pán opustil dušu, ktorá ako zblúdená ovečka kričí a volá svojho Pastiera, ktorý neprestal veľmi starostlivo a láskavo hľadať v podobenstve o stratenej drachme slepého a nemého hriešnika, dokiaľ ho nenašiel?

A kto vôbec uverí, že Boh, ktorý neustále klope na ľudské srdce a túži do neho vstúpiť, v ňom hoďovať a obdarit' ho svojimi darmi, spraví sa naozaj hluchým a nebude chcieť vstúpiť do srdca vtedy, keď sa mu ono otvorí a bude ho pozývať?

Tretí spôsob, ako získať túto svätú dôveru, je pripomínať si pravdy sv. Písma, ktoré nám jasne na toľkých miestach ukazuje, že nebol nikdy zahanbený, kto dôveroval v Boha.

Štvrtý spôsob, ktorý bude slúžiť na dosiahnutie nedôvery v seba a zároveň dôvery v Boha, je tento: Kedykoľvek máš voľačo vykonať, alebo sa pustiť do nejakého boja, aby si premohla seba, zamysli sa nad svojou slabosťou, prv než by si si to zaumienila ale-

bo sa pre to rozhodla; a keď si už naozaj nebudeš dôverovať, potom sa obráť na všemohúcnosť, múdrosť a dobrotivosť božiu a dôverujúc v tieto božie vlastnosti, rozhodni sa konať a udatne bojovať; keď budeš mať v ruke tieto zbrane a modlitbu, potom bojuj a pracuj, ako ti to poviem na patričnom mieste.

Ak nebudeš zachovávať tento poriadok, budeš sa z veľkej časti klamať, i keby sa ti zdalo, že všetko robíš s dôverou v Boha; vlastná namyslenosť je totiž človekovi natoľko blízka a taká nenápadná, že potajomky skoro vždy žije v nedôvere, o ktorej sa nám zdá, že ju máme voči sebe, a v dôvere, o ktorej sa nazdávame, že ju máme voči Bohu.

Aby si sa mohla čo najviac chrániť namyslenosti a konať s nedôverou v seba a dôverou v Boha, najprv sa musíš zamyslieť nad svojou slabosťou, potom nad božou všemohúcnosťou a len potom nech idú tvoje skutky.

HLAVA IV.

Ako možno poznať, či konáme s nedôverou v seba a s dôverou v Boha.

Namyslenému služobníkovi sa dakedy zdá, že dosiahol nedôveru v seba a dôveru v Boha, hoci nie je tomu tak. A to pochopíš z účinku, ktorý v tebe spôsobí pád (hriech).

Ak sa teda po svojom páde znepokojuješ, zarmucuješ a cítiš, že si hnaná do akéhosi zúfalstva, pretože nemôžeš ďalej pokročiť a robiť dobro, to je zrejmé znamenie, že si skladala dôveru v seba, a nie v Boha.

A keď tvoj zármutok a zúfalstvo bude veľké, veľmi si dôverovala v seba a málo v Boha. Lebo duša, ktorá z veľkej časti nedôveruje sebe, ale zato dôveruje v Boha, i keď upadne, ani sa nečuduje, ani sa nezarmucuje a neponosuje, lebo vie, že sa jej to prihodilo pre jej slabosť a malú dôveru v Boha; ba tým

viac zanechá dôveru v seba a ešte pokornejšie dôveruje v Boha, a keďže nado všetko nenávidí hriech a nezriadené žiadosti, ako príčinu svojho pádu, s veľkým, tichým a pokojným bôľom nad urážkou božou pokračuje v započatom diele a ešte rozhodnejšie a ráznejšie prenasleduje svojich nepriateľov, dokiaľ ich nezničí.

Prial by som si, aby si toto uvážili tie osoby, ktoré žijú duchovným životom, ale ktoré sa nemôžu ani nechcú uspokojiť vtedy, keď upadnú do nejakej chyby; nemajú pokoja, kým nenavštívia svojho duchovného otca; ale robia to skôr preto, aby sa zbavili úzkosti a nespokojnosti, ktorá vznikla z ich samolásky, a nie z iného dôvodu. Mali by však k nemu ísť hlavne preto, aby sa očistili od škvrny hriechu a aby proti nemu načerpali sily v Najsvätejšej sviatosti.

HLAVA V.

O omyle mnohých, ktorí si myslia, že malomyselnosť je čnosť.

Mnohí sa mýlia ešte i v tom, že malomyselnosť a nespokojnosť, ktorá nasleduje po hriechu (pretože je spojená s akousi neľúbosťou), pripisujú čnosti a nevedia, že pochádza z tajnej pýchy a namyslenosti a že je založená na sebadôvere a na spoliehaní na vlastné sily. A pretože príliš spoliehali na vlastné sily (lebo si mysleli, že čosi znamenajú), ale pri skúške, pri ktorej upadli do hriechu, zbadali, že týchto síl nemajú, tak sa znepokojujú a divia sa tomu, ako dačomu novému; zmalomyselnejú, lebo vidia zničenú oporu, na ktorú márne opierali svoju dôveru.

To sa nestane pokornému človekovi, ktorý dôveruje jedine v Boha a o sebe si nič nenamýšľa; i keď upadne do akéhokoľvek hriechu a hoci aj pociťuje nad tým bolesť, predsa neznepokojuje sa preto, ani sa ne-

čuduje. Vie, že sa mu to všetko prihodilo pre jeho úbohosť a vlastnú slabosť, ktorú veľmi dobre poznáva svetlom pravdy.

HLAVA VI.

*Iné pripomienky, aby sme dosiahli nedôveru v seba
a dôveru v Boha.*

Pretože všetka sila premáhať našich nepriateľov pochádza hlavne z nedôvery v seba a dôvery v Boha, opäť ti podávam pokyny, aby si ju s pomocou božou dosiahla.

Musiš totiž vedieť a považovať za celkom isté, že ak Boh nenapomôže a nepozdvihne naše srdce svojou mimoriadnou milosťou, vtedy ani všetky dary, prirodzené alebo získané, ani všetky milosti zdarma dané, ani znalosť celého sv. Písma, ba ani to, že sme dlho Bohu slúžili a na to si navykli, nepomôžu nám vyplniť jeho vôľu v akomkoľvek dobrom a bohumilom diele alebo v akomkoľvek pokušení, ktoré máme premôcť, alebo v nebezpečenstve, ktorému máme vyhnúť, alebo v akomkoľvek kríži, ktorý máme niesť podľa jeho vôľu.

Takéto rozhodné presvedčenie musíme mať po všetky dni, hodiny a okamihy svojho života. Potom nám ani na um nepríde, aby sme dôverovali v seba.

Čo sa však týka našej dôvery v Boha, načim ti vedieť, že pre Boha niet nič ľahšieho ako premôcť našich nepriateľov, či je ich málo alebo veľa, či sú starí a skúsení, alebo či sú slabí a nováčkovia.

Preto i keby bola duša zavalená hriechami, i keby mala všetky nedokonalosti sveta a bola taká hriešna, že by sme si to ani predstaviť nevedeli; i keby už bola vyskúšala a použila všetky prostriedky a cvičenia, len aby sa zbavila hriechu a mohla konať dobro, a predsa

by nebola mohla získať ani len odrobinku dobra, ba naopak bola by ešte viac naklonená na zlé, predsa nesmie prestať dôverovať v Boha, ani nesmie odhodiť zbrane a duchovné cvičenia, ale musí stále udatne bojovať; musí totiž vedieť, že v tomto duchovnom boji nikto neprehrá, ak neprestane bojovať a dôverovať v Boha, ktorého pomoc nikdy nechýba jeho bojovníkom, i keď dakedy dopustí, aby boli poranení. Len bojovať treba, v tom je všetko; lebo liek na rany bojovníkov, ktorí s dôverou hľadajú Boha a jeho pomoc, je pripravený a účinný; a keď najmenej budú očakávať, budú ich nepriatelia usmrtení.

HLAVA VII.

O cvičení; najprv o cvičení rozumu, ktorý musíme chrániť pred nevedomosťou a zvedavosťou.

Ak nedôvera v seba a dôvera v Boha, ktoré sú tak veľmi potrebné v tomto boji, budú jedinou zbraňou, potom nielen že nad sebou nezvítazíme, ale upadneme do mnohého zla; preto okrem nich potrebujeme ešte cvičenie, ktoré je treťou vecou, o ktorej sme sa vyššie zmienili.

Predovšetkým treba cvičiť rozum a vôľu.

Rozum treba chrániť od dvoch vecí, ktoré ho zatemňujú.

Prvá je nevedomosť, ktorá ho zatemňuje a prekáža mu poznávať pravdu, ktorá je jeho vlastným predmetom. Preto cvičením máme ho vyčistiť a urobiť jasným, aby mohol dobre vidieť a pochopiť, ako nám je potrebné, očistiť si dušu od nezriadených žiadostí a ozdobiť ju svätými čnosťami.

Toto svetlo môžeme dosiahnuť dvojakým spôsobom.

Prvý a najdôležitejší spôsob je modlitba, ktorou máme prosiť Ducha Svätého, aby vliel svetlo do na-

ších srdc. Vždy nám to urobí, ak naozaj budeme hľadať iba Boha, ak sa budeme usilovať plniť jeho svätú vôľu a ak v každom prípade podriadime svoj úsudok úsudku duchovného otca.

Druhý spôsob spočíva vo vytrvalom cvičení hlboko a poctivo uvažovať o veciach, aby sme pochopili, či sú dobré alebo zlé podľa toho, ako nás učí Duch Svätý, a nie podľa toho, ako sa nám navonok zdajú alebo ukazujú našim smyslom a ako o nich súdi svet.

Keď takéto uvažovanie vykonáme, ako sa patrí, jasne nám ukáže, že všetko, čo slepý a pokazený svet miluje, po čom lípne a čo chce získať rozličnými spôsobami a prostriedkami, treba považovať za nič, za márnosť a klam; že zemské hodnosti a rozkoše sú iba márnosť a súženie ducha; že urážky a potupy, ktorými nás zahrňuje svet, prinášajú pravú slávu a utrpenie, spokojnosť; že odpúšťať nepriateľom a preukazovať im dobro je veľkodušnosť a jedným z najväčších pripodobnení sa Bohu; že je hodnotnejšie pohrdať svetom ako byť jeho pánom; že dobrovoľne poslúchať z lásky k Bohu i najúbohejšie stvorenia je veľkodušnejšie a ušľachtilejšie ako rozkazovať veľkým kniežatám; že pokorné poznanie seba si treba viac vážiť, ako hlbokosť všetkých vedomostí; že premáhať a umŕtvovať i čo najmenšie vlastné chútky zasluhuje väčšiu pochvalu, ako dobýjať mocné mestá, so zbraňou v ruke víťaziť nad mocnými vojskami, robiť zázraky a kriesiť mŕtvych.

HLAVA VIII.

O príčinách, prečo veci neposudzujeme správne a o spôsobe, ktorý máme zachovať, aby sme ich dobre rozoznávali.

Pričina, prečo správne nerozoznávame všetky spo-

menuté a mnohé iné veci, spočívaj v tom, že hneď pri prvom pohľade na ne buď si ich zamilujeme, buď na ne zanevreme nenávisťou; z toho vyplýva, že zatemnený rozum neposudzuje ich správne a tak, aké sú.

Aby si neupadla do tohto klamu, maj sa na pozore a nakoľko len môžeš, zachovaj si svoju vôľu čistú a slobodnú od nezriadenej lásky k akejkoľvek veci.

A keď spozoruješ akýkoľvek predmet, rozumom ho posúď a dôkladne o ňom pouvažuj, prv než sa dáš nenávisťou, ak je tvojím prirodzeným náklonnostiam protivný, alebo láskou, ak ti pôsobí pôžitok, pohnúť k tomu, aby si ho chcela alebo zavrhla.

Lebo vtedy rozum je slobodný, čistý a môže poznať pravdu, lebo nie je zaťažovaný náruživosťou; môže preniknúť ku zlu, ukrytému pod zdanlivou rozkošou, alebo k dobru, zahalenému rúškom zla.

Ak sa však vôľa už vopred s láskou alebo nenávisťou nakloní k nejakému predmetu, rozum ho nemôže dobre poznať, lebo pociť, ktorý medzi rozum a rečený predmet vkročil, tak ho ovplyvní, že považuje predmet za iný, ako vo skutočnosti je; a predstavíme ho takto vôli, ktorá si ho potom s väčším zápalom zamiluje alebo s nenávisťou sa od neho odvráti proti každému zákonu a poriadku rozumu.

Týmito citmi rozum sa ešte viac zatemní a takto zatemnený opäť predkladá vôli spomenutý predmet ako najvyššej lásky alebo nenávisti hodný.

Preto ak sa nezachová poriadok, o ktorom som sa zmienil (a to je pri celom tomto cvičení nanajvýš dôležité), tieto dve schopnosti, totiž rozum a vôľa, hoci sú také výborné a vznešené, začnú biedne blúdiť ako by v kruhu a stále upadať do hustejších temnôt a do väčšieho bludu.

Varuj sa teda, dcéra, veľmi starostlivo každej ne-

zriadenej náklonnosti k akejkoľvek veci, ktorú by si skôr dôkladne nevyskúšala svetlom rozumu a hlavne svetlom milosti a modlitby a úsudkom svojho duchovného otca a o ktorej by si nezistila, že je skutočne taká, akou sa zdá.

Chcem, aby si tento poriadok zachovávala pri niektorých zovňajších úkonoch, ktoré sú dobre a zbožné, viac než pri iných úkonoch; lebo nebezpečenstvo, že sa pomýlime a urobíme nerozvážnu vec, je pri tamtých, ktoré naoko sú dobré, väčšie než pri druhých.

Preto i tebe mohli by dakedy spôsobiť nemalú škodu, či už by šlo o čas, miesto, mieru alebo poslušnosť; veď vieme, že mnohí, sa nebezpečne pomýlili vo chvályhodných a veľmi svätých cvičeniach.

HLAVA IX.

Ešte jedna vec, ktorej sa musí rozum chrániť, aby mohol dobre rozoznávať.

Druhá vec, pred ktorou máme rozum chrániť, je zvedavosť; lebo keď ho zahrnieme myšlienkami škodlivými, zbytočnými a nemiestnymi, robíme ho nespôsobilým naučiť sa, čo sa viac týka nášho opravdivého umŕtšovania sa a dokonalosti.

Preto musíš byť ako by mŕtva v pátraní po veciach pozemských, ktoré predsa nie sú potrebné, hoci sú i dovolené.

Ako len môžeš ustavične obmedzuj svoj rozum a maj v láske jeho ochudobňovanie.

K novinkám a zmenám vo svete, či sú malicherné alebo dôležité, správaj sa tak, ako by pre teba nejestvovaly; keď sa ti však ponúkajú, postav sa proti nim a zažeň ich ďaleko od seba.

V túžbe chápať nebeské veci buď zdržanlivá a po-

korná a nechci poznať iné, ako ukrižovaného Krista, jeho život a smrť a to, čo on si žiada od teba.

Všetko ostatné drž ďaleko od seba; lebo takto urobíš veľkú radosť Bohu, ktorý miluje a v obľube má tých, čo od neho žiadajú a u neho hľadajú len toľko, čo im stačí na to, aby milovali jeho božskú dobrotu a plnili jeho vôľu. Každá iná žiadosť a pátranie je sebeláska, pýcha a osídlo diabla.

Ak sa budeš správať týmito pripomienkami, budeš môcť uniknúť mnohým nástrahám; lebo keď bude prefikáný had (diabol) vidieť, že tí, čo usilujú o duchovný život, majú hrdinskú a silnú vôľu, bude chcieť ubiť ich rozum, aby sa tak stal pánom i rozumu i vôle.

Pretci ich často vábi do vysokých, živých a zvedavých predstáv, najmä ak sú bystrého umu, veľkého nadania a ak ich ľahko strhuje pýcha; lebo ak sú zaujatí rozkošou a tými úvahami, o ktorých sa im mýlne zdá, že v nich požívajú Boha, zabúdajú očistiť svoje srdce, zabúdajú usilovať sa o poznanie seba a o opravdivé sebazapieranie. Keď sa takto dostanú do osídla pýchy, urobia si modlu z vlastného rozumu.

Z toho vyplýva, že celkom pomaly a nebadane začínajú mať presvedčenie, že nepotrebujú rady a poučovania od iných; už si navykli pri každej príležitosti utiekať sa k modle vlastného úsudku.

Je to stav veľmi nebezpečný a veľmi ťažko sa dá liečiť; lebo pýcha rozumu je oveľa nebezpečnejšia ako pýcha vôle; keďže je totiž pýcha vôle zrejmejšia vlastnému rozumu, rozum ľahko ju bude môcť jedného dňa presvedčiť, koho musí poslúchať; avšak kto a ako bude môcť presvedčiť toho, kto je skalopevne istý, že jeho názor je lepší ako názory druhých ľudí?

Akože sa podrobí úsudku iných, keď ho nepokladá nikdy za taký dobrý ako svoj vlastný?

Alk oko duše, totiž rozum, ktorým sa mala prezrieť a vyčistiť rana pýšnej vôle, je nezdravý, slepý a plný tej istej pýchy, kto bude môcť vyličiť pýchu vôle?

Keď sa svetlo stane tmou a keď pravidlo sklame, čo potom bude s ostatným?

Preto sa musíš zavčasu postaviť proti tak nebezpečnej pýche, a to prv, než ti prenikne až do špičiek kostí.

Otup ostrie svojho rozumu; ľahko podrob svoj názor názoru iných; staň sa bláznom z lásky k Bohu a budeš múdrejšia ako Šalamún.

HLAVA X.

O cvičení vôle a o cieľi, ku ktorému majú smerovať všetky vnútorné i vonkajšie úkony.

Okrem cvičenia, ktoré máš venovať rozumu, musíš tak viesť svoju vôľu, aby sa vo všetkom podriadila zaľúbeniu božiemu a nesmieš ju ponechať v moci jej túžob.

Dobre si zapamätaj: Nemá ti stačiť iba to, že chceš a dbáš o to, čo je Bohu zvlášť milé, ale musíš to chcieť a robiť ako by ním pobádaná preto, aby si sa len jemu zaľúbila.

Tu máme tiež boj, väčší ako vo vyššie spomenutých prípadoch, s našou prirodzenosťou; tak veľmi dbá o seba, že vo všetkých veciach, v dobrých a v duchovných viac ako v iných, hľadá vlastné pohodlie a zaľúbu, nimi sa zaoberá a dychtíve kŕmi ako pokrmom vôbec nie podozrivým

Preto sa ihneď po nich obzeráme a chceme ich, len čo sa nám naskytnú; nie preto, že nás pobáda

vôľa božia, alebo aby sme sa iba Bohu zaľúbili, lež pre dobro a uspokojenie, ktoré plynie z povedomia, že chceme to, čo Boh chce.

Tento klam je tým skrytejší, čím lepšia je sama v sebe vec, ktorú chceme. Dokonca i v túžbe po samotnom Bohu býva klam sebalásky, lebo v nej často viac hľadáme svoj záujem a svoje dobro ako vôľu Boha, ktorý v tom má zaľúbenie a to chce, aby ho milovali, po ňom túžili a jemu slúžili jedine pre jeho slávu.

Aby si vyhla tejto pasci, ktorá by ti prekážala na ceste dokonalosti, a aby si navykla všetko chcieť a konať akoby z popudu božieho a s čistým úmyslom iba Boha samého si uctiť a vyplniť jeho vôľu (lebo on chce byť jediný počiatok a koniec každého nášho skutku a myšlienky), postupuj týmto spôsobom: Keď sa ti naskytne nejaká vec, ktorú Boh chce, hneď neprikláňaj k nej svoju vôľu, ale obráť najprv svoju myseľ k Bohu, aby si videla, že jeho vôľou ju chceš, a to preto, lebo on tak chce, a aby si sa jedine jemu zaľúbila.

Takto tvoja vôľa, pobádaná a priťahovaná vôľou božou, nech sa potom rozhodne chcieť tú vec, pretože Boh ju chce a tiež preto, aby si sa jedine jemu zaľúbila a jeho si uctila.

Podobne, keď chceš odvrhnúť veci, ktoré Boh nechce, neodmietaj ich prv, kým neupreš pohľad rozumu na jeho božiu vôľu, ktorá chce, aby si ich odmietla, aby si sa mu zapáčila.

Musíš však vedieť, že sú málo známe úskoky prefikanej prirodzenosti, ktorá často predstiera, hľadajúc vždy potajomky sama seba, že je v nás pohnútkou a cieľom zapáčiť sa Bohu; a nie je tomu tak.

Preto často sa nám zdá, že to, čo chceme alebo

nechceme pre vlastný záujem, chceme alebo nechceme preto, aby sme sa Bohu zaľúbili alebo nezaľúbili.

Vlastným a osvedčeným liekom vyhnúť sa tomuto klamu je čistota srdca, ktorá spočíva v tom (a k tomu smeruje celý tento boj), aby sme vyzliekli starého človeka a obliekli si nového.

Aby si si predsa vedela poradiť, lebo si plná seba samej, dávaj si pozor na počiatku svojho konania, aby si sa zbavila, nakoľko môžeš, akéhokoľvek primiešania, kde by si mohla predpokladať, že je niečo sebelásky, a aby si nechcela a nekonala ani neodmietala nič, dokiaľ nepoznáš, že ťa k tomu ženie a ťahá úprimná a čistá vôľa božia.

Ák pri všetkých, najmä však pri vnútorných duševných a zovnútorých úkonoch, ktoré rýchle pominú, nebudeš vždy môcť tak skutočne pocítiť túto pohnútku, uspokoj sa tým, že ju máš skryté pri každom úkone, majúce vždy pravý úmysel ľúbiť sa vo všetkom iba Bohu.

Avšak pri úkonoch, ktoré trvajú nejaký čas, ne-máš vzbudiť v sebe takýto úmysel iba na počiatku, ale máš dbať na to, aby si ho často obnovovala a udržala si ho až do konca; ináč je tu totiž nebezpečenstvo, že padneš do inej pasce, taktiež našej prirodzenej lásky, ktorá časom často pôsobí, že nebadane pozmeníme predmet i cieľ svojich skutkov, pretože je viac naklonená a oddaná sebe ako Bohu.

Služobník boží, ktorý na to dostatočne nemyslí, často začína robiť voľačo s úmyslom zapáčiť sa jedine Bohu; ale neskôr pomaličky, skoro nebadane, natoľko nachádza v tom vlastné citové uspokojenie, že zabudne na božiu vôľu a tak prilipne na zaľúbenie, ktoré pritom pociťuje, a na úžitok a slávu, ktorá mu z toho plynie, že je celkom pobúrený a znepoko-

jený, keď sám Boh mu prekazí ďalšiu činnosť či už dajakou chorobou, nešťastím alebo stvorením; a často začne šomrať na jedno alebo na druhé, ba dakedy, nechcem to ani povedať, i na samého Boha. To je dosť jasný dôkaz, že jeho úmysel nebol vôbec podľa vôle božej, ale že pochádzal z pokazeného a nahnitého koreňa a základu.

Lebo ktokoľvek koná ako by z popudu božieho a aby sa len Bohu zaľúbil, netúži po jednej veci viac ako po druhej, ale chce ju len vtedy, ak sa Bohu ľúbi, aby ju mal, a to spôsobom a v čase, ako mu je to milé; a zostane rovnako spokojný a tichý, či ju má alebo nie; lebo vždy dosiahne svoj úmysel a cieľ, ktorý nebol nič iné ako zaľúbenie božie.

Buď preto stále pohotová a dávaj pozor, aby si všetky svoje činy vždy usmerňovala na tento dokonalý cieľ.

A keby si dakedy (ako vyžaduje rozporenie tvojej duše) chcela vykonať dobrý skutok, aby si vyhla pekelnému trestu alebo v nádeji na nebo, môžeš ešte i pritom mať ako posledný cieľ zaľúbenie a vôľu božiu. Lebo Boh si praje, aby si nešla do pekla, ale aby si vošla do jeho kráľovstva.

Niet človeka, ktorý by mohol dokonale poznať, akú silu a moc má táto pohnútka; lebo akýkoľvek skutok, hoc aj celkom všedný a malicherný, vykonaný s úmyslom zaľúbiť sa samému Bohu a na jeho slávu, má (aby som tak povedal) nekonečne väčšiu cenu ako mnohé iné, veľmi veľkej dôležitosti a hodnoty, ktoré sme vykonali bez tejto pohnútky.

Preto Bohu je milší halier, ktorý dáme chudobnému, mu len preto, aby sme tým urobili radosť jeho božskej velebnosti, ako keby sme sa pre iný účel, hoci aj pre účel dosiahnuť nebeské dobro (čo je cieľ nielen

dobrý, ale nanajvýš žiaduci), pozbavili všetkých majetkov, i keby boli akokoľvek veľké.

Toto úsilie konať všetko s úmyslom len Bohu sa zaľúbiť bude sa nám zpočiatku zdať ťažké, ale stane sa ľahkým častým používaním a tým, že budeme často vzbudzovať túžbu po samotnom Bohu a že budeme po ňom dychtiť so živou láskou srdca ako po najdokonalejšom a jedinom svojom dobre, ktoré si samo o sebe zaslúži, aby ho všetky tvory vyhľadávaly, jemu slúžili a nadovšetko ho milovali.

Čím častejšie a čím dôkladnejšie sa budeme zaoberať úvahou o nekonečných zásluhách božích, tým vrúcnejšie a častejšie budú spomenuté úkony vôle; a tak ľahšie a rýchlejšie navykneme si všetko robiť so zreteľom a z lásky k tomu Pánovi, ktorý si to jedine zaslúži.

Aby si mohla získať túto božskú pohnútku, upozorňujem ťa nakoniec, že okrem spomenutého cvičenia máš o ňu prosiť Boha vytrvalou modlitbou a máš často uvažovať o nespočetných dobrodeniach, ktoré nám preukázal a neustále preukazuje, a to len z čistej lásky a bez vlastného záujmu.

HLAVA XI

Niektoré úvahy, ktoré privádzajú vôľu k tomu, aby vo všetkom chcela iba božie zaľúbenie.

Aby si mohla ľahšie priviesť svoju vôľu k tomu, aby vo všetkom chcela iba božie zaľúbenie a božiu česť, rozpamätávajú sa často na to, že Boh ťa prv uctil a miloval rôznymi spôsobmi.

Pri stvorení tým, že ťa z ničoho stvoril na svoj obraz a všetky ostatné tvory zasa na to, aby ti slúžili.

Pri vykúpení tým, že neposlal anjela, ale svojho jednorodeného Syna, aby ťa vykúpil, a to nie pomi-

nutel'nou cenou zlata a striebra, ale svojou predrahou krvou a svojou bolestnou a potupnou smrťou.

Potom tým, že každú hodinu, ba každý okamih ochraňuje ťa pred nepriateľmi, že bojuje za teba svojou milosťou, že na tvoju ochranu a pre pokrm duše má neustále prichystaného svojho milovaného Syna vo Sviatosti oltárnej. Či to nie je dôkaz nesmiernej úcty a lásky, ktorú má voči tebe nekonečný Boh? Je to tak veľké, že niet nikoho, kto by mohol pochopiť, ako si tak veľký Pán váži nás úbožiacov a našu biedu.

A my nevieme, čo máme robiť, aby sme sa zavďačili takej vysokej Velebnosti, ktorá toľko a také veľké veci pre nás učinila.

Lebô ak zemské kniežatá považujú si za povinnosť predsa si uctiť osoby, ktoré si ich uctily, i keď sú chudobné a nízkeho rodu, akože sa máme zachovať my úbožiaci voči všemohúcemu Kráľovi vesmíru, ktorý si nás tak vysoko cení a tak veľmi miluje?

Okrem toho, čo sme povedali, nadovšetko vždy maj v živej pamäti, že božská velebnosť sama o sebe nekonečne si zaslúži, aby sme si ju uctili a jej slúžili len pre jej zalúbenie.

HLAVA XII.

O viacerých vôľach v človekovi a o boji, ktorý vedú medzi sebou.

Môžeme povedať, že v tomto boji máme dvojakú vôľu; prvá je vôľa rozumu, ktorá sa preto volá rozumová a vyššia; druhá je vôľa citu, ktorá sa volá nižšia a citová a obyčajne ju označujeme slovami pud, žiadostivosť tela, cit a vášeň; keďže však sme ľudia obdarení rozumom a keď predsa voľačo chceme iba citom, to neznamená, že to naozaj chceme, kým vyššia vôľa neodobrí chcenú vec.

Preto celý náš duchovný boj spočíva hlavne v tom, že na rozumovú vôľu, nachádzajúcu sa ako by uprostred medzi vôľou božou, ktorá je nad ňou, a vôľou nižšou, totiž vôľou citu, neustále útočí buď jedna buď druhá, lebo každá z nich usiluje sa pritiahnuť ju k sebe a urobiť si ju poddanou a poslušnou.

Avšak veľké utrpenie a námahu najmä na počiatku pocítia tí, ktorí majú zlé zvyky, keď sa rozhodnú polepšiť svoj bezbožný život tým, že sa odtrhnú od sveta a od tela a oddajú sa láske a službe Ježiša Krista.

Lebo zásahy božej a citovej vôle, neustále dorážajúce na ich vyššiu vôľu, sú silné a prudké; a vyššia vôľa silne ich pocituje, pravda, nie bez veľkej bolesti.

Takéto dačo sa neprihodiť tým, ktorí sú oddávna navyknutí na čnostný alebo hriešny život a chcú takto ďalej pokračovať; lebo čnostní ľudia ľahko privolia božej vôli; hriešni však sa bez odporu podrobia citovej vôli.

Nech si však nikto nenamýšľa, že môže dosiahnuť opravdivé kresťanské čnosti, alebo že môže slúžiť Bohu, ako sa patrí, ak si nechce robiť ozajstné násilie a znáša útrapy, ktoré pocituje, zanechávajúc svoje veľké i drobné záľuby, ku ktorým prv lipnul pozemskou láskou.

A z toho vyplýva, že len málokto dosiahnu vrchol dokonalosti, lebo keď s námahou prekónali ťažšie chyby, nechcú si potom robiť násilie a nechcú znášať bolesti a utrpenia, ktoré pocitujú vtedy, keď musia odolávať skoro nekonečnému množstvu vlastných chýtok a náruživostiam ľahšieho rázu, ktoré stále nad nimi víťazia a pomaly sa zmocňujú vlády a panstva nad ich srdcami.

Medzi nimi možno nájsť niektorých, ktorí síce neberú cudzí majetok, no predsa príliš nemierne milujú

spravodlivo nadobudnutý majetok; hoci si nežadujú hodnosti nedovoleným spôsobom, predsa sa ich nestránia, ako by mali; neprestávajú po nich túžiť a dakedy ich aj vyhľadávajú rôznymi inými spôsobmi; i keď zachovávajú predpísané pôsty, predsa sa ne-umŕtvujú v tom, aby zbytočne najedli a netúžili po vyberaných jedlách; hoci striezlivo žijú, predsa sa neodťahujú od určitých chútok, ktoré kladú veľké prekážky spojeniu s Bohom a duchovnému životu; keďže takéto nedokonalosti nachádzajú sa u každého človeka, hoci by bol akokoľvek svätý, sú veľmi nebezpečné najmä pre tých, ktorí sa ich málo boja; preto nech sa im každý vyhýba, čo možno najviac.

Z toho tiež vyplýva, že i ostatné svoje dobré skutky robia s vlašnosťou ducha, so všelijakými bočnými úmyslami, skrytými nedokonalosťami, s určitým preceňovaním seba a s túžbou dosiahnuť pre ne svetskú chválu a vážnosť.

Takíto ľudia nielenže nerobia pokrok na ceste spasenia, ale tým, že sa obracajú nazad, vystavujú sa nebezpečenstvu, že opäť upadnú do pôvodných hriechov, lebo nemilujú opravdivú čnosť a ukazujú sa málo vd'ačnými oproti Pánu Ježišovi, ktorý ich vytrhol z područia diabla; okrem toho sú hlúpi a slepi a nevidia nebezpečenstvo, v ktorom sa nachádzajú, lebo si falošne namýšľajú, že ich stav je celkom bezpečný.

A tu sa objaví klam, ktorý je tým škodlivejší, čím menšia pozornosť sa mu venuje: mnohí totiž, čo sa oddávajú duchovnému životu, lebo milujú seba viac ako treba (hoci vo skutočnosti nevedia sa milovať), najradšej sa venujú tým cvičeniam, ktoré sú im viac po chuti a zanedbávajú tie, ktoré sa citeľne dotýkajú ich prirodzených náklonností a citových chútok a proti ktorým by sa malo obrátiť všetko úsilie ich boja, ako

to vyžaduje každý rozum. Preto ťa, milovaná dcéra, upozorňujem a povzbudzujem, aby si si zamilovala ťažkosti a utrpenia, ktoré so sebou prináša premáhanie seba, lebo v tom spočíva všetko; a tým istejšie a skoršie bude víťazstvo, čím mocnejšie sa zamiluješ do ťažkosti, ktoré začiatočníkom prináša čnosť a boj; a ak budeš viac milovať ťažkosti a namáhavý boj ako víťazstvá a čnosti, skôr všetko dosiahneš.

HLAVA XIII.

O spôsobe boja proti smyslovým hnutiam a o úkonoch, ktoré musí vzbudzovať vôľa, aby dosiahla stály stav čnosti.

Kedykoľvek na tvoju rozumovú vôľu doráža vôľa citu a vôľa božia, pretože každá sa usiluje nad ňou zvíťaziť, musíš sa cvičiť rôznymi spôsobami, aby v tebe celkom zvíťazila božia vôľa.

Po prvé: Keď ťa napadnú a budú na teba dorážať smyslové hnutia, musíš im mužne odporovať, aby im vyššia vôľa neprivilila.

Po druhé: Potom, keď tieto hnutia prestanú, vzbud' ich v sebe nanovo, aby si ich mohla potlačiť tým dôkladnejšie a s väčšou silou.

Ba vyzvi ich do boja po tretí raz, aby si si navykla odoháňať ich s pohoršením a opovržením.

Tieto dve výzvy do boja máme robiť pri všetkých nezriadených žiadostiach okrem hnutí telesných, o ktorých budeme hovoriť na patričnom mieste.

Konečne musíš v sebe vzbudzovať opačné úkony proti každej svojej hriešnej vášni

Nasledujúci príklad lepšie ti všetko objasní.

Azda útočia na teba hnutia netrpezlivosti: ak sa obrátiš do svojho vnútra a budeš dávať dobrý pozor,

zbadáš, že tieto hnutia ustavične dorážajú na vyššiu vôľu, aby sa k nim naklonila a im privoľila.

Ako prvý úkon sprav to, že sa opätovne vzdoprieš proti každému hnutiu, ako len môžeš a naliehaj na svoju vôľu, aby nedala k nim súhlas.

Neprestaň bojovať dotiaľ, kým nezistíš, že nepriateľ, skoro vyčerpaný a ako by mŕtvy, sa vzdal premožený.

Daj však pozor, dcéra, na diabľovu podlosť! Keď zbadá, že sa hrdinsky bránime proti hnutiam daktorej vášne, nielen že ich prestane v nás vzbudzovať, ale keď už povstaly, usiluje sa ich ešte utíšiť, aby sme týmto cvičením nezískali natrvalo proti tej vášni opačnú čnosť; okrem toho chce, aby sme upadli do pasce márnomyseľnosti a pýchy, keď nám obratne dá vedieť, že sme ako udatní bojovníci Tabko zničili svojich nepriateľov.

Preto prejdí do druhého boja; obnov v mysli a vzbud' v sebe tie myšlienky, ktoré ťa robily netrpezlivosťou, a to tak, že sa ťa opravdu dotknú v smyslovej oblasti; a potom ihneď častejšími úkonmi vôle a s väčšou silou ako predtým potlač tieto svoje hnutia.

A pretože tieto hnutia mysle nemáme v dokonalej nenávisti, i keď odmietame svojich nepriateľov vediac, že robíme dobre a bohumile, predsa sa vystavujeme nebezpečenstvu, že by nás inokedy mohli premôcť; preto musíš proti nim útočiť po tretí raz a musíš ich zahnať ďaleko od seba nielen s odporom, ale s opovrhnutím, aby si ich nakoniec znenávidela a aby sa ti zhnusili.

Aby si mohla konečne ozdobiť a zdokonaľiť svoju dušu čnosťnými zvykmi, musíš vzbudiť vnútorné úkony, ktoré celkom odporujú tvojim nezriadeným žiadostiam.

Keď chceš úplne získať stály stav trpezlivosti, ne-

stačí, že sa cvičíš v spomenutých troch spôsoboch boja, keď niekto opovrhujúc tebou dáva ti dôvod k netrpezlivosti, ale máš utrpené pohrdanie ešte aj chcieť aj milovať a túžiť, aby ťa opäť tým istým spôsobom a tá istá osoba urážala; máš očakávať a chcieť znášať ešte horšie veci.

Dôvod, prečo takéto opačné úkony na zdokonaľovanie sa v čnostiach sú potrebné, je v tom, že iné úkony, akokoľvek početné a silné, nestačia na vytrhanie koreňov, plodiacich nerestí.

Preto (aby sme pokračovali v tom istom príklade) keď nami pohrdajú, my nesúhlasíme s hnutiami netrpezlivosti, ba proti nim bojujeme spomenutými tromi spôsobami; ak sa však nenaučíme mnohými a častými úkonmi to pohrdanie milovať a z neho sa tešiť, nebudeme sa môcť nikdy pozbaviť chyby netrpezlivosti; netrpezlivosť totiž, pretože je založená na náklonnosti po vlastnej vážnosti, vyplýva z hrôzy pred pohrdaním.

A dokiaľ tento hriešny koreň žije, neustále ženie výhonky, takže čnosť zoslabne, ba dakedy ju i celkom zadusí, okrem toho drží nás v ustavičnom nebezpečenstve, že opäť padneme pri prvej príležitosti, ktorá sa naskytne.

Z toho vyplýva, že bez spomenutých opačných úkonov čnosti nikdy nebudeme môcť dosiahnuť opravdivú a stálu čnosť.

Nezabúdajme ďalej, že tieto úkony majú byť tak časté a v takom počte, aby mohli naozaj zničiť hriešny zvyk; lebo ako sa tento zvyk zmocnil nášho srdca tým, že sme páchali mnoho zlých skutkov, tak zasa mnohými opačnými úkonmi musíme ho z neho vytrhnúť, aby sme mohli do neho nasadiť čnostný zvyk.

Ba ešte poviem, že treba viac dobrých úkonov na získanie čnostných zvykov, lebo ich nepodporuje

hriechom nakazená prirodzenosť, ako to robí pri utváraní hriešneho zvyku.

K tomu, čo sme už doteraz povedali, pripojujem, že ak čnosť, v ktorej sa práve cvičíš, to vyžaduje, máš robiť vonkajšie úkony, shodné s úkonmi vnútornými, ako je (aby sme zostali pri tom istom príklade) užívanie miernych a láskavých slov; a ak môžeš, poslúžiš tomu, kto ti akýmkoľvek spôsobom urobil nepríjemnosť a protivenstvo.

A hoci by aj tieto úkony, vnútorné alebo zovnútorné, boli alebo sa zdaly doprevádzané s takou duševnou nechuťou, že sa ti zdá, že ich robíš celkom proti svojej vôli, predsa ich nesmieš v nijakom prípade zanechať, lebo ťa posilňujú a vzpružujú v boji, uľahčujú ťi cestu k víťazstvu, hoci sú akokoľvek slabé.

Veľmi dbaj a sústreď sa na to, aby si bojovala nielen proti veľkým a mocným hnutiam vášni, lež aj proti slabým a malým, lebo ony otvárajú cestu veľkým vášniam, z ktorých sa potom rodia v nás hriešne zvyky.

A keďže daktori málo sa starali o vykorenenie drobných hnutí vášni zo svojich srdiec, stalo sa im, keď už boli premohli väčšie hnutia tej istej vášne, že boli neočakávané od toho istého nepriateľa prudkejšie napadnutí a nebezpečnejšie ako predtým premožení.

Ba ešte ti pripomínam, aby si dbala aj na umŕtvovanie a premáhanie svojich túžob po veciach dovoľných, ale nie nevyhnutných, lebo tým získaš veľa dobrého a budeš viac a viac naklonená a ochotná premáhať sa v iných veciach, budeš udatnejšia a obratná v boji proti pokušeniam, vyhneš rozmanitým nástrahám diabla a urobíš tak vec veľmi milú Pánovi.

Otvorene ťi hovorím, dcéra: Ak budeš v týchto vážnych a svätých cvičeniach v pretváraní a premáhaní seba postupovať naznačeným spôsobom, uistú-

jem ťa, že za krátky čas veľmi pokročíš a staneš sa človekom, ktorý žije duchovným životom opravdive a nielen podľa mena. Nenamýšľaj si, že vôbec budeš môcť získať čnosti a pravého ducha zbožnosti iným spôsobom alebo inými cvičeniami, i keby podľa tvojho úsudku boli výtečné a keby tak veľmi vyhovovali tvojej chuti, tak že by sa ti zdalo, že si nimi celkom zaujatá a že sa rozplývaš v sladkých rozhovoroch s Bohom. Pravý duch zbožnosti (ako som ti povedal v prvej hlave) nespočíva ani sa nerodí z cvičení príjemných a vyhovujúcich našej prirodzenosti, lež z cvičení, ktoré našu prirodzenosť so všetkými jej úkonmi položia na križ a takto schôpnosťami evanjelických čností obnoveného človeka spájajú s jeho Ukrižovaným a Stvoriteľom.

Nech nikto nepochybuje o tomto: ako hriešne zvyky vznikajú mnohými a častými úkonmi vyššej vôle, ktorá pritom podlieha smyslovým žiadostiam, tak naproti tomu zbehlosť v evanjelických čnostiach získame častým, ba veľmi častým opakovaním skutkov, podľa božej vôle, ktorá nás volá hneď k jednej, hneď k druhej čnosti.

Lebo ako naša vôľa nikdy nemôže byť hriešna a zemským veciam oddaná, hoci veľmi na ňu doráža nižšia stránka a nerest', dokiaľ jej nepodľahne a nepoddá sa jej, tak nikdy nebude čnostná a s Bohom spojená, i keď ju veľmi živo volá a doráža na ňu božie vnuknutie a božia milosť, dokiaľ sa v nej neutvrdí vnútornými, a keď treba aj vonkajšími úkonmi.

HLAVA XIV.

Čo treba robiť, keď sa zdá, že naša vyššia vôľa je premožená a celkom udusená nižšou vôľou a nepriateľmi.

A keby sa ti dakedy zdalo, že vyššia vôľa nič

nezmôže proti vôli nižšej a proti svojim nepriateľom, pretože nepocituješ v sebe pevnú vôľu proti nim, buď len pevná a neprestaň bojovať, lebo sa musíš stále považovať za víťaza, dokiaľ nevieš určite, že si podľahla.

Lebo ako naša vyššia vôľa nepotrebuje vôľu nižšiu, aby mohla vykonať svoje úkony, tak ani nemôže byť donútená, hoci na ňu nižšia vôľa veľmi prudko doráža, aby sa jej vzdala ako premožená, dokiaľ sama nechce.

Boh totižto obdaroval našu vôľu takou slobodou a silou, že i keby všetky smysly so všetkými diablami a s celým svetom sa vyzbrojili a proti nej spikli, aby proti nej bojovali a tlačili na ňu so všetkými svojimi silami, môže sa predsa im na vzdory celkom slobodne rozhodnúť chcieť alebo nechcieť všetko, čo chce alebo nechce, koľko rázy chce, kedy chce, ako chce a za účelom, ktorý sa jej viac ľúbí.

A keby ťa dakedy títo nepriatelia napadli a na teba doliehali s takou prudkosťou, že by tvoja vôľa bola skoro zlomená a nemala by (aby som tak povedal) sily vzbudiť dajaký úkon opačného chcenia, nestrácaj odvalu a neodhadzuj zbraň, ale v takomto prípade poslúž si jazykom a bráň sa takto hovoriac:

„Nepopustím, nechcem ťa!“ rob ako človek, ktorého napadne nepriateľ a pevne ho drží; keď ho nemôže udrieť ostrým meča, uderí ho rukoväťou.

A ako napadnutý snaží sa odskočiť, aby mohol útočníka uderiť ostrým meča, tak i ty sa utiahni do sebapoznania, že totiž nič nie si a nič nezmôžeš, a s dôverou v Boha, ktorý všetko môže, daj ranu nepriateľskej vášni, vraviac: „Pomôž mi, Pane, pomôž mi, Bože môj, pomôž mi, Ježiš, Mária, aby som jej nepodľahla!“

Ak ti nepriateľ dopraje času, môžeš posilniť slabosť vôle aj tým, že sa utiekaš o pomoc k rozumu,

uvažujúc o rozličných spôsoboch, ktoré vzpružia vôľu a dajú jej silu proti nepriateľom. Napríklad:

Pri dajakom nešťastí alebo trápení tak mocne na teba dolieha netrpezlivosť, že tvoja vôľa skoro nemôže alebo nechce ho znášať, teda posilniš ju tým, že budeš takto alebo podobne uvažovať:

Po prvé: Uvažuj, či si zaslúžiš zlo, ktoré znášaš, pretože si mu dala príležitosť; lebo ak si ho zaslúžiš, je všeobecnou požiadavkou spravodlivosti, aby si trpezlivo znášala tú ranu, ktorú si si urobila vlastnými rukami.

Po druhé: Ak si celkom bez viny, obráť svoje myšlienky na iné svoje poklesky, za ktoré ťa Bôh ešte nepokarhal, ani si ich sama, ako sa patrí, nepotrestala. A keďže vidíš, že Bôh vo svojom milosrdenstve zamienil ti večný alebo časný, ale očistcový trest za ne za malý trest na tomto svete, máš ho prijať nielen rada, ale i vzdávať vd'aky.

Po tretie: Keby sa ti však zdalo, že si sa príliš kajala a málo obrazila velebnosť božiu (čo však nesmieš nikdy pripustiť), vtedy pomysli na to, že do kráľovstva božieho sa vchádza iba úzkou bránou utrpenia.

Po štvrté: I keby si mohla vojsť do neho inou cestou, podľa príkazu lásky nemala by si na to ani pomyslieť, lebo Syn Boží so všetkými nvojami priateľmi a členmi vošiel tam cez trnie a kríže.

Po piate: Pri tejto i pri ostatných príležitostiach máš mať na zreteli vôľu tvojho Boha, ktorý z lásky k tebe, nevýslovne sa teší z každého úkonu čnosti a sebazaprenia, keď ťa vidí robiť ich preto, aby si jeho lásku opätovala ako jeho verná a udatná bojovníčka. A buď presvedčená, že čím neodôvodnenejšie bude utrpenie a čím ponižujúcejšie bude miesto, odkiaľ prichádza,

a preto tým bolestnejšie a ťažšie bude pre teba znášať ho, tým väčšiu radosť spôsobíš Pánovi; lebo aj vo veciach nezriadených a pre teba tým trpkějších budeš schvaľovať a milovať jeho božiu vôľu a riadenie, v ktorom každá príhoda, i tá, ktorá sa nám zdá celkom proti pravidlám, vyplýva z najdokonalejšieho zákona a poriadku.

HLAVA XV.

Niektoré upozornenia o spôsobe boja a najmä o tom, proti komu a s akou mocou treba bojovať.

Dcéra, už si videla spôsob, ako treba bojovať, aby si premohla seba samú a ozdobila sa čnosťami.

Ak chceš rýchlejšie a ľahšie zvíťaziť nad svojimi nepriateľmi, tak vedz, že načim ti bojovať a to každý deň, najmä proti sebeláske, aby si navykla mať za milých priateľov pohrdanie a neprijemnosti, ktoré ti môže spôsobiť svet.

A práve preto, že na tento boj nedbáme alebo ho podceňujeme, stávalo sa a stáva (ako som vyššie naznačil), že víťazstvá sú ťažké, zriedkavé, nedokonalé a nestále.

Preto ťa upozorňujem, že tvoj boj má byť vedený s udatným duchom, ktorý ľahko dosiahneš, ak budeš oň prosiť Boha: ak, majúť na mysli zúrivosť diabla, jeho nesmrteľnú nenávisť, veľký počet jeho šlíkov a vojsk, predsa nezabudneš, že nekonečne väčšia je božia dobrota a láska, ktorou ťa miluje; že je o mnoho viac nebeských anjelov a modlitieb svätých, ktorí bojujú na našej strane.

Takéto úvahy daly silu premnohým slabým ženám, takže premohly a porazily všetku moc a múdrosť sveta, všetky útoky tela a zúrivosť pekla.

Preto sa nikdy nesmieš ľakať, i keby sa ti dakedy zdalo, že útok nepriateľov sa veľmi zosilňuje, že má

trvať cez celý život a že ti hrozí s rozličných strán nebezpečenstvo skoro istého pádu; lebo okrem toho, čo sme už povedali, musíš vedieť, že všetka moc a vedomosti našich nepriateľov sú v rukách nášho božského Veliteľa, za ktorého česť bojujeme. A pretože nás nevýslovne miluje a sám nás úpenlive volá do boja, nielen že nikdy nedovolí, aby si bola premožená, ale bojujúc za teba, podmaní ti tvojich nepriateľov, keď sa mu zalúbi; bude to len pre tvoj väčší zisk, keby s tým čakal až do posledného dňa tvojho života.

Od teba vyžaduje len to, aby si veľkodušne bojovala; ak sa ti viac ráz prihodí, že budeš poranená, žiada, aby si nikdy neodhodila zbraň a nedala sa na útek.

Konečne, aby si udatne bojovala, musíš vedieť, že tomuto boju nemožno sa vyhnúť a že každý bude v ňom zajatý a usmrtený, kto nechce bojovať.

Okrem toho máme do činenia s nepriateľmi takej povahy a tak nenávistnými, že nemožno od nich vôbec očakávať ani pokoj ani prímerie.

HLAVA XVI.

Ako má bojovník Kristov ihneď včasráno vstúpiť na bojište.

Len čo sa ráno zobudíš, naprv upri svoj vnútorný zrak na uzatvorenú ohradu, v ktorej sa i ty nachádzaš a kde je zákon, že kto nebojuje, zostane navždy mŕtvy.

Predstav si, že v tejto ohrade vidíš pred sebou s jednej strany toho nepriateľa a svoju zlú náklonnosť, proti ktorým chceš bojovať, ako sú vyzbrojení, aby ťa poranili a usmrtili, na pravej strane svojho víťazného vodcu Ježiša Krista s jeho presväťou matkou Pannou Máriou, spolu so svojím predrahým snúbencom sv. Jozefom, s mnohými zástupmi anjelov a svätých, a najmä so sv. Michalom archanjelom; na ľavej

strane pekelného diabla s jeho pomocníkmi, aby roz-
necovali spomenutú tvoju vášeň a aby ťa nabádali
privoliť jej.

Pritom sa ti bude zdať, že počuješ akýsi hlas, ako
by hlas svojho anjela strážcu, ktorý ti takto hovorí:

Dnes máš bojovať proti tomuto a proti iným svo-
jim nepriateľom. Nech sa tvoje srdce neľaká a nech
nestráca odvahu; nech mu nijako neustupuje ani zo
strachu ani pre inú vec, lebo náš Pán a tvoj veliteľ je
tu s tebou s týmito slávnymi šílkami a bude bojovať
proti všetkým tvojim nepriateľom a nedovolí, aby ťa
premohli silou alebo podvodom. Len buď pevná, rob
si násilie a znášaj utrpenie, ktoré občas pocítiš, keď
si budeš robiť násilie. Často volaj z hĺbín srdca svojho
Pána, Pannu Máriu a všetkých svätých, vtedy celkom
určite zvíťazíš. Ak si slabá a máš hriešne zvyky, ak
je veľa tvojich nepriateľov a sú mocní, tak vedz, že
oveľa väčšia je pomoc toho, ktorý ťa stvoril a vykú-
pil; nadovšetko však a bez akéhokoľvek porovnania
mocný je tvoj Boh, ktorý má pevnejšiu vôľu spasť
ťa, ako nepriateľ zatradiť ťa. Len bojuj a nech ťa
nebolí, že trpíš; veď z námahy, z násilia proti tvojim
hriešnym náklonnostiam a z utrpenia, ktoré pociťuješ
zo zlých zvykov, rodí sa víťazstvo a veľký poklad, za
ktorý si zadovážiš nebeské kráľovstvo a dušu naveky
spojíš s Bohom

Začni bojovať v mene božom zbraňami nedôvery
v seba a dôvery v Boha, s modlitbou a cvičením, vy-
zývajúc do boja nepriateľa a svoju zlú náklonnosť,
ktorú si so rozhodla podľa vyššie uvedeného poriadku
premôcť; raz ju potieraj nenávisťou, inokedy vzbudzo-
vaním úkonov opačnej čnosti, viacnásobným smrteľ-
ným úderom, aby si tak urobila radosť Pánovi, ktorý
s celou víťaznou Cirkvou prizerá na tvoj boj.

Opäť ti hovorím, že ťi nesmie ťažko padnúť bojo-

vať, ak uvážiš povinnosť, ktorú máme všetci, aby sme Bohu slúžili a zaľúbili sa mu; a musíme bojovať, lebo nemôžeme utiecť z tohto boja bez rán a vlastnej smrti. Ba poviem ti ešte, že keby si chcela ako zbeh utiecť od Boha a oddať sa svetu a telesným rozkošiam, jednako ti bude treba bojovať s premnohými protivensťami, takže často pot pokryje tvoju tvár a smrteľná úzkosť prenikne tvoje srdce.

Uváž, aké by to bolo bláznovstvo vziať na seba túto ťarchu a toto trápenie, ktoré nám pôsobí oveľa väčšiu ťarchu a trápenie, spojené so smrťou, ktorá nikdy neskončí, len preto, aby si vyhla trápeniu, ktoré zakrátko pominie a na veky nás spojí s Bohom vo večnej blaženosti.

HLAVA XVII.

O poriadku, ktorý treba zachovať v boji proti hriešnym vášňam.

Mnoho záleží na tom, aby sme poznali poriadok, ktorý treba zachovať, ak chceme bojovať, ako sa patrí, a nielen nahodile a povrchné, ako to mnohí robia na svoju škodu. Poriadok boja proti tvojím nepriateľom a hriešnym náklonnostiam je takýto: Vstúpiš do svojho srdca a starostlivým vyšetrovaním zistíš, aké myšlienky a náklonnosti ho obklopujú a ktorá vášeň ho hlavne ovláda a znásilňuje; a proti tejto vášni vezmi najprv zbrane a započni boj.

A keď ťa napadnú iní nepriatelia, vždy musíš bojovať proti nepriateľovi, ktorý ťa práve činne napáda a bezprostredne na teba útočí; potom sa vráť k hlavnému podujatiu.

HLAVA XVIII

Ako odporovať náhlým hnutiam vášní.

Aby si navykla znášať náhle údery urážok alebo

iných neprijemností, lebo ešte nie si na to naučená, navykni si predvídať ich a potom ich častejšie chcieť a očakávať s pripravenou myslou.

Spôsob predvídať tieto hnutia spočíva v tom, že uvážiš stav svojich vášní a porozmýšľaš tiež o osobách, s ktorými sa stretneš a kde sa s nimi stretneš; z toho potom ľahko budeš môcť usúdiť, čo sa ti môže prihodiť.

A keď sa ti prihodi akákoľvek iná protivná vec, na ktorú si nemyslela, môžeš si poslúžiť tiež týmto spôsobom, pravda, okrem pomoci, ktorú ti poskytne skutočnosť, že máš myseľ pripravenú na tie veci, ktoré si predvídala.

Len čo začneš pociťovať prvé údery príkoria alebo inej neprijemnosti, dbaj na to, aby si mala silu pozdvihnúť svoju myseľ k Bohu; uvažuj o jeho nevýslovnej dobrotivosti a láske k tebe, s ktorou ti posielala túto neprijemnosť, aby si sa tým lepšie očistila, k nemu priblížila a s ním sa spojila, keď budeš toto znášať z lásky k nemu.

A keď poznáš, že sa Bohu veľmi páči, aby si to protivenstvo znášala, obráť sa sama k sebe, rob si výčitky a hovor: „Prečože nechceš niešť tento kríž, ktorý ti neposiela nikto iný ako tvoj nebeský Otec?“ Obráť sa potom ku krížu, prijmi ho čo možno s najväčšou trpezlivosťou a radosťou vraviac: „Ó kríž, pripravený božou prozreteľnosťou prv, ako som ja bola! Ó kríž, osladený sladkou láskou môjho Ukrižovaného! Nože, priklincuj ma na seba, aby som sa mohla odovzdať tomu, ktorý ma smrťou na tebe vykúpil.“

A keby si hneď na počiatku nemohla povzniesť svoju myseľ k Bohu, pretože sa ťa zmocňuje vášeň, ba bola by si zranená, predsa sa usiluj urobiť tento

úkon čo najskôr, ako keby si vôbec nebola bývala poranená.

Najúčinnejším liekom proti týmto náhlym hnutiam je čo najskôr odstrániť príčinu, z ktorej pochádzajú.

Tak keď zbadáš, že pre lásku k nejakej veci upadáš do náhleho duševného nepokoj, ak ťa dakto v tejto veci začne obťažovať, vtedy si najrýchlejšie pomôžeš tak, že sa usiluješ navyknúť si odstraňovať akúkoľvek náklonnosť k nej.

Alk však takýto nepokoj nevyvoláva vec, ale osoba, ktorej i najmenší čin ťa obťažuje a hnevá, a to len preto, že ju nemôžeš zničiť, tu najlepším liekom bude, nakloniť vôľu k láske a obľube tejto osoby, a to nie len preto, že je ako ty stvorená, všemohúcou božou rukou a vykúpená tou istou božou krvou, ale aj preto, že ti dáva príležitosť (ak ju znesieš) pripodobniť sa svojmu Pánovi, ktorý je ku všetkým láskavý a dobrý.

HLAVA XIX.

O spôsobe boja proti telesnej neresti.

Proti tejto neresti musíš bojovať osobitnými a inými spôsobmi ako proti ostatným chybám.

Aby si vedela správne bojovať, musíš dbať na tri obdobia:

pred pokušením,
pri pokušení a
po pokušení.

Pred pokušením bojujeme proti príčinám, ktoré obyčajne vyvolávajú tieto pokušenia.

Po prvé: Musíš bojovať nie tak, že sa postavíš zoči voči tejto neresti, ale že sa zo všetkých síl vyhýbaš každej príležitosti a osobe, od ktorej by mohlo prísť čo len najmenšie nebezpečenstvo.

A keď dakedy musíš s takými vecami alebo osobami jednat, jednaj s nimi čo najrýchlejšie, so skrom-

ným a vážnym výrazom na tvári; tvoje slová nech sú skôr drsné ako zbytočne láskavé a nežné.

Ani na to sa nespoliehaj, že (pri styku s určitými osobami alebo vecami) nepociťuješ alebo že si už toľké roky nepociťovala hnutia smyselnosti, lebo táto prekliata nerest urobí za hodinu to, čo nemohla vykonať za mnohé roky a často svoje nástroje nachystá pótajomky, tým viac nám uškodí a nezhojiteľnejšie zraní, čím sa nám zdá priateľskejšia a čím menšie vzbudzuje podozrenie.

Ba často viacej sa treba obávať takých stykov (ako to neraz skúsenosť dokázala a neustále dokazuje), ktoré sa robia pod rúškom dovolenosti, ako príbuzenstva alebo povinnej úslužnosti, prípadne čnosti, ktorú nachádzame u milovanej osoby. Do častého a nerozvážneho styku pomaly mieša sa totiž jedovatá smyselná rozkoš, ktorá sa pomaličky a nebadane rozlieva a keď prenikne až do útrob duše, stále viac a viac zatemňuje rozum, takže za nič začneme považovať nebezpečné veci, lúboštné pohľady, vzájomné nežné reči a záľuby z týchto rozhovorov; a takto pozvoľna upadneme konečne do skazy alebo do nejakého a ťažko zdolateľného pokušenia.

Opäť ti vravím, aby si utekala, lebo sa ľahko zapáliš ako kúdeľ; nedôveruj si, pretože si mokrá a celkom naplnená vodou dobrej a pevnej vôle, rozhodnutá a hotová radšej zomrieť ako uraziť Boha; lebo tým, že sa často stýkaš s ohňom, pomaly svojou horúčnosťou vysuší v tebe vodu dobrej vôle. A keď najmenej očakávaš, vtedy ťa napadne a nebude hľadiť ani na príbuzenstvo ani na priateľstvo. Nebude sa báť Boha, nebude si vážiť česť, ba ani život alebo pekelné tresty. Preto utekaj, len utekaj, ak nechceš byť naozaj prekvapená, zajatá a usmrtená.

Po druhé: Vyhýbaj sa záhaľke a dávaj pozor, aby tvoje myšlienky a činy boli tvojmu stavu primerané.

Po tretie: Nikdy neodporuj svojim predstaveným, ale ochotne ich poslúchni a rýchle urob to, čo ti kážu, najmä ochotne urob to, čo ťa pokoruje a čo sa najviac protiví tvojej vôli a prirodzenej náklonnosti.

Po štvrté: Nikdy opovážlive neposudzuj svojho bližného, a to hlavne z tejto neresti; a keby aj zjavne niekto upadol, maj s ním útrpnosť a nepohrďaj ním; nemaj ho na posmech, ale čerpaj z toho ovocie pokory a poznania seba samej, považujúc sa za prach a za nič; obráť sa v modlitbách k Bohu a vyhýbaj sa viac ako predtým stykom, kde pobaďáš čo len tónu nebezpečenstva.

Lebo ak budeš odsudzovať bližného a ním opovrhovať, Boh ťa napraví na tvoju vlastnú škodu, že totiž dovoľí ti upadnúť do toho istého hriechu a tak sa spamätáť zo svojej pýchy, aby si takto pokorená dostala liek na obidve tieto neprávosti.

Ak však neupadneš, ale ani nezmeniš svoje smýšľanie, potom vedz, že treba vážne pochybovať o tvojom duševnom stave.

Po piate a posledné: Dobre si zapamätaj, že ak zistíš v sebe dajaký duchovný dar a radosť z vecí duchovných, nemaj v sebe dajaké márnivé zalúbenie a nenamýšľaj si, že voľačo znamenáš a že tvoji nepriatelia nebudú viac proti tebe bojovať, pretože sa ti zdá, že si nad nimi zvíťazila odporom, hrôzou a nenávisťou; lebo ak budeš pritom neopatrná, ľahko upadneš.

V čase pokušenia uvažuj, či pochádza z pohnútok vnútorných alebo vonkajších.

Pod vonkajšou pohnútkou rozumie zvedavosť očí, uší, prehnanú starostlivosť o šaty, dôverné styky a rozhovory, ktoré nás povzbudzujú k tejto neresti.

V týchto prípadoch liekom je počestnosť a skromnosť; nechceme ani vidieť ani počuť také veci, ktoré nás popudzujú k tejto neresti; utekáme pred nimi, ako som vyššie povedal.

Vnúťorná pohnútka pramení buď v bujnosti tela buď v myšlienkach, pochádzajúcich z našich zlých zvykov, alebo tiež z diabolského našepkávania.

Bujnosť tela načímm umŕtvŕovať pôstami, dobrovoľným utrpením, drsným rúchom, bdením a inými takými tvrdošťami, ako ich radí opatrnosť a poslušnosť.

Čo sa týka myšlienok, nech už pochádzajú z kadekoľvek, prostriedky sú tieto:

Zaoberať sa rozličnými cvičeniami, primeranými vlastnému stavu.

Modlitba a rozjímanie.

Modlitbu treba konať takto:

Len čo trochu zbadáš takéto myšlienky alebo hoc len náznaky týchto myšlienok, ihneď sa obráť vo svojej mysli na Ukrižovaného a hovor: „Ježišu môj, drahý môj Ježišu, prispej mi rýchle na pomoc, aby sa ma nezmocnil tento nepriateľ.“

A kadeedy tiež objím križ, na ktorom visí tvoj Spasiteľ, pobožkaj viáč ráz jeho sväté rany a vrúcne hovor: „Rany krásne, rany prečisté, rany sväté, zraníte toto biedne a nečisté srdce a zachráňte ma, aby som vás neobrazila!“

Čo sa týka rozjímania, nechcel by som, aby sa konalo v čase mnohých pokušení telesných rozkoší o určitých veciach, ktoré mnohé knihy navrhujú ako prostriedok proti tomuto pokušeniu; ako uvažovať o nízкости (hanebnosti) tejto neresti, o nenásytnosti, útrapách a trpkostiach, ktoré z nej pochádzajú, o nebezpečenstvách a nešťastiach na majetku, živote, cti a o podobných veciach.

Takéto rozjímanie totiž nie je vždy istým prostried-

kom na zdolanie pokušenia, ba môže priniesť i škodu. Lebo keď rozum jednou cestou tieto myšlienky vyháňa, druhou nám zasa dáva príležitosť a nebezpečenstvo, že môžeme mať v nich zaľúbenie a že zaľúbeniu prívölíme; preto spoľahlivým prostriedkom je celkom sa vyhýbať nielen im, ale aj všetkému, čo ich môže vzbudiť, hoci sa nám to aj prieči.

Preto tvoje rozjímanie, ktoré chceš robiť za týmto účelom, nech sa týka života a utrpenia nášho ukrižovaného Ježiša.

A ak by sa ti pri rozjímaní proti tvojej vôli vynorily takéto myšlienky a obťažovali by ťa viac ako obyčajne (ako sa ľahko môže stať), nedaj sa preto ani zastrášiť, ani neprestaň rozjímať, ani sa k nim neobracaj, aby si im mohla odporovať, ale nakoľko ti je len možné, pozorne pokračuj vo svojom rozjímaní a nestaraj sa o tieto myšlienky, ako keby neboly ani tvoje; lebo nad tento spôsob niet lepšieho ako im odporovať i keby ustavične na teba dorážaly.

Rozjímanie potom zakonči touto alebo podobnou prosbou: „Vyslobod' ma, Stvoriteľ a Vykupiteľ môj, od mojích nepriateľov na česť tvojho utrpenia a nevýslovnej dobrotivosti!“ A neobracaj myseľ na nerest, lebo ani samotná myšlienka na ňu nie je bez nebezpečenstva.

Nikdy sa nezapodievaj s takýmto pokušením, či si mu prívölila alebo nie, lebo to je pod rúškom dobra diabolský podvod, ktorým ťa chce znepokojovať a urobiť ťa nedôverčivou alebo malomysel'nou; alebo tiež preto, lebo dúfa, že upadneš do nejakej záľuby, keď ťa bude zdržovať pri takýchto úvahách.

Preto pri takýchto pokušeniach (keď súhlas nie je zrejmý) stačí, keď sa zo všetkého stručne vyspovedáš svojmu duchovnému otcovi a potom sa uspokojiš s jeho úsudkom; viac o tom nerozmýšľaj.

Dbaj na to, aby si mu verne priznala každú svoju myšlienku; nech ťa nikdy od toho nezdržujú nijaké ohľady alebo hanba.

Lebo ak čnosť pokory potrebujeme na zdolanie všetkých svojich nepriateľov, v tomto prípade sa musíme pokoriť viacej než pri ktoromkoľvek inom, lebo táto nerest je skoro vždy trest za pýchu.

Keď pominul čas pokušenia a zdá sa ti, že ti už vôbec nehrozí a si celkom bezpečná, predsa musíš dbať na to, aby si bola vo svojej mysli naozaj ďaleko od toho, čo ti prinieslo pokušenie, hoci by ťa nútilo čosi robiť inak či už pre čnosť alebo pre iné dobro. Lebo toto je klam skazenej prirodzenosti a osídlo nášho prefikaneho protivníka, ktorý sa premení aj na anjela svetla, aby nás priviedol do temnôt.

HLAVA XX.

O spôsobe boja proti nedbalosti.

Neupadaj do biedneho otroctva nedbalosti, lebo to by ti nielen prekážalo na ceste dokonalosti, ale by ťa vydal do rúk nepriateľov.

Preto sa musíš chrániť akejkoľvek zvedavosti a lipnutia k veciam pozemským, a akéhokoľvek zamestnania, ktoré nezodpovedá tvojmu stavu.

Musíš vynaložiť všetko úsilie, aby si rýchle odpovedala na každé dobré vnuknutie a na každý rozkaz svojich predstavených, a to tak, že urobíš všetko, vtedy a tak, ako sa im ľúbi.

Neodkladaj s tým ani trochu, lebo za prvým nepotrebným odkladaním nasleduje druhé, potom tretie a ďalšie, ktorým sa cit ľahšie nakloní a poddá ako prvým, lebo je už zväbený a zaujatý rozkošou, ktorú pritom pocítil.

Preto určitý úkon buď začíname veľmi neskoro, buď ho dakedy ako obťažný celkom vynecháme. A tak

pomaličky získavame zvyk nedbalosti, ktorá nás potom privedie tak ďaleko, že práve vo chvíli, keď nás ovláda, zaumieňujeme si, že inokedy budeme veľmi usilovní a pričinní, lebo sme na svoje zahanbenie zbadali, že sme doteraz boli veľmi nedbalí.

Táto nedbalosť rozlieva sa všade a svojim jedom nenakazí len vôľu, ktorá sa potom desí práce, ale oslepuje aj rozum; nevidí potom, aké sú zbytočné a neodôvodnené predsavzatia nabudúce vykonať rýchle a starostlivo to, čo sa má urobiť ihneď, ale čo sa skutočne dobrovoľne vynechá alebo sa aspoň odloží na iný čas.

Ani to nestačí, že rýchle urobíš, čo máš urobiť; treba to vykonať v čase, ktorý si vyžaduje akosť a podstata práce, a s takou dôkladnosťou, ktorá jej patrí, aby bola čo najdokonalejšia.

Lebo to nie je svedomitosť, ale nanajvýš vypočítavá nedbalosť, keď prácu predčasne vykonáme, keď ju robíme s prílišným náhlením a bez ohľadu na to, aby bola dobre vykonaná, aby sme sa potom mohli spokojne oddať zahŕľčivému odpočinku, na ktorý sme upierali svoju myseľ, keď sme s rýchlosťou robili sverenú prácu.

Toto veľké zlo robí sa preto, lebo neuvažujeme o cene dobrého skutku, vykonaného v pravom čase a s rozhodnutím vziať na seba námahu a ťarchu, ktorú prináša mladým bojovníkom zlo nedbalosti.

Preto musíš často uvažovať, že jediné pozdvihnutie mysle k Bohu a jediné pokľaknutie na zem na jeho česť má väčšiu cenu ako všetky poklady sveta; a že vždy, keď robíme dajaké násilie sebe a svojim hriechnym naruživosťami, anjeli prinášajú našej duši z nebeského kráľovstva korunu slávneho víťazstva.

Naproti tomu zas treba vedieť, že Boh nedbajom

pomaly odníma milosti, ktoré im dával a že ich zvyšuje horlivosťou a nakoniec im dá vojsť do svojej radosti.

Ak v prvých počiatkoch duchovného života nemáš dost' sily, veľkodušne znášať námahu a ťažkosti, tak ju aspoň zakrývaj, aby sa zdala menšou, nez za akú ju považovali nedbanlivosť.

Tvoje cvičenie na získanie dajakej čnosti bude azda vyžadovať veľmi mnoho úkonov a námahy mnohých dní a bude sa ti zdať, že nepriateľov, ktorých máš premôcť, je veľa a že sú mocní. Začni vzbudzovať úkony, ako keby ich bolo treba len málo a ako keby si sa mala namáhať len niekoľko dní. Pust' sa do boja s jediným nepriateľom, ako keby si s inými nemala bojovať. Daj sa do boja s veľkou dôverou, že si totiž s pomocou božou mocnejšia ako oni; lebo týmto spôsobom začne nedbanlivosť ustupovať a ty sa potom začneš prispôsobovať, aby pomaly do teba vnikla opačná čnosť.

To isté vravím o modlitbe. Hádám tvoje cvičenie bude vyžadovať, aby si mu dakedy venovala celú hodinu modlitby. To sa však bude zdať ťažké tvojej nedbanlivosti; začni sa modliť, ako keby si sa mala modliť iba štvrt' hodinku, lebo z toho potom ľahko prejdeš na ďalšiu štvrt' hodinku i na to, čo ešte zostáva.

Keby si však pri tomto cvičení v druhej alebo v nasledujúcich štvrtinách pociťovala priveľký odpor a ťažkosť, prestaň s cvičením, aby si sa neznechutila; čoskoro začni však opäť prerušené cvičenie.

Ten istý spôsob treba zachovávať aj pri telesných úkonoch, keď sa ti príhodí, že musíš vykonať viac vecí, takže si z toho celkom zdesená, lebo tvojej nedbanlivosti sa zdá, že ich je veľa a že sú ažké. Predsa však len začni zmužiť a pokojne prvou vecou, ako keby ti iné nebolo treba robiť; lebo keď budeš staro-

stlivo takto robiť, vykonáš pomaly všetky, a to s menšou námahou, ako sa ti to v tvojej nedbanlivosti zdalo.

Ak nebudeš postupovať týmto spôsobom a ak nepôjdeš v ústrety námahe a ťažkosti, ktorá sa ti naskytne, natoľko sa ťa zmocní choroba nedbajstva, že námaha a ťarcha, ktorú zpočiatku prináša cvičenie v čnostiach, bude ťa sužovať a znepokojuvať nielen vtedy, keď skutočne bude doliehať, ale aj keď bude vzdialená, budeš sa totiž stále strachovať, že ťa napadne a bude sužovať daktory z nepriateľov a bude sa ti zdať, že niekto stále nalieha na teba, chcúc ti dať nejakú prácu; a tak v samotnom pokoji žila by si nespokojná.

Musíš totiž vedieť, dcéra, že táto nerest nedbanlivosti svojím skrytým jedom pomaly ničí nielen prvé drobné kôrienky, z ktorých mali povstať zvyky čnosti, ale aj korene zvyku čnosti, ktoré sme už mali; ako červotoč nivočí drevo, tak nedbanlivosť nebadane rozožiera a ničí miazgu duchovného života; a týmto spôsobom diabol strojí úklady a nastavuje osídla každému, ale najmä tým, ktorí túžia po duchovnom živote.

Bedli teda, modli sa a rob dobro; nečakaj, že si budeš ešte len tkať látku na svadobné rúcho, keď už máš byť ním ozdobená, aby si šla v ústrety ženíchovi.

Denne si pripomínaj, že ten, čo ti dáva ráno, nesľubuje ti večer, a keď ti dopraje večer, nesľubuje ti ráno. Preto využi každú chvíľu podľa vôle božej, a to tak, ako keby ti už nebolo dopriate viac času; musíš to robiť tým skôr, lebo z každej sekundy budeš musieť skladať podrobné účty.

Zakončujem túto úvahu napomenutím, aby si považovala za stratený každý deň (hoci si vykonala veľa práce), v ktorom si nedosiahla mnohé víťazstvá nad svojimi nezriadenými náklonnosťami a nad vlastnou vôľou a nepoďakovala sa svojmu Pánovi za jeho dobro-

denia, hlavne za jeho bolestné utrpenie, ktoré za teba podstúpil a za jeho otcovské a sladké pokarhanie, ak ťa učinil hodnou neoceniteľného pokladu nejakého utrpenia.

HLAVA XXI.

Ako spravovať vonkajšie smysly a ako možno od nich prejsť na nazeranie božstva.

Treba veľmi bdieť a vytrvale cvičiť, aby sme dobre ovládali a spravovali svoje vonkajšie smysly. Veď žiadostivosť, ktorá je ako by veliteľ našej pokazenej prírody, nesmierne je naklonená vyhľadávať rozkoše a pôžitky; a keďže ich sama nemôže dosiahnuť, požíva smysly ako svojich vojakov a prirodzené nástroje, aby sa zmocnila ich predmetov, ktorých predstavy do svojej duše vtlača tým, že ich v sebe vyvoláva a k sebe priťahuje; z toho potom vyplýva rozkoš, ktorá sa pre príbuznosť s telom šíri po všetkých častiach smyslov, ktoré ju môžu vnímať; odtiaľ pochádza pre dušu i pre telo spoločná nákaza, ktorá ničí všetko.

Vidiš škodu; dbaj na liek. Dávaj dobrý pozor, aby si nenechala svoje smysly blúdiť kadekde, nepoužívaj ich tam, kde ťa pobáda k činu iba pôžitok, a nie jaký dobrý cieľ alebo užitočnosť alebo nevyhnutnosť; a keď sa ti nebadane zatúlaly príliš ďaleko, stiahni ich nazpät, alebo ich tak spravuj, aby si odnášaly vzácnu korisť a vnášaly ju do duše odtiaľ, kde prv bývaly biednymi zajatcami márných rozkoší. A tak do seba vhlíbená duša nech rozťahne krídla svojich schopností smerom k nebu, k myšlienke na Boha. To budeš môcť urobiť týmto spôsobom:

Keď sa ktorémukoľvek z tvojich vonkajších smyslov predstaví nejaký predmet, oddeľ vo svojej myslí od stvorenej veci ducha, ktorý je v nej; ďalej uvažuj, že ona sama od seba nemá nič z toho, čo spadá pod

tvoje smysly, ale že všetko je dielom Boha, ktorý svojím duchom neviditeľne jej dáva toto bytie, dobrotu alebo krásu a všetko dobré, čo je v nej; a tu sa raduj, že jedine tvoj Pán je príčinou a počiatkom toľkých a takých rozmanitých dokonalostí vecí a že ich všetky nekonečnou mierou obsahuje v sebe; lebo dokonalosti tvorov sú iba najmenším stupňom jeho nekonečných božských dokonalostí.

Keď zbadáš, že sa zaoberáš pozorovaním vecí, ktoré majú vznešené bytie, vtedy vo svojej myšli prídeš na to, že táto vec nie je ničím, keď uprieš svoj duševný zrak na svrchovaného Stvoriteľa, ktorý je v nej prítomný, ktorý jej dal bytie; a hľadajúc rozkoš, len v ňom, hovor: „Ó božská podstata, predmet všetkých túžob, ako sa len teším, že ty jediná si nekonečným počiatkom všetkých stvorených bytostí!“

Podobne, keď pozoruješ stromy, rastliny a podobné veci, uvažuj, že život nemajú od seba, ale od neviditeľného Ducha, ktorý jedine ich oživuje a môžeš takto hovoriť: „Hľa, tu je opravdivý život, z ktorého, v ktorom a skrze ktorý všetko žije a rastie. Ó živá radosť tohoto srdca!“

Taktiež, keď vidíš zvieratá, pozdvihni myseľ k Bohu, ktorý im dáva smysly a pohyb, vraviac: „Ó prvý Hýbateľ, ktorý si sám v sebe nehybný, hoc aj všetkým hýbeš; ako sa len teším z tvojej stálosti a pevnosti!“

A keď cítiš, že ťa vábi krása tvorov, rozlišuj to, čo vidíš, od Ducha, ktorého nevidíš a uvažuj, že všetka krása, čo sa prejavuje navonok, pochádza od jediného neviditeľného Ducha, ktorý učinil túto vonkajšiu krásu, a zvolaj plná radosti: „Hľa, potôčky nestvoreného prameňa, hľa kvapky nekonečného mora všetkého dobra! Ó ako plesám v hĺbinách srdca, keď myslím na večnú a nesmiernu krásu, ktorá je pôvodcom a príčinou všetkej krásy tvorov.“

A keď u iných zbadáš dobrotivosť, múdrosť, spravodlivosť a iné čnosti a keď si urobila spomenuté rozlíšenie, povedz svojmu Bohu: „Ó najhlbší poklad čností! Akú mám rozkoš z toho, že jedine z teba a skrze teba pochádza každé dobro a že všetko je ako by nič v porovnaní s tvojimi božskými dokonalosťami. Ďakujem ti, Pane, za toto i za každé iné dobro, ktoré si učinil môjmu blížnému. Rozpomeň sa, Pane, na moju chudobu a na to, ako veľmi potrebujem čnosť...“

Keď vystrieš ruky, aby si voľačo robila, uveď si, že Boh je prvá príčina tejto činnosti, a ty iba jeho živým nástrojom. Pozdvihni k nemu svoju myseľ a takto hovor: „Aká je veľká spokojnosť, ktorú v sebe pociťujem, najvyšší Pane vesmíru, že bez Teba nemôžem nič urobiť, že Ty si prvý a hlavný tvorca všetkého!“

Keď požívaš pokrm alebo nápoj, pomysli, že Boh im dáva túto chuť a jedine v ňom sa radujúc, môžeš povedať: „Teš sa, duša moja: ako mimo tvojho Boha niet opravdivej radosti, tak jedine v ňom môžeš sa vo všetkom radovať“.

Keď máš zaľúbenie v tom, že vnímaš niečo ľúbezne, nezostaň pri tomto pôžitku, ale prejdí v duchu k Pánovi, od ktorého má tá vôňa svoj pôvod; a keď pociťíš z tohto vnútornú radosť, povedz: „Daj, Pane, aby tak, ako sa k Tebe vznáša moja radosť, že od Teba pochádza všetka ľúbeznosť, nech tak i moja duša, pozbavená a vyzlečená zo všetkej pozemskej rozkoše, vystúpi do výšin a vydáva ľúbeznú vôňu Tvojím božským nozdrám“.

Keď pociťuješ dajaké lahodné zvuky a spevy, obráť sa v mysli k svojmu Bohu a povedz: „Pane Bože môj, ako sa radujem z nekonečných Tvojich dokonalostí, ktoré všetky dovedna tvoria nielen v Tebe samom vlnac než nebeský súlad, ale tvoria podivuhodný súzvuk aj

jednotlivo v anjeloch, na nebesách a vo všetkých tvoroch.“

HLAVA XXII.

O tom, ako tie isté veci sú nám prostriedkom spravovať svoje smysly tak, aby sme prešli k úvahám o vtelenom Slove v tajomstvách jeho života a umučenia.

Ukázal som ti vyššie, ako môžeme pozdvihnúť svoju myseľ z vecí smyslami poznateľných k úvahám o božstve. Nauč sa teraz spôsob, ako môžeš čerpať podnet z tých istých vecí pre rozjímanie o vtelenom Slove a pre úvahy o najsvätejších tajomstvách jeho života a umučenia.

Všetky veci vesmíru môžu slúžiť tomuto cieľu tým, že vidíme v nich, ako sme pred tým ukázali, najvyššieho Boha ako jedinú prvú príčinu, ktorá im dala všetko bytie, čo majú, krásu a výbornosť. Z toho potom prejdeme na úvahy, aká veľká a nesmierna je jeho dobrota, že hoci je jediným počiatkom a Pánom všetkého stvorenia, tak sa chcel ponížiť, aby sa stal človekom, aby trpel a zomrel pre človeka; dovolil, aby tie isté diela jeho rúk vyzbrojily sa proti nemu, aby ho ukrižovali.

Okrem toho mnohé iné veci ukazujú nášmu duševnému zraku tieto sväté tajomstvá, ako sú zbrane, povrazy, biče, stípy, trne, trstina, klince, kladivá a iné veci, ktoré boli nástrojmi jeho umučenia.

Chudobné chatrče pripomínajú nám maštal' a jasle Pána. Keď prší, rozpomenieme sa na krvavý božský dážď, ktorý v záhrade kvapkal z jeho presvätého tela a pokropil zem. Skaly, ktoré spozorujeme, pripomenú nám tie kamene, ktoré sa pukaly pri jeho smrti. Zem nech nám pripomenie zemetrasenie, ktoré bolo vtedy; slnko tmu, ktorá ho zastrela; a keď vidím vodu, spomeniem si na tú vodu, ktorá vyšla z jeho presvätého

boku. Tak iste, vravím, treba rozmýšľať tiež o iných podobných veciach.

Keď chutnáš víno alebo iný nápoj, spomeň si na ocot a žľe svojho Pána.

Ak ťa vábi lúbezná vôňa, predstav si zápach mŕtvych tiel, ktorý on cítil na hore Kalvárii.

Keď sa obliekaš, rozpomeň sa, že večné Slovo sa odialo ľudským telom, aby ťa zahabilo svojim božstvom.

Keď sa vyzliekaš, maj na pamäti tvojho Krista, ktorý bol pozbavený rúcha a obnažený, aby bol pre teba bičovaný a pribitý na kríž.

Keď počuješ huk a krik davu, spomeň si na odporné hlasy: „Ukrižuj, ukrižuj ho! Znič, znič ho!“, ktoré zaznievaly v jeho božských ušiach.

Keď bijú hodiny, rozpomeň sa na úzkostlivé údery srdca, ktoré ráčil cítiť tvoj Ježiš, keď v záhrade počal sa hroziť svojho blízkeho utrpenia a smrti; alebo nech sa ti zdá, že počuješ tie tvrdé údery, ktorými bol priklincovaný na kríž.

Kedykoľvek smútok alebo bolesť zaujme teba alebo tvojho bližného, uvaž, že je to ako nič v porovnaní s nepredstaviteľnými úzkosťami, ktoré prenikly a zranily telo a dušu tvojho Pána.

HLAVA XXIII.

O iných spôsoboch, ako máme ovládať svoje smysly v rozličných okolnostiach, ktoré nás zastihnú.

Keď už vieš, ako načim pozdvihnúť rozum od prirodzených vecí k veciam božským a tajomstvám vteľeného Slova, pripojím tu iné spôsoby, aby si z nich odvodila rozličné úvahy, aby podobne, ako sú rozmanité záľuby duší, bolo tiež mnoho a rozmanitých pokrmov. Okrem toho môže to poslúžiť nielen jednodu-

chým osobám, ale aj osobám, ktoré majú veľké nadanie a ďalej pokročili na ceste ducha, ktorý nie je vždy rovnako naladený (disponovaný) a hotový pre vyššie úvahy, nech ide o kohokoľvek.

Neboj sa, že sa zmýliš v takejto rozmanitosti vecí, ak sa budeš správať pravidlom opatrnosti a rady iných; chcem, aby si túto radu rozhodne zachovávala s pokorou a dôverou nielen v tomto, ale pri každom mojom naučení, ktoré odo mňa dostaneš.

Keď pozeráš na tak mnohé očiам lahodné a hodnotné veci na zemi, uvažuj, že všetky sú celkom bezcenné a ako by trus v porovnaní s pokladmi nebeskými, po ktorých túž celým srdcom (pohrádajúc celým svetom).

Keď obrátiš svoj zrak k slnku, myslí na to, že jasnejšia a krajšia ako ono je tvoja duša, keď sa nachádza v milosti svojho Stvoriteľa; ináč že je tmavšia a ošklivejšia ako pekelné temnoty.

Keď pozdvihneš svoje telesné oči k oblohe, nad sebou, prenikni zrakom svojej duše vyššie do neba skutočného, k nemu sa obráť v svojich myšlienkach ako k miestu, ktoré ti je naveky pripravené ako blazený odpočinok, ak budeš nevinne žiť na zemi.

Keď počuješ spievať vtáčky alebo iné spevy, pozdvihni myseľ k spevom nebeským, kde zaznieva aleluja a pros Pána, aby ťa učinil hódnou večne ho chváliť s týmito nebeskými duchmi.

Keď zbadáš, že máš zaľúbenie v krásach tvorstva, pozri svojím rozumom, že v nich je ukrytý pekelný had, ktorý je so všetkými svojimi silami pohotový a pripravený, aby ťa zabil alebo prinajmenej poranil; môžeš sa na neho takto osopiť: „Ach, prekliaty had, ako si len úlisne prichystaný, aby si ma zožral!“ Potom sa obráť k Bohu a hovor: „Buď požehnaný Ty, Bože môj, ktorý si mi ukázal nepriateľa a vyslobodil ma z jeho dravého pažeráka“.

A od týchto nástrah utekaj ihneď k ranám Ukrižovaného, nimi sa zaoberaj vo svojej mysli a uvažuj, ako veľmi trpelo Pánovo najsvätejšie telo, aby ťa vyslobodil z hriechu a vzbudil v tebe nenávisť voči telesným rozkošiam.

Pripomeniem ti ešte iný spôsob, ako sa vyhnúť tejto nebezpečnej nástrahе; spočíva v tom, že sa dôkladne vhlíbiš do predstavy, aký bude po smrti predmet, ktorý sa ti teraz tak veľmi páči.

Keď kráčaš, spomínaj na to, že každým svojim krokom približuješ sa k smrti.

Podobne, keď vidíš vo vzduchu poletovať vtáky a plynúť vody, pomysli si na to, že ešte s väčšou rýchlosťou letí tvoj život k svojmu koncu.

Keď sa zdvihnú prudké víchry alebo sa blýska a hrmí, rozpomeň sa na strašný deň súdu; padni na kolená, vzdávaj Bohu úctu a pros ho, aby ti doprial milosti a času dobre sa pripraviť, aby si potom mohla predstúpiť pred jeho najvznešenejšiu velebnosť.

V rôznanitých prípadoch, ktoré ťa postihnú, cvič sa takto: Keď ťa napríklad trápi dajaká bolesť alebo trudomyseľnosť, keď trpíš horúčavou, zimou alebo niečím iným, pozdvihni svoju myseľ k tej večnej vôli, ktorej sa pre tvoj prospech zaľúbilo, aby si v takej miere a v tom čase cítila túto ťažkosť. Preto natešená pre lásku, ktorú ti pripravuje tvoj Boh a pre príležitosť, že mu môžeš slúžiť vo všetkom, čo sa mu ľúbi, hovor vo svojom srdci: „Hľa, na mne sa plní vôľa Božia, ktorá od večnosti láskavo ustanovila, aby som teraz znášala toto trápenie. Nech je za to vždy pochválený môj najláskavejší Pán!“

A keď skrsne v tvojej mysli myšlienka na niečo dobré, pomysli ihneď na Boha a uznaj, že je bď neho a vzdávaj mu za ňu vdaky.

Keď čítaš, nech sa ti zdá, že vidíš Pána pod tými

slovami a prijímaj ich, ako by pochádzaly z jeho božích úst.

Keď hľadiš na sv. kríž, uvažuj, že on je práporom v tvojom boji; keď sa od neho vzdiališ, upadneš do rúk ukrutných nepriateľov, ale keď pôjdeš za ním, dostaneš sa do neba, nesúc so sebou slávnú korisť.

Keď uzrieš milý obraz Panny Márie, obráť k tejto vladárke raja svoje srdce a ďakuj jej, že bola vždy hotová plniť vôľu Božiu; že porodila, nadávala a vychovávala Vykupiteľa sveta; a že v našom duchovnom boji nikdy nám neodopiera svoju priazeň a pomoc.

Obrazy svätých nech ti predstavujú toľkých znamenitých bojovníkov, ktorí statočne skončili svoj život a otvorili ti cestu, po ktorej keď budeš kráčať, budeš spolu s nimi korunovaná večnou slávou.

Keď uvidíš chrámy, popri iných zbožných úvahách môžeš myslieť i na to, že tvoja duša je chrámom Boha, a preto ju musíš ako jeho príbytok zachovať čistú a nepoškvrnenú

Kedykoľvek počúvaš trojité znamenie anjelského pozdravenia, môžeš urobiť tieto krátke úvahy, shodujúce sa s posvätnými slovami, ktoré opakujeme pred každou touto nebeskou modlitbičkou.

Pri prvom znamení poďakuj Bohu za posolstvo, ktoré poslal s neba na zem a ktoré bolo začiatkom nášho spasenia.

Pri druhom blahoželaj Panne Márii k najväčšej úcte, ku ktorej bola povýšená pre svoju jedinečnú a najhlbšiu poníženosť.

Pri treťom znamení klaňaj sa spolu s najšťastlivejšou Matkou a s anjelom Gabrielom práve počatému Božskému Dieťaťu.

Pri každom znamení nezabudni z úcty trochu skloniť hlavu a o niečo viac pri poslednom.

Tieto úvahy, rozdelené podľa troch znamení, sú pre každý čas.

Nasledujúce úvahy sú rozdelené na večer, ráno a poludnie; zaoberajú sa utrpením nášho Pána, lebo my sme naozaj povinní často si spomínať na bolesti, ktoré pri umučení Pána vytrpela svätá Panna; a keby sme tak nerobili, dokazovali by sme, že sme nevďační.

Večer uvažuj o úzkostiach čistej Panny pre krvavý pot, zajatie v záhrade a pre skryté bolesti jej požehnaného Syna cez celú noc v záhrade.

Ráno maj s ňou útrpnosť v jej bolestiach, keď predviedli jej Syna k Pilátovi a Herodesovi pre výrok jeho smrti a pre križ.

Na poludnie prenikni v myšlienkach k meču bolesti, ktorý prebodnul srdce bezútešnej Matky pre ukrižovanie a smrť Pána a pre surové prebodnutie Jeho presvätého boku kopijou.

Tieto úvahy o bolestiach Panny Márie môžeš konať od večera vo štvrtok až do poludnia v sobotu, ostatné v iné dni. Ponechávam však na rozhodnutie tvojej osobitnej zbožnosti a príležitosti, ktoré ti k tomu dajú vonkajšie predmety.

A aby som v krátkosti shrnul spôsob, ako máš ovládať svoje smysly, buď tak pripravená, aby ti v každej veci a v každom prípade bola pohnútkou a k činu ťa viedla nie láska alebo odpor k veci, lež jedine vôľa božia, a aby si len to prijímala a od toho sa odvracala, čo Boh chce, aby si prijala a odmietala.

Pamätaj si, že tieto spôsoby ovládať smysly nedal som ti preto, aby si sa nimi len zaoberala; lebo skoro stále treba, aby tvoja myseľ bola obrátená k Pánovi, ktorý chce, aby si častými skutkami snažila sa premôcť svojich nepriateľov a hriechne náruživosti, a to tak, že im odporuješ a že vzbudzuješ úkony opačných

čnosti; ale naučil som ťa týmto spôsobom preto, aby si vedela, ako sa máš správať, keď to bude treba.

Musíš totiž vedieť, že málo je úžitku z toho, keď robíme veľa cvičení, i keď sú samy v sebe veľmi dobré; sú totižto veľmi často márnomyseľnosťou, sebeláskou, nestálosťou a osídлом diablovým.

HLAVA XXIV.

Ako držať na uzde jazyk.

Človek veľmi potrebuje dobre ovládať a na uzde držať svoj jazyk, lebo každý veľmi je naklonený nechať ho behať, kam len chce a hovoriť o tom, čo viacej ľahodí našim smyslom.

Mnohovravnosť pochádza najčastejšie od akejsi pýchy, v ktorej si namýšľame, že veľa vieme; a nachádzajúc zaľúbenie vo vlastných predstavách, usilujeme sa stálym opakovaním vtláčať ich do duše iných, aby sme im mohli byť učiteľom, ako keby sa museli od nás učiť.

Nemožno vyjadriť niekoľkými slovami zlo, ktoré pochádza z mnohovravnosti.

Mnohovravnosť je matkou lenivosti, dôkazom nevedomosti a pochabosti, služobníckou lži a ochladnutím zbožného nadšenia.

Mnohé reči dávajú silu nezriadeným vášňam, čím sa potom povzbudzuje jazyk, aby tým ľahšie pokračoval v nemiernom hovore.

Nerozplývajú sa v dlhých úvahách pred tým, kto ťa nerád počúva, aby si ho nenudila; a rob priam tak u toho, čo ti dopraje sluchu, aby si nevybočila z hraníc skromnosti.

Vyhýbaj sa ohnivému a hlasnému hovoru, lebo i jedno i druhé je veľmi protivné a je známkou namyšlenosti a márnivosti.

Nikdy nehovor o sebe, o svojich veciach a o svojich príbuzných, iba ak z čirej nutnosti a čo možno najkratšie a najstručnejšie. Ak by sa ti zdalo, že niekto priveľa hovorí o sebe, snaž sa, aby si mala o ňom dobrý dojem, ale aby si ho nenapodobňovala, hoci by jeho reči smerovali k pokorovaniu seba a k sebaobžalobe.

O svojom bližnom a o jeho veciach, rozprávaj čo možno najmenej, iba že by si mala povedať o ňom dobre tam, kde to vyžadujú okolnosti.

Rada hovoriť o Bohu, hlavne o jeho láske a добрôte, ale s obavou, že sa môžeš i tu pomýliť; a nech ti je milšie radšej dávať pozor, keď druhý rozpráva o tom, a zachovaj jeho slová hlboko vo svojom srdci. Čo sa týka rečí o iných veciach, nech sa len zvuk dotkne tvojich uší, tvoja myseľ však nech je pozdvihnutá k Bohu. Ak však predsa musíš počúvať hovoriaceho, aby si mu rozumela a odpovedala, preto nezabúdaj obrátiť svoj zrak i myseľ k nebu, kde býva tvoj Boh a hľadať jeho vznešenosť, ako on pozerá na tvoju úbohosť.

Keď ti niečo príde na um a chceš to povedať, uváž si to, prv než ti príde na jazyk, lebo pri mnohých zbadáš, že by bolo lepšie, nevypustiť ich z úst. Ba čo viac, upozorňujem ťa, že by bolo oveľa lepšie, keby si v mlčanlivosti pochovala ešte i mnohé z tých vecí, o ktorých práve myslíš, že je dobré povedať ich; poznáš to potom, keď budeš o nich uvažovať len, čo po minula príležitosť hovoriť.

Mlčanlivosť, dcéra moja, je veľkou silou v duchovnom boji a istou nádejou víťazstva.

Mlčanlivosť je priateľom toho, kto nedôveruje v seba a dôveruje v Boha; je strážcom svätej modlitby a podivuhodným pomocníkom pri cvičení v čnostiach.

Aby si sa navykla mlčať, často uvažuj o škodách a nebezpečenstvách mnohovravnosti a o veľkých dobro-

deniach mlčanlivosti. Zamiluj si túto čnosť a mlč za nejaký čas (aby si si ju osvojila) i tam, kde hovoriť by nebolo zlom, len aby to nebolo na škodu ani tebe ani druhému.

K tomu ti ešte príspeje vyhýbať sa stykom s ľuďmi, lebo namiesto ľudí budeš mať za spoločníkov anjelov, svätých a samotného Boha.

Spomínaj konečne na boj, do ktorého si sa dala; lebo keď uvidíš, koľko ešte máš v tomto boji urobiť, príde ti chuť zanechať zbytočné reči.

HLAVA XXV.

Bojovník Kristov má sa zo všetkých svojich síl vyhýbať rozčúleniu a znepokojeniu mysle, aby dobre mohol bojovať proti nepriateľom.

Ako zo všetkých síl musíme sa usilovať, aby sme dosiahli stratený duševný pokoj, tak načím ti vedieť, že niet nijakej veci na svete, ktorá by nám ho mohla odôvodnene odňať alebo len porušiť.

Áno, musíme ľutovať za svoje hriechy, ale pokojne a spôsobom, ktorý sme tu už viac ráz uviedli. Tak bez znepokojenia mysle a so zbožným pocitom lásky majme tútosť nad každým hriešnikom a oplakávajme čo len vnútorne jeho hriechy.

Čo sa týka iných ťažkých a tráplivých nehôd, ako sú choroby, pohromy, smrť našich najbližších, nákazlivé choroby, vojny, požiare a iné podobné nešťastia, hoci ich ľudia svetsky smýšľajúci zavrhnú ako obťažné pre svoju prirodzenosť, predsa ich môžeme s milosťou božou nielen chcieť, ale i milovať ako spravodlivé tresty pre hriešnikov a ako príležitosť k čnostiam pre dobrých; lebo s tejto stránky sú milé tiež Pánu Bohu. Keď budeme plniť jeho vôľu, prejdeme s pokojnou a jasnou myslou cez všetky trpkosti a

protivenstvá tohoto života. A buď celkom istá, že sa protiví jeho božským očiam akákoľvek naša nespokojnosť, lebo vždy býva spojená s nedbalosťou a vždy pochádza z dajakého zlého koreňa sebelásky.

Preto maj stále pripravenú dajakú stráž, ktorá ti dá znamenie, len čo voľačo zbadá, čo by ťa mohlo rozrušiť a znepokojiť, aby si chytila zbraň na obranu; maj na pamäti, že všetky tieto mnohé a iné podobné zlé predsa nie sú pravé, hoci navôňok tak vyzerajú, ani nám nemôžu odňať opravdivé dobré; a že Boh všetky nám soslala alebo na nás dopúšťa pre spomenuté alebo pre iné pravé, dozaista najspravodlivejšie a najsvätejšie ciele.

Keď si takto, v každej, aj nepriaznivej príhode, zachováme svoju myseľ pokojnú a tichú, budeme môcť urobiť veľa dobrého; ináč akákoľvek naše cvičenie prinesie len malý alebo vôbec nijaký úžitok.

Okrem toho, keď je srdce pobúrené, vždy je vystavené rozličným úderom nepriateľa; ba čo viac, v takomto stave nemôžeme dobre poznať pravý smer a bezpečnú cestu k čnosti.

Náš nepriateľ, ktorý sa veľmi desí tohto pokoja ako miesta, kde prebýva Duch Boží, aby tam konal veľké skutky, často sa pokúša okradnúť nás o tento pokoj pod priateľskými zámienkami tým spôsobom, že vbudzuje v nás rozličné túžby, ktoré naoko vyzerajú dobre; ich klam popri iných znakoch možno poznať i podľa toho, že nás pozbavujú duševného pokoja.

Aby si preto vyhla takejto veľkej škode, keď stráž ti dá znamenie dajakej novej túžby, neotváraj jej bránu srdca, ak ju prv nepredstavíš Bohu, zbaviac sa akéhokoľvek osobného záujmu a vôle k nej; a vyznávajúc svoju zaslepenosť a nerozumnosť, popros nahlihave Boha, aby ťa osvietil a ukázal, či prichádza od

neho alebo od nepriateľa; a keď môžeš, porad' sa tiež so svojim duchovným otcom.

A hoci by túžba pochádzala aj od Boha, prv ako ju uskutočníš, umŕtvuj svoje prílišné nadšenie, pretože dielo, ktorému predchádza takéto umŕtvovanie, bude mu oveľa milšie, ako keby sme ho vykonali s prirodzenou dychtivosťou; ba dakedy viac sa mu zaľúbi umŕtvovanie ako samotný skutok.

Keď si takto zahнала od seba nezriadené túžby a uskutočnila dobré iba potom, čo si potlačila vrodené náklonnosti, udržiš si pevnosť svojho srdca v pokoji a istote.

A aby tvoje srdce ostalo celkom pokojné, usiluj sa brániť a chrániť ho pred určitými vnútornými nepríjemnosťami a výčitkami voči sebe samej, ktoré dakedy pochádzajú od diabla, hoci sa zdá (pretože ti vytýkajú dajaké previnenie), že sú od Boha. Podľa ich ťvovania poznáš, odkiaľ pochádzajú.

Ak ťa pokorujú, ak ťa robia usilovnou v konaní dobra a neberú ti dôveru v Boha, máš ich prijať ako od Boha a vzdávať mu vďaky. Ak ťa však rozrušujú a robia ťa malomyseľnou, nedôverčivou, lenivou a ochablou v konaní dobra, vtedy buď celkom istá, že pochádzajú od nepriateľa; nedopraj im sluchu a pokračuj vo svojom cvičení.

A pretože okrem spomenutých vecí rozrušenie mysle častejšie vzniká v našom srdci z udalostí nepríjemných, musíš robiť dve veci, aby si sa chránila pred týmito nárazmi.

Prvá spočíva v tom, že uvažuješ a zisťuješ, čomu sa priečia tieto nehody, či duchu a či sebeláske a vlastným chútkam.

Lebo ak sa priečia vlastným chútkam a sebeláske, tvojmu to úhlavnému nepriateľovi, nemôžeš ich pokla-

dať za protivné, ale považuj ich za dobrodenie a pomoc najvyššieho Boha a prijmi ich s radostným srdcom a vzdávajúc vďaky.

Ak sa však priečia duchu dokonalosti, nesmieš preto stratiť pokoj srdca, ako sa o tom poučíš v nasledujúcej kapitole.

Druhý spôsob chrániť sa spočíva v tom, že pozdvihneš myseľ k Bohu a prijmeš všetko so zatvorenými očami a bez toho, že by si z milosrdnej ruky božej Prozreteľnosti chcela vedieť iné ako čosi, čo je plné rozmanitých dobier, ktoré ty v tom čase ešte nepoznáš.

HLAVA XXVI.

Čo máme robiť, keď sme poranení.

Keď zistiš, že si poranená, lebo si zo svojej krehkosti alebo dakedy i dobrovoľne a zo zlomyseľnosti upadla do dajakého hriechu, nezmalomyseľni preto, ani sa neznepokojuj, ale obráť sa ihneď k Bohu a takto mu povedz: „Hľa, Pane môj, čo som vykonala z vlastných síl; okrem hriechu iné sa ani nedalo očakávať odo mňa.“

A tu trochu počkaj, pokor sa vo vlastných očiach, ľutuj, že si obrazila Boha, a nedajúc sa pomýliť vo svojom podujatí, zanevri na svoje hriešne vášne a hlavne na tú, ktorá bola príčinou pádu. Potom pokračuj: „Pane, ani tu by som sa nebola zastavila, keby si ma Ty vo svojej добрote nebol zadržal!“

A tu mu vzdaj vďaky a čo možno najväčšiu lásku, žasnúc nad toľkou dobrotou, lebo hoci si ho urazila, podáva ti svoju pravicu, aby si opäť neupadla.

Nakoniec s veľkou dôverou v jeho nekonečné mi-

milosrdenstvo povieš: „Ukáž sa, Pane, tým čím si; odpusť mi a nedopusť nikdy, aby som žila odlúčená, vzdialená od Teba a nedopusť, aby som ťa viac urazila.“ A keď si to urobila, nerozmýšľaj, či ti Boh odpustil alebo nie, lebo to nie je nič iné ako pýcha, nespokojnosť mysle, mrhanie času a diabol'ský podvod pod rúškom rozličných dobrých zámienok. Preto sver sa bezvýhradne do rúk milosrdeného Boha a pokračuj vo svojom cvičení, ako keby si nebola zhrešila.

A keby si mnoho ráz cez deň upadla a bola poranená, rob to, čo som ti povedal, po druhý raz, po treťi raz a tiež posledný raz s dôverou o nič menšou ako prvý raz; a opovrhujúc vždy viac sama sebou a viac nenávidiac hriech, usiluj sa žiť opatrnejšie.

Toto cvičenie veľmi sa nepáči diablovej jednak preto, lebo vidí, že je veľmi milé Bohu, jednak preto, že sa hanbí, keď vidí, že je premožený od toho, ktorého on prv bol premohol. A preto sa usiluje všelijakými úskočnými spôsobmi priviesť nás k tomu, aby sme to cvičenie zanechali; a to sa mu často podarí pre našu neobanlivosť a malú bdelosť nad sebou.

Ak však nachádzaš v tom ťažkosť, máš sa s tým väčším násilím premáhať, častejšie sa púšťať do tohto cvičenia, a to i pri jedinom poklesku.

A keď sa po upadnutí cítiš nespokojná, zmätená a tratiš dôveru, prvou tvojou starosťou nech je znova získať pokoj, spokojnosť srdca a zároveň dôveru v Boha; a ozbrojená týmito zbraňami obráť sa potom k Pánovi; lebo nespokojnosť, ktorú cítiš pre hriech, nemá na zreteli urážku božiu, lež vlastnú škodu.

Spôsob, ako znova získať tento pokoj, spočíva v tom, že v tom čase naozaj zabudneš na hriech a snažíš sa uvažovať o nevýslovnej добрote božej a o

tom, že Boh je nadmieru ochotný a túži odpustiť akýkoľvek ťažký hriech, privolávajúc hriešnika rozličnými spôsobmi alebo mnohými cestami, aby sa vrátil k nemu a aby sa v tomto živote skrze jeho milosť spojil s ním na svoje posvätenie, v druhom živote zas, aby sa s ním spojil v sláve a tak sa stal večne blaženým.

A keď si takýmito alebo podobnými úvahami uspokojila svoju myseľ, obráť sa k svojmu pádu a rob, ako som vyššie povedal.

Potom v čase sviatostného pokánia (a pobádam ťa, aby si k nemu často pristupovala) vypočítaj opäť všetky svoje hriechy; keď si s novou bolesťou oľutovala božiu urážku a zaumienila si, Boha viac neuraziť, vyznaj sa z nich úprimne svojmu duchovnému otcovi.

HLAVA XXVII.

Čo robí diabol, aby premohol a oklamal jednak i tých, čo chcú žiť čnostne, jednak i tých, čo sa už nachádzajú v otroctve hriechu.

Musiš vedieť, dcéra, že diabol sa o nič neusiluje, len aby nás zahubil, a že so všetkými nebojuje rovnakým spôsobom.

Prv ako ti začnem vysvetľovať niektoré z jeho bojov, poriadkov a úskokov, poukážem ti na viaceré stavy človeka.

Niektorí sa nachádzajú v otroctve hriechu bez akéhokoľvek úmyslu vyslobodiť sa z neho. Iní sa chcú vyslobodiť, ale sa o to nepokúšajú. Daktorí si myslia, že kráčajú po ceste čnosti, a vzdaľujú sa od nej. Iní konečne, keď získali čnosti, padajú do väčšej záhuby. O všetkých pohovoríme si jednotlivé.

HLAVA XXVIII.

O boji a o klamstvách, ktoré používa diabol proti tým, ktorých má v otroctve hriechu.

Keď diabol má niekoho v otroctve hriechu, o nič iné sa neusiluje, iba aby ho viac a viac zaslepoval a odvádza od všetkých myšlienok, ktoré by ho mohli priviesť k poznaniu jeho nanajvýš nešťastlivého života.

A neodvádza ho iba od myšlienok a vnuknutí, ktoré ho privádzajú na iné, opačné myšlienky, ale pripravenými a častými príležitosťami dáva mu upadať do toho istého, alebo i do iných, väčších hriechov. Z toho vyplýva, že jeho zaslepenosť sa zväčšuje, ešte viac zatemňuje a ešte prudšie vrhá do priepasti a zvyku hriechu: a tak jeho biedny život až do smrti plynie, ako by v bludnom kruhu, prechádzajúc z tejto zaslepenosti do väčšej, z tohto hriechu do ťažšieho, ak mu Boh nepomôže svojou milosťou.

Pokiaľ sa nás týka prostriedok proti tomu, spočíva v tom, aby človek v tomto náramne poľutovaniahodnom stave bol bezodkladne prístupný myšlienkam a vnuknutiam, ktoré ho volajú z temnôt na svetlo; nech celým srdcom volá k svojmu Stvoriteľovi: „Ach, Pane môj, pomôž mi, pomôž mi rýchle a nenechaj ma dlhšie v týchto temnotách hriechu“. A nech neprestane častejšie takto a podobne opakovať a volať.

A keď môže, nech ide hneď k duchovnému otcovi a nech prosí o pomoc a radu, aby sa mohol pozbaviť nepriateľa.

Ak však ihneď nemôže ísť k duchovnému otcovi, nech sa čo najrýchlejšie obráti ku krížu a nech sa s tvárou sklonenou k zemi vrhne k svätým nohám Ukrižovaného; nech sa tiež obráti k Panne Márii prosiac ju o milosrdenstvo a pomoc.

A vedz, že v tomto rýchlom konaní spočíva víťazstvo, ako poznáš v nasledujúcej kapitole.

HLAVA XXIX.

O umení a podvodoch, ktorými drží diabol vo svojej moci tých, ktorí poznajú svoju duševnú biedu a chceli by sa jej pozbaviť; o tom, prečo naše predsavzatia sú často bez účinku.

Tých, čo už poznajú zlý život, v ktorom sa nahádzajú a chceli by ho pozmeniť, diabol obyčajne klame a premáha týmito dôvodmi: Však potom; zajtra, zajtra; cras, cras, ako kráka havran.

Najprv chcem si dať do poriadku túto vec a dostať sa z tejto pasce a potom s väčším kludom venovať sa duchovnému životu.

Toto je pasca, do ktorej sa mnohí chytili a do ktorej sa ešte stále chytajú. Príčinou toho je naša nedbanlivosť a vrtkavosť, pretože tam, kde ide o spásu duše a o Božiu česť, neberieme chytro do rúk túto veľmi mocnú zbraň: „Teraz, teraz;“ prečo by „potom?“ — „Dnes, dnes“, prečo až „zajtra?“ vraviac sám sebe: Keby som však dosiahol toto „potom“ a toto „zajtra“, nuž či by to bola cesta spásy a víťazstva, chcieť najprv utrpieť zranenia a robiť nové neporiadky?

Teda vidíš, dcéra, že spôsob, ako prekonávať nástrahy, o ktorých sme hovorili v predošlej kapitole, a ako zvíťaziť nad nepriateľom, spočíva v ochotnej poslušnosti božím myšlienkam a vnuknutiam. Hovorím, že treba pevné odhodlanie, a nie predsavzatia, ktoré často klamú a už mnohí sa v nich z rozličných príčin sklamali.

Prvá príčina, ktorú sme vyššie spomenuli, spočíva v tom, že naše predsavzatia nemajú za základ nedôveru v seba a dôveru v Boha. Tento stav nám nedo-

voľuje poznať našu veľkú pýchu, z ktorej pochádza tento klam a zaslepenosť.

Svetlo k poznaniu tohoto nedostatku a pomoc na vyliečenie pochádza z dobroty Boha, ktorý dopúšťa, aby sme klesli, ale volá nás týmto pádom od sebadôvery k dôvere v neho, od svojej pýchy k poznaniu samých seba.

Preto ak chceš, aby tvoje predsavzatia boli účinné, musia byť pevné; a pevné budú vtedy, keď sa vôbec nebudú opierať o sebadôveru a keď budú všetky pokorne založené na dôvere v Boha.

Druhá príčina: Pri predsavzatiach máme zreteľ na krásu a hodnotu čnosti, ktorá k sebe priťahuje našu vôľu, hoci je chabá a slabá; ak sa však naskytne nejaká ťažkosť potrebná na získanie čnosti, vôľa ustúpi, pretože je slabá a nevycvičená.

Zvykaj si preto oveľa viac zamilovať si ťažkosti, ktoré sú spojené so získavaním čnosti ako čnosti samé; a kým neustále týmito ťažkosťami svoju vôľu, raz menej, inokedy viac, ak naozaj chceš sa stať majiteľkou čnosti.

Vedz tiež, že tým skôr a dokonalejšie zvíťaziš sama nad sebou a nad svojimi nepriateľmi, čím ochotnejšie budeš znášať ťažkosti a čím viacej si ich obľúbiš.

Tretia príčina: Naše predsavzatia často nesmerujú ani k čnosti, ani k vôli Božej, ale k vlastnému prospechu; to sa obyčajne stáva pri predsavzatiach, ktoré si zväčša robíme v čase duchovných radostí a útrap, ktoré veľmi doliehajú na nás; a v takomto stave nenachádzame inej útechy ako predsavzatie, že sa chceme celkom odovzdať Bohu a cvičeniu v čnostiach.

Aby si neupadla do tohoto zla, buď veľmi opatrná v čase duchovných rozkoší a pokorná v predsavzatiach, najmä v sľuboch; a keď sa budeš nachádzať v dušev-

nom utrpení, tvoje predsavzatia nech spočívajú v tom, že budeš trpezlivo znášať svoj kríž, ako Boh chce a že ho budeš oslavovať, zriekajúc sa akéhokoľvek pozemského a dakedy i nebeského osvieženia. Maj len jedinú prosbu a jedinú túžbu, aby ti totiž Boh pomáhal, aby si mohla všetky protivienstvá pretrpieť bez porušenia čnosti trpezlivosti a bez toho, že by si sa znepáčila svojmu Pánovi.

HLAVA XXX.

O tomyle tých, ktorí si myslia, že kráčajú ku čnosti.

Keď si už nepriateľa premohla pri prvom i druhom útoku a pri vyššie spomenutom podvode, diabol pripravuje tretí útok, ktorý spočíva v tom, že zabudneme na nepriateľov, ktorí proti nám práve bojujú a nás poškodzujú, a zaoberáme sa túžbami a predsavzatiami o iných stupňoch dokonalosti.

Z toho vyplýva, že sme ustavične zraňovaní, ale neliečime rany; a považujúc takéto predsavzatia za skutočnosť, rozlične sa pýšime.

A hoci nechceme znášať ani maličkosť alebo trpké slovičko, maríme potom čas dlhými úvahami o predsavzatiach znášať z lásky k Bohu veľké útrapy a dakedy aj očistcové muky.

A pretože proti tomu naša nižšia stránka necíti odpor, lebo ide o vec vzdialenú, my úbožiaci si namýšľame, že sme na takom stupni dokonalosti ako tí, ktorí naozaj trpezlivo znášajú ťažké protivienstvá.

Ty teda, aby si sa vyhla tomuto klamu, zaumieň si a bojuj s nepriateľmi, ktorí na teba zblízka a skutočne dorážajú; lebo týmto spôsobom poznáš, či tvoje predsavzatia sú pravé alebo falošné, pevné alebo slabé a budeš kráčať ku čnosti a dokonalosti po vyšliapanej a kráľovskej ceste.

Neradím ti však, aby si sa púšťala do boja proti nepriateľom, ktorí ťa obyčajne neznepokojujú; priprav sa iba v prípade, ak s pravdepodobnosťou predvídaš, že sa od určitého času chystajú zaútočiť na teba; aby si bola na ten čas pripravená a pevná, je ti dovolené vopred si urobiť predsavzatia.

Nepovažuj však nikdy svoje predsavzatia za hotovú vec, hoci by si sa aj za nejaký čas primeraným spôsobom cvičila v čnostiach; buď však v nich pokorná, boj sa seba a svojej slabosti a dôverujúc v Boha, utiekaj sa k nemu častými modlitbami, aby ťa posilňoval a ochraňoval od nebezpečenstiev, najmä však od každej i čo najmensej namyslenosti, a sebadôvery.

Lebo v takomto prípade, hoci sa nedajú odstrániť niektoré malé nedokonalosti, ktoré občas Pán na nás dopúšťa pre naše pokorné sebazpoznanie a na ochranu nejakého dobra, predsa je nám dovolené urobiť si predsavzatie o vyššom stupni dokonalosti.

HLAVA XXXI.

O klame a boji, ktoré používa diabol, aby sme opustili cestu ku čnosti.

Štvrtým, vyššie spomenutým druhom podvodu, ktorým na nás útočí ničomný diabol vidiac, že kráčame priamo ku čnosti, sú rozmanité dobré túžby, ktoré v nás vzbudzuje, aby sme od cvičenia v čnostiach upadli do hriechu.

Ak je niektorá osoba nezdravá, a predsa s trpezlivosťou vôľou znáša choroby, vtedy chytrácky nepriateľ vediac, že by si tak mohla získať čnosť trpezlivosti, stavia jej pred oči mnoho dobrých skutkov, ktoré by mohla vykonať v inom stave a usiluje sa ju presvedčiť, že keby bola zdravá, mohla by lepšie slúžiť Bohu tým, že by bola na ošoh seba a tiež iným.

A keď už v nej vzbudil tieto chůtky, pomaly ich zosilňuje, takže sa stáva nespokojnou, že ich nemôže uskutočniť, ako by chcela.

A čím viac sa tieto túžby v nej zväčšujú a mocnejú, tým viac rastie nespokojnosť. Z tejto nespokojnosti nepriateľ ju potom pomaličky a šikovne privádza k tomu, že netrzeplivo znáša chorobu, a to nie ako chorobu, ale ako prekážku tých skutkov, ktoré veľmi túžila vykonať pre väčšie dobro.

Keď ju priviedol do tohoto stavu, potom s tou istou šikovnosťou odstráni z jej mysle cieľ slúžiť Bohu a robiť dobré skutky a zanechá jej čiru túžbu zbaviť sa choroby.

Keď sa to nestane podľa jej priania, veľmi sa znepokojí a naozaj začne byť netrzeplivá. A tak ani nezbadá, ako z čnosti, ktorú pestovala upadá do opačnej nepravosti.

Tu, hľa je spôsob, ako sa chrániť a čeliť tomuto klamu: Keď si v nejakom ťažkom položení, dávaj dobrý pozor, aby ťa nezachvátily túžby po akomkoľvek dobre, ktoré by ťa mohli pravdepodobne znepokojiť preto, lebo by si ich nemohla hneď uskutočniť.

A musíš byť so všetkou pokorou, trpezlivosťou a odovzdanosťou presvedčená, že tvoje túžby nemaly by taký účinok, aký očakávaš, pretože si oveľa slabšia a nestálejšia, než sa ti zdá.

Alebo myšli na to, že Boh vo svojich skrytých súdoch alebo pre tvoje zlé skutky nechce to dobro od teba, ale že skôr chce, aby si sa trpezlivo ponížila a pokorila pod sladkou a mocnou rukou jeho vôle.

Podobne nedaj sa vyrušovať a znepokojovať túžbou po týchto veciach, keď ti duchovný otec alebo iná príčina bráni konať tak, ako sa tebe ľúbi, tvoje pobožnosti najmä pristupovať k sv. prijímaniu; vyzleč sa

však z akejkol'vek vlastnej vôle, obleč sa do vôle svojho Pána a hovor sama v sebe: „Keby oko božej Pozretelnosti nevidelo na mne nevďačnosť a chyby, nebolo by mi teraz bránené prijať Najsvätejšiu sviatosť; pretože vidím, že môj Spasiteľ mi takto odhaľuje moju nehodnosť, nech je aj za to stále chválený a velebený. Celkom dôverujem, Pane môj, v tvoju nesmiernu dobrotivosť, v ktorej chceš, aby som bola vo všetkom poslušná tvojej vôli a jej sa podriaďovala a aby som ti otvorila srdce, vo všetkom oddané tvojej vôli, do ktorého chceš vojsť duchovným spôsobom, potešiť a posilniť ho proti nepriateľom, ktorí ho chcú odtrhnúť od Teba. Nech sa teda stane všetko, čo je dobré v tvojich očiach. Stvoriteľ a Spasiteľ môj, tvoja vôľa nech je teraz i vždycky mojím pokrmom a oporou. O tú jedinú milosť ťa prosím, Láska moja, aby moja duša, očistená a oslobodená od všetkého, čo sa ti nelúbi, ozdobená svätými čnosťami, bola vždy pripravená na tvoj príchod a na všetko, čokoľvek sa ti bude ľúbiť so mnou urobiť.“

Ak sa budeš správať týmito pripomienkami, budeš uistená, že v každej túžbe po dobre, ktoré nemôžeš vykonať, nech už pochádza od prirodzenosti alebo od diabla, aby ťa znepokojoval a odviezol od cesty čnosti, alebo niekedy tiež od Boha, aby vyskúšal tvoju odozvanosť do jeho vôle, budeš mať vždy príležitosť zadostučiniť svojmu Pánovi spôsobom, ako sa mu najviac ľúbi. A v tom spočíva opravdivá zbožnosť a služba, ktorú od nás vyžaduje Boh.

Upozorňujem ťa tiež, aby si sa v útrapách, nech pochádzajú odkiaľkoľvek, nedala strhnúť k netrpezlivosti, keď budeš užívať dovolené prostriedky, ktoré obyčajne užívajú služobníci boží; aby si ich totiž neužívala s túžbou a lipnutím, aby si bola oných útrap pozbavená, ale preto, že Boh chce, aby sme užívali

tieto prostriedky; lebo nevieme, či sa ľúbi božej veľbnosti, aby nás týmto spôsobom pozbavil utrpenia.

Lebo ak budeš ináč robiť, upadla by si do viacerých ziel; ľahko by si totiž upadla do netrpezlivosti, keby sa ti voľačo nepodarilo podľa tvojej žiadosti a úmyslov; alebo tvoja trpezlivosť by bola neúplná, nebola by Bohu príliš milá a bola by málo záslužná.

Upozorním ťa tu konečne na skrytý podvod našej sebalásky, ktorá v určitých prípadoch zakrýva a obhajuje naše chyby.

Lebo keď napríklad chorý je netrpezlivý, pretože je chorý, zastiera svoju netrpezlivosť plášťom dakej túžby po zdanlivom dobre, vraviac, že jeho nespokojnosť nie je naozaj netrpezlivosťou z trápenia, ktoré mu zaviňuje choroba, ale spravodlivá neľúbosť, pretože sám k nej dal podnet; alebo preto, že iní majú z toho trápenie a škodu, lebo mu musia poslúhovať, alebo pre iné príčiny.

Podobne ambiciózny človek, ktorý je rozčúlený preto, že nedosiahol hodnosť, neudáva ako dôvod rozčúlenosti svoju vlastnú pýchu a márnivosť, ale iné okolnosti; o týchto okolnostiach však veľmi dobre vieme, že sú mu celkom ľahostajné pri príležitostiach, ktoré sa ho netýkajú. Podobne tiež chorý sa nestará, či tí istí ľudia, o ktorých hovorí, že mu je veľmi ľúto, keď musia pre neho trpieť, znášajú tie isté útrapy a škodu pre chorobu dakoho iného.

Je to dosť jasný dôkaz, že koreň týchto nárekov nepochádza z toho, že by mali ohľad na iných alebo ich veci, ale z hrozby, ktorú pocitujú z vecí ich vôle odporných.

Preto, aby si neupadla do tohoto alebo iného omylu, znášaj vždy trpezlivo každú ťarchu a kríž, nech prichádza (ako som to povedal) z akejkoľvek príčiny.

HLAVA XXXII.

O poslednom útoku a klame, ktorý sme vyššie spomenuli a ktorým sa usiluje diabol o to, aby získané čnosti boli príčinou našej záhuby.

Záludný a zlomyseľný had neprestáva nás pokúšať svojimi klamstvami, a to i pri čnostiach, ktoré sme získali, aby sa nám stali príčinou záhuby, a to tak, že buď v nich alebo sami v sebe máme zaľúbenie a príliš sa povyšujeme, aby sme potom padli do neprávosti, pýchy a márnomyseľnosti.

Aby si teda vyhla tomuto nebezpečenstvu, bojuj stále, stojac na rovnom a bezpečnom bojišti pravého a hlbokého poznania, že si nič, nič nevieš, nič nemôžeš a nič iného nemáš okrem úbohosti a chýb, a že ani nič iné nezasluhuješ, ako večné zatratenie.

A uzavretá a upevnená v medziach tejto pravdy nedaj sa nikdy odtiať vytiahnuť ani len o vlások, hoci by aj na teba doliehala akákoľvek myšlienka alebo čokoľvek iné, majúc za isté, že títo všetci sú ti takými nepriateľmi, že by ťa buď usmrtili alebo poranili, keby si sa dala do ich rúk.

Aby si sa mohla dobre vycvičiť v tomto druhu opravdivého poznania svojej ničotnosti, pridržaj sa tohoto pravidla.

Kedykoľvek začneš uvažovať sama o sebe a o svojich skutkoch, posudzuj sa vždy podľa toho, čo je tvoje, a nie podľa toho, čo je od Boha a z jeho milosti a potom sa považuj za takú, aká si podľa toho, čo ti prináleží.

Ak uvažuješ o čase, ktorý bol prv, než si ty bola, zistíš, že si v celej priepasti večnosti bola číre nič a že si nič neurobila, ani nemohla urobiť, aby si mala bytie (jestvovanie).

A tiež v tomto čase, v ktorom máš bytie z čírej

dobroty božej, ak necháš Bohu, čo je jeho (totož neustále riadenie, ktorým ťa v každom okamihu zachováva), čo iné si potom ako nič? Ved' niet pochybnosti, že by si sa okamžite zmenila v to pôvodné nič, z ktorého ťa stvorila jeho všemohúca ruka, keby ťa opustil len na okamih.

Je teda zrejmé, že v tomto svojom prirodzenom bytí, nemajúc iného bytia, nemáš dôvodu zakladať si na seba alebo chcieť, aby si ťa iní vážili.

Čo sa však týka dobrodenia božej milosti a konania dobra, čo dobrého a záslužného by mohla urobiť tvoja prirodzenosť sama od seba, keby bola pozbavená božej pomoci?

Ak naproti tomu pohliadneš na svoje premnohé minulé hriechy a okrem toho ešte na mnohé iné poklesky, ktoré by si bola vykonala, keby ťa Boh nebol držal svojou láskavou rukou, zbadáš, že by tvoje hriechy množstvom nielen dní a rokov, ale i hriešnych skutkov (lebo jedna nerosť vyvoláva a za sebou ťahne druhú) dosiahly skoro nekonečný počet, takže by si sa tým stala druhým pekelným Luciferom.

Preto ak nechceš utrhať Bohu na jeho dobrote a ak chceš vždy byť so svojim Pánom, musíš sa so dňa na deň pokladať za horšiu.

Dávaj však dobrý pozor na to, aby tvoj vlastný súd o sebe bol spravodlivý, lebo ináč by ti mohol byť na značnú škodu.

Lebo hoci vynikáš v poznaní svojej hriešnosti nad iného, ktorý vo svojej zaslepenosti pokladá sa za čosi, predsa mnoho strácaš a v úkonoch vôle stávaš sa horšou než on, ak chceš, aby ťa ľudia pokladali za takú, aká — ako vieš — nie si.

Ak teda chceš, aby poznanie tvojej ničotnosti a úbohosti držalo d'aleko od teba tvojich nepriateľov a aby ťa robilo milou Bohu, musíš pohrdať nielen sama se-

bou, pretože si nehodná všetkého dobra a zasluhuješ si všetko zlé, ale musíš milovať pohrdanie, ktorého sa ti od iných dostáva, strániť sa hodnosťami, radovať sa z pohanení a musíš byť ochotná príležitostne vykonať všetko to, čím opovrhujú druhí.

Nemáš si vôbec všímvať ich úsudky, aby si neza nechala toto zbožné cvičenie; musíš to však robiť iba preto, aby si sa ponížila a cvičila, a nie z akejsi namyslenosti ducha a zo zle poznanej pýchy, ktorej vplyvom si dakedy pod inými dobrými zámienkami málo alebo vôbec nevšímame mienky iných.

Ak sa ti však dakedy prihodí, že ťa ľudia budú milovať a chváliť ako dobrú pre nejaké dobro, ktoré ti Boh dal, dávaj si dobrý pozor na seba, aby si sa vôbec neodchýľila od spomenutej pravdy a spravodlivosti; obráť sa však najprv k Bohu a povedz mu úprimne: „Nech sa nikdy nestane, Pane, aby som ti upierala slávu a milosti. — Tebe nech je chvála, česť a sláva, mne poníženie“. Potom sa v mysli obráť na svojho chválorečníka a pomysli si: „Ako to, že ma pokladá za dobrú, keďže opravdu dobrý je iba môj Boh a jeho skutky“. Lebo ak budeš takto robiť a dávať Bohu, čo mu patrí, budeš držať ďaleko od seba nepriateľov a budeš spôsobilá dostávať väčšie dary a milosti od Boha.

A keď ťa spomienka na dobré skutky bude privádzať do nebezpečenstva márnivosti, hneď začni hľadiť na ne nie ako na svoje, ale ako na veci pochádzajúce od Boha, a ako keby si sa s nimi rozprávala, môžeš v duchu takto hovoriť: „Neviem, ako ste sa zjavily a ako ste začaly jestvovať v mojej mysli, lebo ja som vám nedala pôvod; stvoril vás, vypestoval a udržiaval dobrotivý Boh a jeho milosť. Teda jedine jeho chcem uznávať za pravého a prvého Otca, jemu chcem ďakovať a jemu vzdávať všetku chválu“.

Uvažuj ďalej, že všetky tvoje činy, nielen zriedkakedy slabé zodpovedaly svetlu a milosti, ktorá ti bola daná, aby si ich mohla plóznat' a vykonať, ale že boli ešte aj ináč veľmi nedokonalé a veľmi vzdialené od čistého úmyslu, patričného nadšenia a usilovnosti, s akou mali byť sprevádzané a vykonané.

Keď si to teda dobre rozvážiš, musíš sa skôr hanbiť než nachádzať v nich márnivé zaľúbenie; lebo je naozaj pravda, že pri ich uskutočňovaní boli našimi nedokonalosťami poškvrnené milosti, ktoré sme dostali od Boha čisté a dokonalé.

Okrem toho porovnávaj svoje skutky so skutkami svätých a iných služobníkov božích; porovnávajúc ich jasne totiž poznáš, že i najlepšie a najväčšie tvoje skutky sú oveľa horšej akosti a nižšej ceny.

Ak ich však porovnáš so skutkami Kristovými, ktoré pre teba vykonal v tajomstvách svojho života a v dlhom utrpení, ak o nich uvažuješ bez ohľadu na božskú osobu, len ako sú samy osebe a v доброте a čistote lásky, s akou boli vykonané, zistiš, že všetky tvoje skutky sú naozaj ničím.

Ak konečne pozdvihneš svoju myseľ k božstvu a nesmiernej velebnosti svojho Boha a k službe, ktorú zasluhuje, jasne uvidíš, že z každého tvojho diela zostane ti iba veľká bázeň, a nie márnomyseľnosť. Preto musíš všade, pri každom svojom čine, nech je akokoľvek svätý, zvoliť z úprimného srdca k svojmu Pánovi: „Bože, buď milostivý mne hriešnej!“

Upozorňujem ťa tiež, aby si ľahko neodhaľovala dary, ktoré ti Boh dal; lebo to sa skoro vždy neľúbi tvojmu Pánovi, ako nám to sám dobre naznačuje týmto príkladom.

Zjavil sa raz v podobe dieťaťa jednej svojej zbožnej, skoro čistej bytosti; poprosila ho s veľkou prostotou, aby odriekal Anjelské pozdravenie a ochotne za-

čal: „Zdravas Mária, milosti plná, Pán s tebou, požehnaná si medzi ženami“ a potom zastal, lebo nechcel nasledujúcimi slova chváliť seba samého. A keď ho žiadala, aby pokračoval, zmizol a zanechal potešenú svoju služobníčku, vyjaviac jej svojím príkladom túto nebeskú náuku.

Uč sa i ty, dcéra, pokorovať sa, považujúc sa so všetkými svojimi skutkami za to nič, čo si.

Toto je základ všetkých ostatných čností. Boh nás stvoril z ničoho, prv než sme boli a teraz, keď od neho sme (t. j. máme svoje bytie), chce postaviť celú duchovnú budovu na tomto našom poznaní, že sami od seba nič nie sme. A čím hlbšie sa ponoríme do tohto poznania, tým vyššie bude rásť táto duchovná stavba. A podľa toho, ako budeme vyhlbovať pôdu svojich bied, tak božský Staviteľ bude do nej klásť toľko veľmi pevných kameňov, aby stavba rástla. Nemysli si však, dcéra, že sa raz budeš môcť ponížiť toľko ako treba; ba musíš si myslieť, že keby sa dačo nekonečné dalo vložiť do stvorenia, že taká by bola tvoja ničotnosť.

S týmto správne používaným poznaním máme všetko dobro; bez tohto poznania sme omálo viac ako nič, i keby sme robili skutky všetkých svätých a stále sa zaoberali Bohom.

Ó blažené poznanie, ktoré nás robí šťastnými na zemi a oslávenými v nebi! Ó svetlo, ktoré vychádza z temnôt a robí duše jasnými a čistými! Ó radosť nepoznaná, ktorá žije medzi našou špinou! Ó nič, ktoré nás robí pánmi všetkého, keď ho poznáme!

Nikdy by som neskončil, keby som ti mal o tom hovoriť; ak chceš chváliť Boha, žaluj sama na seba a praj si, aby ťa aj iní obžalovávali. So všetkým a pred všetkými sa ponížuj, ak chceš, aby bol on v tebe povýšený a ty v ňom. Ak ho túžiš opäť nájsť, nevyvyšuj sa, lebo on ujde. Poníž sa a poníž sa, koľko mô-

zeš, lebo on príde, aby ťa vyhľadal a privinul k sebe. A prijme ťa tým radšej a s tým väčšou láskou ťa privinie k sebe, čím viac pohrdneš sama sebou a čím väčšie zaľúbenie budeš mať v tom, aby všetci tebou opovrhovali a odstrkovali ťa ako hanobnú vec.

A pokladaj sa za nehodnú tak veľkého daru, ktorý ti podáva tvoj Boh pohanený pre teba, aby sa s tebou spojil a nezabudni mu často vzdávať za to vďaky; nie zabudni tiež na to, že si vďačnosťou zaviazaná tomu, kto ti dal k potupe príčinu, a ešte viac tým, ktorí ťa (urážkami) zdeptali, alebo si aspoň myslia, že potupu znášaš nerada a nie s radosťou. A keby tomu aj tak bolo, nesmieš to dávať najavo. Keby však i pri toľkých úvahách, ktoré sú predsa pravdivé, diablove nástrahy a naša nedostatočnosť a zlá náklonnosť natoľko sa v nás rozmohly, že márnivé myšlienky neprestávaly by nás znepokojovať a vkrádať sa do nášho srdca, predsa i vtedy je čas, aby sme sa tým viac upomínali vo vlastných očiach, čím viac zo skúšky poznávame, že sme málo pokročili na ceste duchovnej dokonalosti a úprimného sebaznania, lebo sa nemôžeme zbaviť takých ťažkostí, ktoré majú koreň v našej márnivej pýche. A tak z jedu budeme mať med a z rán zdravie.

HLAVA XXXIII.

*Niektoré upozornenia, ako premáhať hriechne vášne
a ako získavať nové čnosti.*

Hoci som ti veľa hovoril o spôsobe, ako máš pokračovať, aby si mohla premôcť seba a ozdobiť sa čnosťami, predsa musím ťa ešte upozorniť na iné veci.

Po prvé: Ak chceš získať čnosti, nikdy sa nedaj presvedčiť, tými cvičeniami, ktoré sú náhodile roz-

vrhnuté na jednotlivé dni v týždni, pričom každý deň je určený na získavanie druhej čnosti.

Poriadok boja a cvičenia nech je však taký, že bojuješ proti tým vášňam, ktoré ťa vždy ohrožovali a ešte ťa stále často napádajú a robia ti škodu, a že sa čo najdokonalejšie ozdobíš čnosťami opačnými vášňam.

Keď si zadovážiš tieto čnosti, všetky ostatné ľahko a rýchle získaš po niekoľkých úkonoch pri vhodných príležitostiach, ktoré nikdy nebudú chýbať, lebo čnosti idú vždy za sebou ako ohnivká na reťazi; kto ovláda dokonale jednu čnosť, všetky ostatné stoja prichytné pred dvermi srdca.

Po druhé: Čas, potrebný na získanie čnosti, nikdy neurčuj, ani na dni, ani na týždne, ani na roky, ale vždy bojuj a vystupuj do výšky ich dokonalostí, ako by si sa práve narodila a bola začiatočníčkou.

Nezastav sa ani na okamih; lebo zastaviť sa na ceste čností a dokonalosti neznamená nabráť dychu a sily, ale vrátiť sa nazad alebo stať sa slabším ako prv.

Pod zastavením rozumom oddať sa presvedčeniu, že si si dokonale osvojila čnosť, a dakedy málo si robiť či už z príležitosti, ktoré nás pobádajú k novým úkonom čnosti, alebo z malých pokleskov.

Preto buď opatrná, horlivá a obratná, aby si nestratila ani najmenšiu príležitosť k čnosti.

Miluj teda všetky príležitosti, ktoré vedú k čnosti, a to najviac tie, ktoré možno ťažko prekonať; veď zo skutkov, ktorými sa prekonávajú ťažkosti, rýchlejšie sa vytvárajú čnostné zvyky a zapúšťajú hlbšie korene; miluj tiež tých ľudí, ktorí ti dávajú takéto príležitosti. Iba tých príležitostí sa musíš celkom, so všetkou rýchlosťou a bedlivosťou strániť, ktoré by ťa mohli priviesť do telesného pokušenia.

Po tretie: Buď rozumná a skromná pri tých čnostiach, ktoré ťe môžu spôsobiť škodu: bičovanie, ka-

júčne rúcho, pôsty a bdenia, rozjímania a iné podobné úkony; tieto čnosti totiž, treba získava pomaly a postupne, ako ďalej povieme.

Čo sa týka celkom vnútorných čností, ako milovať Boha, opavrhovať svetom, ponižovať sa sama pred sebou, nenávidieť hriechne vášne a hriech, byť trpezlivá a mierna, milovať všetkých, ba i to, čo ťa uráža, a iné podobné skutky, netreba ich získavať pomaly, ani netreba vystupovať po stupňoch k ich dokonalosti, ale sa usiluj, aby si každý úkon urobila čo možno najdokonalejšie.

Po štvrté: Všetko tvoje myslenie, túžba a srdce nech uvažuje, praje si a túži iba po tom, ako premôcť vašen, proti ktorej bojuješ, a ako získať jej opačnú čnosť. Toto nech ti je celým svetom, nebom a zemou; to nech je celým tvojím pokladom len preto, aby si sa zapáčila Bohu.

Keď ješ a postíš sa, keď pracuješ, keď odpočívaš, keď bdieš, keď spíš, keď si doma alebo mimo domu, keď konáš zbožné cvičenia alebo telesné práce, všetko nech je zamerané na premoženie a poráženie spomenutej vášne a na získanie jej opačnej čnosti.

Po piate: Buď zásadnou nepriateľkou pozemských rozkoší a pohodlia; lebo ináč ľahko ťa napadnú neresti, ktoré všetky majú korene v rozkošníctve. Preto keď ich pretneš nenávisťou k sebe, všetky stratia silu a moc.

Ak by si však s jednej strany chcela bojovať proti nejakej vlastnej neresti a rozkoši, s druhej strany však by si sa chcela pridržať iných pozemských radostí, hoci by aj neboly ťažkým hriechom, boj bude ťažký a krvavý, veľmi neisté a zriedkavé víťazstvo. Preto maj stále na myslí tieto božské výroky: „Kto miluje svoj život, stratí ho; kto však na tomto svete nenávidí svoj život, zachová si ho pre život večný.“ (Ján

12, 25) „Tak teda, bratia, nie sme zaviazaní telu, aby sme podľa tela žili. Lebo ak žijete podľa tela, zomriete, ale ak duchom umŕtvujete skutky tela, budete žiť.“ (Rim. 8, 12, 13.)

Po šieste a napokon ťa upozorňujem, že bude dobre a hádam aj potrebné, aby si najprv vykonala generálnu sv. spoveď, zachovajúc potrebný spôsob, aby si bola bezpečná, že si v milosti svojho Pána, od ktorého treba očakávať všetky milosti a víťazstvá.

HLAVA XXXIV.

Čnosti treba získavať pomaly a postupným cvičením.

Usilujme sa získať najprv jednu a potom druhú.

Hoci opravdivý Kristov bojovník túžiaci po vrchole dokonalosti nikdy nemá klásť medze svojmu duchovnému pokroku, predsa musí s akousi zdržanlivosťou mierniť daktoré nadšenia ducha, ktorým sa najmä na počiatku dávame strhnúť prílišnou vervou, ale ktoré neskôr ochabujú a opúšťajú nás na pol ceste. Preto okrem toho, čo sme povedali o miernení sa v zovňajších cvičeniach, treba ešte vedieť, že tiež vnútorné čnosti načím získavať pomaly a primerane; lebo týmto spôsobom sa čoskoro rozmnoží a utuží to, čoho je málo. Preto napríklad v protivenstvách nemáme sa obyčajne cvičiť, z nich sa tešiť a po nich túžiť, ak sme prv neprešli po nižších stupňoch čnosti trpezlivosti.

A neradím ti, aby si sa naraz pustila celou silou do všetkých alebo viacerých čností, ale do jednej a potom do druhej; lebo tak sa čnostný zvyk zasadí do duše príjemnejšie a pevnejšie. Stálym cvičeným v jedinej čnosti pamäť sa k nej ochotnejšie obráti pri každej príležitosti; rozum sa stále býstri, aby vynachádzal nové spôsoby a prostriedky, ako ju dosia-

hnúť; a vôľa sa k nej ľahšie a s väčšou láskou nakláňa, a to by nerobila, keby sa zaoberala mnohými čnosťami.

Ba i úkony, na dosiahnutie jedinej čnosti, stávajú sa pre svoju vzájomnú podobnosť pri tomto jednotnom cvičení menej namáhavé, lebo jeden vyvoláva a podporuje druhý, jemu podobný; a pre túto podobnosť sa do nás ešte hlbšie vrývajú, lebo nachádzajú naše srdce už otvorené a pripravené prijať tie úkony, ktoré nanovo robíme, ako predtým prijalo iné, im podobné úkony.

Tieto dôvody majú tým väčšiu silu, čím istejšie vieme, že každý, kto sa dôkladne cvičí v jednej čnosti, naučí sa tiež spôsob, ako sa treba cvičiť v inej čnosti; a tak so vzrastom jednej rastú spolu aj ostatné pre nerozlučiteľné spojenie, ktoré je medzi nimi, keďže sú to lúče, vychádzajúce z toho istého božského svetla.

HLAVA XXXV.

O prostriedkoch, ktorými treba získavať čnosti a o tom, ako ich máme používať, aby sme sa za určitý čas venovali len jednej.

Okrem toho, čo sme vyššie povedali, na získavanie čností sa vyžaduje veľkodušný a veľký duch, rozhodná a silná, nie slabá a chabá vôľa s určitým predpokladom, že treba prejsť cez mnohé protivné a namáhavé veci.

Okrem toho musíme mať k čnostiam osobitný sklon a lásku, ktorú môžeme dosiahnuť tak, že budeme často uvažovať o tom, ako sa ony Bohu ľúbia, že sú samy v sebe ušľachtilé a vznešené, nám však užitočné a potrebné, lebo každá dokonalosť má v nich počiatok i koniec.

Každé ráno si spravme účinné predsavzatie, že sa v nich budeme cvičiť podľa toho, čo sa nám prevdepodobne toho dňa prihodí; cez deň máme sa častejšie spytovať, či sme svoje predsavzatie splnili, alebo nie a potom ich obnovme ešte silnejšie. Toto robme najmä pri čnosti, v ktorej sa práve cvičíme.

Podobne príklady svätých, naše modlitby a rozjímanie o živote a umučení Krista Pána, tak veľmi potrebné pri každom duchovnom cvičení, nech všetky smerujú hlavne k tej istej čnosti, v ktorej sa práve cvičíme.

To isté treba robiť pri všetkých príležitostiach (ako ďalej osobitne poukážeme na to), i keby boli rozdielne.

Usilujme sa takto navyknúť na vnútorné i zovnútorne čnostné skutky, aby sme ich konali s takou ochotou a ľahkosťou, s akou sme predtým robili skutky, odpovedajúce prirodzeným žiadostiam. A čím budú vo väčšom protiklade s prirodzenými žiadosťami (ako sme povedali na inom mieste), tým rýchlejšie privedú do našej duše dobré zvyky.

Posvätné výroky Písma sv., ktoré náležitým spôsobom povieme nahlas alebo aspoň v myslí, zázračnou silou nám pomáhajú pri tomto cvičení. Preto majme naporúdzi mnoho takýchto výrokov o čnosti, v ktorej sa cvičíme a opakujme ich cez deň a najmä vtedy, keď sa dvíha opačná vášeň; tak napríklad, ak sa cvičíme v trpezlivosti, môžeme hovoriť tieto alebo im podobné výroky:

„Synovia, trpezlivo znášajte hnev, ktorý prišiel na vás.“ (Bar. 4, 25.) „Trpezlivosť úbohých nikdy nezahynie.“ (Žalm 9, 19.) „Lepšie je byť človekom trpezlivým než mocným a kto ovláda seba, je lepší ako dobyvateľ miest.“ (Prís. 16, 32.) „Vytrvalosťou si za-

chováte život.“ (Lukáš 21, 19.) „Vytrvalo bežme v zápase, ktorý máme pred sebou!“ (Žid 12, 1.)

Podobne za tým istým účelom môžeme hovoriť tieto alebo podobné modlitbičky:

„Kedyže sa, Bože môj, opevní moje srdce štítom trpezlivosti?“

„Kedy budem znášať s pokojnou myslou všetky ťažkosti, aby som sa zaľúbila svojmu Pánovi?“

„Ó predrahé bolesti, ktoré ma robia podobnou môjmu Pánu Ježišovi, pre mňa umučenému!“

„Či sa nidy nestane, jediný život mojej duše, aby som pre Tvoju slávu žila spokojne v tisícerych úzkostiach?“

„Aká budem šťastná, ak uprostred ohňa utrpenia budem horieť túžbou znášať ešte väčšie utrpenia!“

Užívajme tieto a podobné modlitbičky, ktoré nech sa shodujú s našim pokrokom v čnostiach a ktoré nás učí duch zbožnosti.

Tieto modlitby sa nazývajú strelné, lebo sú ako by strely a šípy, ktoré vystreľujeme do neba; majú veľkú silu povzbudiť nás k čnosti a preniknúť až k Božskému Srdcu, ak sú sprevádzané dvoma vecami, ako by dvoma krídlami.

Prvou vecou je pravé poznanie spokojnosti nášho Boha pre naše cvičenie v čnosti.

Druhá vec je opravdivá a vrelá túžba získať čnosti len preto, aby sme sa nimi zaľúbili jeho božej velebnosti.

HLAVA XXXVI.

V cvičení v čnosti treba pokračovať s vytrvalým úsilím.

Medzi všetko, čo je dôležité a potrebné na získavanie čností, okrem už spomenutých vecí, treba ešte za-

počítať jednu vec, a to aby sme neustále kráčali dopredu, aby sme dosiahli cieľa, ktorý sme si tu vytýčili; ináč už samotné zastavenie znamená ísť nazad.

Lebo keď prestaneme robiť úkony čnosti, nevyhnutne z toho vyplýva, že pre silnú náklonnosť smyslovej žiadostivosti a iné veci, ktoré na nás zvonku vplývajú, zrodia sa v nás mnohé nezriadené vášne, ktoré zničia alebo aspoň zmenšia čnosť; okrem toho pozbavujeme sa mnohých milostí a darov, ktoré by sme mohli dosiahnuť od Pána, keby sme boli pokračovali v čnosti. Preto duchovná chôdza je odlišná od chôdze človeka po zem; lebo pri obyčajnej chôdzi nič sa nestratí z cesty už vykonanej, ako sa stráca pri chôdzi duchovnej.

A okrem toho únava pozemského pútnika sa zväčšuje, keď pokračuje v telesnom pohybe; naproti tomu na duchovnej ceste čím viac kráčame napred, tým viac stále získavame silu a sviežosť.

Lebo cvičením v čnosti nižšia stránka, ktorá svojím odporom robila cestu tvrdou a namáhavou, viac a viac sa oslabuje; vyššia stránka zas, v ktorej sa nachádza čnosť, tým viac sa upevňuje a posilňuje.

A tak pokrokom v dobre umenšujú sa ťažkosti, ktoré pritom pociťujeme; a každú hodinu zväčšuje sa akási skrytá rozkoš, ktorá sa pôsobením božím mieša so samotnou ťažkosťou. Pokračujúc týmto spôsobom a idúc stále ľahšie a radostnejšie z čnosti do čnosti, dôjdeme konečne na vrchol hory, kde potom duša, keďže je už dokonalá, koná bez nechuti, ba s chuťou a radosťou, pretože už premohla a skrotila nezriadené vášne a stojí nad celým stvorením a sama nad sebou, žije blažene v srdci Najvyššieho a ľúbezne v ňom pracujúc, teší sa z odpočinku.

HLAVA XXXVII.

Ak sa chceme ustavične cvičiť v čnostiach, nesmieme sa vyhýbať príležitostiam získať ich, keď sa nám ponúkajú.

Dost' jasne sme videli, že na ceste k dokonalosti treba napredovať stále a bez prestania.

Aby sme tak mohli robiť, veľmi dbajme a bedlime nad tým, aby sme si nenechali ujsť z rúk ani jednu príležitosť na dosiahnutie čností. Veru zle to chápú tí, ktorí sa čo najviac vyhýbajú protivenstvám, čo by mohli najlepšie slúžiť tomuto účelu.

Lebo ak túžiš (aby som sa nevzd'aloval od zvyčajného príkladu) dosiahnuť čnosť trpezlivosti, nie je dobre, aby si sa stránila tých osôb, skutkov a myšlienok, ktoré ťa popudzujú k netrpezlivosti.

Preto sa nesmieš vyhýbať ani niektorým okolnostiam, akže sú ti nepríjemné; ale stýkaj sa a konaj s každým, kto ťa obťažuje, majúc vôľu stále pripravenú a ochotnú znášať všetko nepríjemné a nechutné, čo ti môže z toho vzišť; lebo keby si robila ináč, nikdy by si si nenavykla na trpezlivosť.

Podobne, keď ti je nejaká práca odporná, buď sama osebe, buď pre toho, čo ti ju uložil, alebo preto, že ťa odvádza od konania niečoho iného, príjemnejšieho, neodt'ahuj sa od nej, ale vykonávaj ju a pokračuj v nej, i kedy si sa pritom cítila nespokojná a mohla by si nájsť pokoj, keby si ju nechala tak; inak by si sa nikdy nenaučila trpieť a ani tvoj pokoj by nebol pravý, pretože by nepochádzal z duše očistenej od vášni a ozdobenej čnosťami.

To isté ti vravím o nepríjemných myšlienkách, ktoré dakedy týrajú a znepokojujú tvoju myseľ; lebo nemáš ich celkom od seba odohnať, pretože trápením, ktoré ti pôsobia, zároveň ti slúžia tiež k tomu, aby si sa navykla znášať protivné veci.

Kto ti hovorí ináč, ten ťa skôr učí vyhýbať sa ťažkosti, ktorú pritom pociťuješ, než získať čnosť, po ktorej túžiš.

Je naozaj pravda, že sa najmä bojovníkovi-začiatočníkovi sluší, aby sa pri spomínaných príležitostiach beral a bojoval s opatrnosťou a zručnosťou, raz dorážajúc na ne, inokedy im vyhýbajúc podľa toho, či menej alebo viac získava čnosť a silu ducha (dokonalosti).

Nikdy sa však nesmieme celkom dať na útek a stiahnuť sa z boja a tak naozaj celkom vynechať každú príležitosť ik odpornej veci; lebo i keby sme sa pre ten prípad zachránili od nebezpečenstva pádu, v budúcnosti by sme boli viacej vystavení úderom netrpezlivosti, pretože predtým by sme neboli vyzbrojení a posilnení užívaním opačnej čnosti.

Tieto pripomienky však nemajú miesta pri hriechu nečistoty. O tom sme už prehovorili osobitne.

HLAVA XXXVIII.

Na získanie čností treba si obľúbiť všetky príležitosti boja, a to viac tie, ktoré nám robia väčšie ťažkosti.

Dcéra, nie som spokojný s tým, aby si vyhýbala príležitostiam, ktoré sa ti naskytnú na získanie čností, ale chcem, aby si ich časom, vyhľadávala ako čosi veľmi cenného a vzácného a vždy ich s radosťou prijímala, len čo sa zjavia; za cennejšie a milšie maj tie, čo sú tvojim smyslom odpornejšie.

To sa ti podarí s pomocou božou, ak si dobre vštepíš do pamäti tieto úvahy:

Prvá: Príležitosti sú primerané, ba nevyhnutné prostriedky na získanie čností. Preto keď prosíš od Pána čnosti, zároveň prosíš i prostriedky: ináč by tvoja prosba bola márna, protirečila by si sama sebe

a pokúšala by si Boha, lebo on nám obyčajne nedáva trpezlivosť bez utrpení, ani pokory bez pohrdaní.

A to možno povedať o všetkých ostatných čnostiach, ktoré bezpochyby získavame prostredníctvom opačných príhod, čo nám veľmi pomáhajú k tomuto účinku a majú nám byť tým milšie a príjemnejšie, čím väčšie ťažkosti nám pôsobia; lebo úkony, ktoré robíme v takýchto prípadoch, sú veľkodušnejšie i silnejšie a ľahšie i rýchlejšie nám otvárajú cestu k čnosti.

Preto treba si ich vážiť a nenechať bez patričného cvičenia ani najmenšie príležitosti, ako je pohľad alebo slovo proti našej vôli; lebo skutky pri nich vykonané sú častejšie, i keď menej účinné ako tie, ktoré vykonáme vo veľkých ťažkostiach.

Druhá úvaha (ktorej sme sa tiež dotkli vyššie): Všetko, čo sa nám príhodi, pochádza od Boha pre naše dobro a pre náš osud.

A hoci o niektorých z nich, ako sú naše poklesky alebo poklesky iných (ako sme tiež spomenuli na inom mieste), nemožno povedať, že sú od Boha, ktorý nechce hriech, predsa sú od Boha, nakoľko ich on dovoľuje a nezabráni hoci môže: ale všetky utrpenia a protivníctvá, ktoré nás stihnú či už pre naše poklesky alebo zlo zlomyseľnosti iných, sú od Boha a božie, lebo on sa pričinuje o to, aby sa stali; a čo by nechcel, aby sa stalo, pretože to obsahuje ošklivosť, ktorú on nadmieru nenávidí, práve to chce, aby sme trpeli pre dobro čnosti, ktoré z toho môžeme vyťažiť a pre iné spravodlivé nám utajené dôvody.

Keďže sme teda viac ako istí, že Pán chce, aby sme radi znášali akúkoľvek ťažkosť, pochádzajúcu z nespravodlivého konania iných alebo aj nášho, potom reči, že Boh nechce, (ako hovoria mnohí na akési ospravedlnenie svojej netrpezlivosti), ba že sa štíti zlych vecí, nie sú nič iné ako lichou zámienkou za-

krývať vlastnú vinu a odvrhnúť kríž, hoci on chce, aby sme ho niesli.

Ba poviem ešte viac: V rovnakých podmienkach Bohu sa viac ľúbi, keď znášame utrpenia, ktoré pochádzajú z ľudskej zloby (najmä tých, ktorým sme predtým poslúžili a urobili dobre), ako ťažkosti, ktoré pochádzajú z iných trápnych prípadov; a to preto, lebo pri prvých sa obyčajne viac potláča pyšná prirodzenosť ako pri druhých, ale tiež preto, lebo keď ich znášame trpezlivo, robíme radosť svojmu Bohu a nadmieru ho oslavujeme tým, že spolu s ním pracujeme tam, kde nanajvýš žiari jeho nevýslovná dobrota a všemohúcnosť, čo je toľko ako zo smrtonosného jedu zloby a hriechu získavať vzácne a chutné ovocie čnosti a dobra.

Preto vedz, dcéra, že len čo Pán objaví u nás vrúcnu túžbu naozaj sa snažiť a ako sa patrí usilovať o tak vzácny zisk, pripravuje nám kalich veľmi trpkých pokušení a čo najtvrdších príležitostí, aby sme ho vypili v určenom čase; a my, ktorí poznávame jeho lásku a svoje vlastné dobro, máme tento kalich radi prijať so zatvorenými očami; a keď nám bol odkrytý, máme ho pokojne a odhodlane vypiť až do dna, lebo je to liek pripravený rukou, ktorá sa nemôže pomýliť a z vecí, ktoré sú tým užitočnejšie duši, čím sú samy osebe trpkéjšie.

HLAVA XXXIX.

Ako používať rozličné príležitosti, aby sme sa cvičili v tej istej čnosti.

Vyššie sme videli, že je užitočnejšie cvičiť sa nejaký čas v jednej čnosti ako v mnohých naraz; a že jej treba prispôbovať príležitosti, ktoré sa nám naskytnú, hoci sú rozdielne. Pozri teraz, ako to možno dosiahnuť veľmi ľahko.

Stane sa toho istého dňa a aj v tú istú hodinu, že nás pokarhajú za nejaký skutok, ktorý je však dobrý, alebo šomrú na nás za iné veci; že nám tvrdo odmietajú dajakú žiadosť, alebo akúkoľvek nepatrnú vec, o ktorú prosíme; že upadneme bez príčiny do zlého podozrenia; že nás zachváti nejaká telesná bolesť; že nám uložia dajakú obťažnú úlohu; že nám prinesú zle pripravené jedlo; alebo sa nám prihodí niečo dôležitejšie a obťažnejšie, čím je preplnený biedny ľudský život.

Hoci pri rozmanitosti týchto a podobných prípadov môžeme vykonávať rozličné úkony čnosti, predsa, ak chceme zachovať vytýčené pravidlo, budeme sa cvičiť v úkonoch, ktoré sú všetky shodné s čnosťou, v ktorej sa práve vtedy cvičíme. Príklady:

Ak sa budeme cvičiť v trpezlivosti v tom čase, keď sa naskytnú spomínané príležitosti, vzbudíme predsavzatie, že ich všetky budeme znášať ochotne a s radostnou myslou.

Ak predmetom nášho cvičenia bude pokora, vo všetkých týchto protivenstvách budeme sa uznávať za hodných všetkého zla.

Ak pôjde o poslušnosť, podriadime sa ochotne najmocnejšej ruke božej a podľa božieho zaľúbenia (lebo tak chce Boh) rozumným tvorom a tiež neživým veciam, od ktorých nám prichádzajú tieto nepríjemnosti.

Ak predmetom nášho cvičenia bude chudoba, uspokojíme sa s tým, že sme pozbavení a pripravení o každú malú alebo veľkú útechu tohoto sveta.

Ak láska, budeme vzbudzovať i voči svojmu bližnému ako nástroju dobra úkony lásky, ktoré môžeme dosiahnuť i voči Pánu Bohu ako prvej a láskavej príčine, od ktorej pochádzajú alebo sú dopustené tieto nehody pre naše cvičenie a pre duchovný pokrok.

A z toho, čo sme povedali o rozličných prípadoch, ktoré sa môžu prihodiť každý deň, možno tiež pocho-piť, ako môžeme vzbudzovať úkony čnosti, v ktorej sa práve cvičíme pri jedinej dlho trvajúcej chorobe alebo pri inej nehode.

HLAVA XL.

Koľko času treba venovať cvičeniu v jednotlivých čnostiach a o znakoch nášho pokroku.

Nie je mojou úlohou určovať čas, ktorý máme venovať na cvičenie jednotlivých čností; to závisí od stavu a potrieb jednotlivcov, od pokroku, ktorý robíme na ceste ducha a od posúdenia toho, čo nás vedie na tejto ceste.

Ak sa však získaniu čnosti budeme venovať na-ozaj takým spôsobom a úsilím, ako sme povedali, niet pochyby, že za niekoľko týždňov urobíme značný po-krok.

Keď aj pri suchotách, temnotách a úzkostiach du-cha a pri duchovnej bezútešnosti neotrasene ďalej sa cvičíme v čnostiach, to je znamením, že sme pokro-čili v čnosti.

O tom nám tiež dost jasný dôkaz podáva odpor, ktorý nám pri konaní úkonov čnosti kladie smysel-nosť; lebo koľko ona trati na sile, môžeme predpo-kladať, že o toľko sme pokročili v čnosti. Preto ak v smyslovej a nižšej časti necítíme odpor a pobúre-nie, najmä pri náhlych a nepredvídaných záchvatoch vášní, bude to znamením, že sme už dosiahli čnosti.

A čím s väčšou ochotou a duševnou radosťou budú sprevádzané naše činy, tým viac budeme si môcť mys-liet, že sme pokročili v tomto cvičení.

Treba nás však upozorniť, že sa nikdy nesmieme oddať myšlienkam, že sme už celkom určite majiteľmi

čnosť a že sme dokonalými víťazmi nad daktorou svojou vášňou, hoci by sme po dlhom čase a po mnohých bojoch necítili jej hnutia; lebo i tu môže mať miesto diablova úskočnosť a práca a naša zradná príroda; a tak často býva nerestou to, čo sa nám pre skrytú pýchu zdá čnosťou. Okrem toho ak hľadáme na dokonalosť, ku ktorej nás volá Boh, hoci sme aj hodne pokročili na ceste čnosti, musíme byť predsa presvedčení, že sme sa dostali len do jej prvých končín.

Preto ty, mladá bojovníčka, ako dievčatko práve narodené pre boj, začínaj svoje cvičenia vždy ako by od začiatku, ako keby si predtým nebola robila nič.

A spomeň si, dcéra, že máš skôr dbať na to, aby si pokračovala v čnostiach, než na to, ako si už pokročila v nich; lebo Pán Boh, pravý a jediný znalec našich srdiec, jedným to dá poznať, druhým nie, a to podľa toho, či vidí, že za poznáním nasleduje pokora, alebo pýcha; a ako láskavý otec jedných chráni pred nebezpečenstvom a druhým dáva príležitosť na zveľadenie čnosti.

A hoci duša ani nepozoruje svoj pokrok, nech pokračuje vo svojich cvičeniach; svoj pokrok pozná, keď sa Pánovi zaľúbi, aby sa o ňom dozvedela na väčšiu svoju radosť.

HLAVA XLI.

Nesmieme sa dať uchvátiť túžbou zbaviť sa protivenstiev, ktoré trpezlivo znášame. O spôsobe, ako máme spravovať všetky svoje žiadosti, aby boli čnostné.

Keď sa nachádzaš v akomkoľvek trápení a trpezlivo ho znášaš, dávaj pozor, aby si sa nikdy nedala prehovoriť diablovi alebo svojej sebaláske žiadať o vyslobodenie z neho; lebo mala by si z toho dvojakú hlavnú škodu.

Prvá: Hoci by táto túžba hneď nezničila v tebe čnosť trpezlivosti, pomaly by ťa pripravovala k netrepezlivosti.

Druhá škoda spočívala by v tom, že tvoja trpezlivosť stala by sa chybnou a Boh by ju odmenil len za ten čas, za ktorý si trpela, naproti tomu keby si nebola žiadala oslobodenie, ale celkom by si sa bola odovzdala božej добрote, Pán by bol tvoje utrpenie uznal ako veľmi dlhú službu, hoci by vo skutočnosti bolo trvalo iba hodinu alebo i menej.

Preto v tomto i v ostatných prípadoch maj za všeobecné pravidlo držať všetky svoje túžby tak vzdialené od všetkých iných predmetov, aby čisté jednoducho smerovali k svojmu pravému a jedinému cieľu, ktorým je božia vôľa; lebo takto budú správne a riadne a ty budeš vo všetkých protivenstvách nielen pokojná, ale aj spokojná; lebo keďže sa nič nemôže stať bez vôle Najvyššieho, tým, že ju budeš chcieť, zároveň budeš chcieť a budeš mať všetko to, čo si praješ a čo sa ti kedykoľvek prihodí.

Toto nemôže platiť o iných alebo o твоjich hriechoch, lebo Boh ich nechce, ale vzťahuje sa to na každé trestné zlo, ktoré by pochádzalo od nich alebo od inakiaľ, i keby bolo také prudké a prenikalo tak hlboko, že by zničilo korene prirodzeného života, dotýkajúc sa základu srdca; lebo i toto je križ, ktorým dakedy ráči Boh odmeniť svojich najvernejších a najmilších priateľov.

A to, čo hovorím o utrpení, ktoré ťa môže zastihnúť v každom prípade, to platí aj o tej časti každého trápenia, ktoré ti z neho zostane a ktoré podľa vôle Pána máme znášať, i keď sme už použili dovolené prostriedky pozbaviť sa ich.

Avšak i tieto prostriedky máme používať podľa riadenia a vôle Boha, ktorý ich na to určil, aby sme

ich užívali, lebo on tak chce, ale nie z lásky k sebe; a nie preto, že ich máme radi a že viac túžime po oslobodení z nepríjemností, ale práve preto, že mu slúžia na radosť.

HLAVA XLII.

Ako treba odporovať diablu, keď nás chce oklamať nemiernosťou v konaní dobra.

Keď prefikany diabol zbadá, že so sviežimi a dobre sporiadanými túžbami kráčame priamo po ceste čnosti, s ktorej nás nemôže strhnúť na svoju stranu zjavnými podvodmi, premení sa na anjela svetla a priateľskými myšlienkami i úryvkami z Písma sv. aj príkladmi svätých dotieravo pobáda nás kráčať nerozvážne k vrcholu dokonalosti, aby nás s neho mohol shodiť do priepasti. Preto nás popudzuje, aby sme tvrdo umŕtvovali svoje telo bičmi, pôstami, kajúcny m odevom a inými podobnými prostriedkami; aby sme buď spyšneli, keďže sa nám bude zdať (ako sa to stáva hlavne ženám), že robíme veľké veci, buď aby zachvátení dajakou chorobou stali sme sa nespôsobilými konať dobré skutky; alebo aby nás pre veľkú námahu a ťarchu duchovné cvičenia omrzely, aby sme sa od nich s odporom odvracali a tak sa potom, vlažní v dobrom, s väčšou dychtivosťou ako prv hnali za zemskými rozkošami a radovánkami; tak sa prihodilo mnohým, ktorí opovážlivosťou ducha podľahli prílišnej horlivosti, a prekročiac nemiernymi vonkajšími umŕtvovaniami mieru vlastnej čnosti, zahynuli vo vlastných výmysloch a stali sa terčom výsmechu zlým duchom. To by sa im nebolo stalo, keby si boli dobre uvážili, čo sme povedali prv a tiež to, že pri tomto druhu kajúcnych skutkov, hoci sú chvályhodné a prinášajú ovocie tam, kde sú shodené telesné sily

a pokora ducha, treba poznať mieru, ktorá sa shoduje s akosťou a prirodzenosťou každého jednotlivca.

A tomu, kto sa v tejto prísnosti života nemôže rovnať svätým, nechýbajú príležitosti, aby napodobňoval ich život veľkými a účinnými túžbami, vrúcnyimi modlitbami, túžiac po veľmi slávnej korune opravdivých bojovníkov za Ježiša Krista; pohrdaním celým svetom a tiež sebou samým; oddávaním sa mlčaniu a samote, pokorou a láskavosťou voči všetkým; znášaním zla a preukazovaním dobra i najväčšiemu svojmu protivníkovi a chránením sa každého, i ľahkého hriechu; lebo to je Bohu milšie ako cvičenia umŕtvujúce telo; radím ti, aby si bola pri nich radšej rozumne mierna, aby si ich mohla rozmnožiť, ak bude treba; lebo pri určitých výstrednostiach vystavuješ sa nebezpečenstvu, že sa dostatneš tak ďaleko, že ich zanecháš; pretože už myslím, že neupadneš do omylu daktorých ľudí, považovaných za duchovne žijúcich, ktorí, zlákaní a oklamaní lichotivou prirodzenosťou, veľmi sa starajú o zachovanie svojho telesného zdravia. A sú také horliví a úzkostliví, že i pre najmenšiu maličkosť sú stále v pochybnosti a strachu, že ho stratia. A o ničom inom viac nepremýšľajú, ani ničím iným sa radšej nezaobierajú, ako riadením svojho života s tejto stránky. Preto sa ustavične starajú o zaopatrenie pokrmov, ktoré sú milšie ich chuti ako žalúdku, ktorý často zoslabujú prílišným požívaním lahôdok; keďže sa to robí pod zamienkou lepšie slúžiť Bohu, nie je to nič iné ako chcieť spolu spojiť bez akéhokoľvek úžitku, ba na škodu jedného i druhého, dvoch úhlavných nepriateľov, totiž ducha a telo; lebo starostlivosťou tohoto druhu odoberá sa zdravie telu a zbožnosť duchu.

A preto s každej stránky je istejší a užitočnejší akýsi spôsob voľného života, ktorý však nesmie byť

bez onej miernosti, o ktorej som hovoril; treba mať zreteľ na rozličné podmienky a na potreby ľudí, ktoré nepodliehajú všetky tomu istému pravidlu

A pripojujem, že nielen pri vonkajších veciach, ale tiež pri získavaní vnútorných čností musíme pokračovať s akousi miernosťou, ako sme ukázali vyššie, keď sme hovorili o postupnom získavaní čností.

HLAVA XLIII.

O sile našej nezriadenej náklonnosti a o diabolskom popudzovaní, aby sme sa dali zviest' k opovážlivému posudzovaniu bližného; o spôsobe, ako im odporovať.

Z vyššie spomínanej neresti preceňovať sa a povyšovať, rodí sa nová, ktorá nám prináša veľmi veľkú škodu; a to je opovážlivý súd, ktorý robíme o svojich bližných, takže ich preto považujeme za bezcenných, opovrhujeme nimi a ponížujeme ich. Keďže táto chyba má svoj pôvod v zlej náklonnosti a pýche, je ňou i podporovaná a dobrovoľne živená; spolu s ňou i ona rastie, nachádza v sebe zaľúbenie a nebadane klame seba; lebo beztoho, že by sme to zbadali, tým viac sa usilujeme pozdvihnúť seba, čím viac vo svojej mienke ponížujeme druhých, lebo sa nám zdá, že sme ďaleko od tých nedokonalostí, ktoré podľa našej mienky sú u nich.

A prefikáný diabol, ktorý zbadá u nás takúto veľmi zlú náklonnosť ducha, ustavične dáva pozor, aby nám otvoril oči a udržal nás bdelych, aby sme videli, posudzovali a zveličovali chyby druhých. Nedomáhlivci nechcú veriť a uznať, ako veľmi sa diabol namáha a usiluje, vtlačiť do našej mysle aspoň malé poklesky v jednej alebo druhej veci, keďže nemôže vtlačiť veľké poklesky.

Keď sa teda diabol usiluje zahubiť ťa, buď i ty bdelá, aby si neupadla do jeho pasce; a sotva ti pred-

staví dajakú chybu tvojho bližného, rýchle odvráť od toho svoje myšlienky; a ak predsa budeš cítiť, že ťa čosi núti spraviť si o tom úsudok, nedaj sa zviest'; a uvažuj, že nie si na to oprávnená; aj keby tomu tak bolo, vôbec by si o tom nemohla mať spravodlivý úsudok, pretože si obklúčená tisícorakými vášňami a naklonená, bohužiaľ, zle smýšľať o druhom bez spravodlivej príčiny.

Avšak veľmi účinným prostriedkom proti tomu je zaoberať sa neodkladnými vecami svojho srdca, lebo každú hodinu viac budeš badať, že máš čo robiť a zaoberať sa sama sebou a pre seba, že ti nezostane ani čas ani vôľa starať sa o veci bližných.

Ak budeš konať toto cvičenie ako sa patrí, budeš okrem toho stále viac očisťovať svoj vnútorný zrak od tých zlých prvkov, od ktorých pochádza táto zhubná nerest.

Keď zle smýšľaš o nejakej zlej vlastnosti brata, tak vedz, že sa nachádza dajaký koreň toho istého zla i v tvojom srdci, ktoré podľa toho, ako zle je naložené, prijíma do seba každý podobný podnet, ktorý zbadá.

Keď ti teda príde na myseľ posudzovať bližného z dajakého poklesku, rozhnevaj sa na seba, ako keby si bola v tom istom vinná a povedz si vo svojom duchu: „Akým spôsobom, ja biedna, nachádzajúca sa v tej alebo ešte vo väčších chybách, opovažujem sa dvíhať hlavu, aby som pozorovala a posudzovala chyby druhých?“

A keď proti sebe obrátiš zbrane, ktoré boli síce namierené na druhých, ale ranily teba, potom prinesú tvojim ranám uzdravenie.

Ak je však spáchaný poklesok jasný a zrejmý, ospravedlň ho s pocitom lásky a ver, že v tom bratovi sú ukryté čnosti, na ochranu ktorých Pán dopú-

šťa, aby sa vo svojich očiach považoval za biednejšieho, a tým, že aj druhí ním opovrhujú, aby mal plody pokory a stal sa milším Bohu a aby tak jeho zisk bol väčší ako škoda.

Ak však hriech je nielen zrejмый, ale i ťažký, ak pochádza zo zatvrdlivého srdca, zájdi v myšlienkach k podivným súdom božím, kde budeš vidieť, že niektorí ľudia, prv veľmi zlí, dostali sa potom na vysoký stupeň dokonalosti; a že iní s najvyššieho stavu dokonalosti, ku ktorému — ako sa zdalo — sa dostali, padli do najbiednejšej priepasti.

A preto buď stále v strachu a bázni o seba viac ako o kohokoľvek iného.

A buď istá, že všetko dobro a radosť, ktoré pociťuješ zo svojho bližného, je účinkom Ducha Svätého a že všetko opovrhovanie, opovážlivé odsudzovanie a odpor proti nemu pochádza z našej zloby a z diabolského podnecovania.

Preto ak by v tebe utkvela dajaká nedokonalosť iného, nedopraj oddychu ani spánku svojim očiам dovtedy, kým ju podľa svojej možnosti neodstrániš zo srdca.

HLAVA XLIV.

O modlitbe.

Ak v tomto boji je tak veľmi potrebná nedôvera v seba, dôvera v Boha a cvičenia, ako sme až doteraz ukázali, nadovšetko je potrebná modlitba (štvrtá vec a zbraň, o ktorej sme sa zmienili vyššie), ktorou môžeme dosiahnuť od svojho Pána Boha nielen rečené veci, ale aj všetky ostatné dobrá.

Lebo modlitba je nástrojom na dosiahnutie všetkých milostí, ktoré na nás pršia z oného božského prameňa dobroty a lásky.

Modlitbou (ak ju budeš správne užívať) dávaš meč do ruky Boha, aby za teba bojoval a víťazil.

A aby si ju mohla dobre užívať, musíš si navyknúť alebo sa usilovať navyknúť si na tieto veci:

Po prvé: Aby v tebe žila ustavičná túžba vo všetkom slúžiť jeho božej velebnosti, a to spôsobom, ako sa jemu najviac páči.

Aby si zahorela touto túžbou, dobre uvažuj;

že Boh je nadovšetko najhodnejší, aby sme mu slúžili a vzdávali úctu pre jeho najobdivuhodnejšie dobré vlastnosti, a to dobrotu, velebnosť, múdrosť, krásu a iné jeho nekonečné dokonalosti;

že on trpel a namáhal sa 33 roky, aby tebe slúžil; a že tvoje zapáchajúce, zlobou hriechu otrávené rany liečil a uzdravil nie olejom, vínom a obväzmi, ale drahocennou tekutinou, ktorá vychádzala z jeho presvätych žíl a najčistejším svojím telom, ktoré bolo rozorané bičmi, trnmi a kľincami.

A okrem toho rozmýšľaj o tom, aký veľký význam má táto služba, lebo ňou sa stávame pánmi nad sebou, mocnejšími ako diabol, a synmi samotného Boha.

Po druhé: Musí byť v tebe živá viera a dôvera, že Pán ti chce dať všetko, čo ti je potrebné, aby si mu slúžila a na tvoje dobro.

Táto svätá dôvera je nádoba, ktorú božie milosrdenstvo naplňuje pokladmi svojich milostí; čím bude väčšia a objemnejšia, tým bohatšia modlitba vráti sa do nášho náručia..

A ako by mohol nezmeniteľný a všemohúci Pán dopustiť, aby sme sa nestali účastní na jeho daroch, keď sám nám rozkázal, aby sme ho o ne prosili a keď nám tiež sľúbil Ducha svojho, ak budeme o neho prosiť s vierou a vytrvanlivosťou?

Po tretie: Do modlitby sa púšťaj aj s úmyslom chcieť

iba božiu, a nie svoju vôľu, a to i keď prosíš, i keď chceš dosiahnuť to, o čo prosíš; modli sa totiž preto, že to Boh chce a vyslyšanie praj si, že to on tiež tak chce. Jedným slovom: tvoj úmysel má byť taký, aby si spojila svoju vôľu s vôľou božou, a nie aby si táhala vôľu božiu k svojej vôli.

Dôvodom pre to je, že sa tvoja vôľa často mylí a nevie, čo žiada, pretože je nakazená a pokazená sebeláskou; ale božia vôľa je stále spojená s nevýslovnou dobrotou a nikdy sa nemôže pomýliť. Preto ona je smernicou a kráľovnou všetkých ostatných vôlí a zaslúži si a chce, aby ju všetky nasledovali a poslúchaly.

A preto vždy máme prosiť o veci, ktoré sa shodujú s božou vôľou. Keby si pochybovala, že niektorá vec nie je taká, budeš o ňu žiadať s podmienkou, že ju chceš, ak Pán chce, aby si ju mala.

A o veci, o ktorých určite vieš, že sa mu ľúbia, ako sú čnosti, o tie budeš prosiť skôr preto, aby si mu zadostučinila a slúžila, než pre akýkoľvek iný cieľ alebo úmysel, hoci aj duchovný.

Pod štvrté: K modlitbe pristupuj ozdobená skutkami, odpovedajúcimi prosbám a po nej ešte viac sa usiluj, aby si sa stala hodnou milosti a čnosti, ktorú žiadaš.

Lebo cvičenie v modlitbe má byť tak úzko spojené s cvičením sebaapremáhania, aby nasledovalo jedno za druhým, ako by v kruhu, lebo ináč prosiť o daťjakú čnosť a neusilovať sa o jej dosiahnutie bolo by skôr pokúšaním Boha ako niečo iné.

Po piate: Pred prosbami nech predchádzajú hojné vďakyvzdávania za prijaté dobrodenia týmto alebo podobným spôsobom: „Pane môj, ktorý si ma zo svojej dobrotivosti stvoril, vykúpil a z rúk mojich nepriateľov vyslobodil tak nespočetne mnoho ráz, že

to ani neviem, pomôž mi i teraz a neodpieraj mi to, o čo ťa prosím, hoci som vždy bola voči tebe neposlušná a nevďačná.“

A ak si chceš vyprosiť dajakú zvláštnu čnosť a ak dolieha na teba dajaké protivenstvo, aby si sa v ňom cvičila, nezabudni Bohu vzdať vďaky za príležitosť, ktorú ti preukázal, lebo i toto je jeho dobrodenie a veru nie maličké.

Po šieste: Pretože modlitba čerpá svoju silu a účinnosť pohnúť Boha, aby vyslyšal naše žiadosti, z jeho prirodzenej dobrotivosti a milosrdenstva, zo zásluh života a umučenia jeho Jednorodného Syna a z prisľúbenia, že nás vyslyší, zakončíš svoje prosby jedným alebo viacerými z týchto vzdychov: „Udeľ mi, Pane, túto milosť pre svoju najvyššiu dobrotivosť. Nech zásluhy tvojho Syna sprostredkujú u teba to, o čo ťa prosím. Rozpomeň sa, Bože môj, na svoje sľuby a naklôň sa k mojim prosbám.“

A inokedy budeš prosiť o milosť tiež pre zásluhy Panny Márie a iných svätých, ktorí mnoho zmôžu u Boha a ktorí sú od neho veľmi oslávení, lebo v tomto živote oslavovali jeho božskú velebnosť.

Po siedme: Vytrvale pokračuj v modlitbe, lebo pokorná vytrvalosť premáha Nepremožiteľného; lebo ak vytrvalosť a neodbytnosť vdovy, o ktorej hovorí evanjelium, naklonila k svojim prosbám sudcu plného každej zloby (Luk. 18.), či nebude mať sily pohnúť samotnú plnosť všetkého dobrého, aby vyslyšala naše prosby?

Preto i keby po modlitbe Pán meškal prísť a vyslyšať ťa, ba dokonca dával najavo opačné znaky, len pokračuj v modlitbe a pevnej dôveruj v jeho pomoc, lebo u neho nikdy niet núdze, ba v nekonečnej miere oplýva všetkým, čo je potrebné na udeľovanie milostí iným.

Preto, ak chyba nie je u teba, buď len istá, že musíš vždy dosiahnuť všetko, čo budeš žiadať alebo čo ti je osožnejšie, alebo obidvoje spolu.

A čím viac by sa ti zdalo, že si odmietnutá, tým viac sa pokladaj za biednu vo svojich očiach. A pozorajúc na svoje hriechy s myslou zakotvenou v božej dobrotivosti, zväčšuj stále svoju dôveru v ňu, lebo ak zostane živá a pevná, tým viac bude sa ľúbiť nášmu Pánovi, čím viac budú na ňu dorážať.

Ďalej vzdávaj mu vždy vďaky, uznávajúc ho za dobrého, múdreho a láskavého, a to rovnako keď ti niektoré veci odoprie, ako keď ti ich dopraje; zostaň pri každej príležitosti pevná a veselá v pokornom podriadení sa jeho božskej prozreteľnosti.

HLAVA XLV.

Čo je vnútorná modlitba.

Vnútorná modlitba je pozdvihnutie mysle k Bohu s výslovnou alebo skrytú prosbou o vec, ktorú si prajeme.

Výslovná je vtedy, keď v duchu prosíme o milosť takýmto alebo podobným spôsobom: „Pane Bože môj, udeľ mi túto milosť na svoju česť!“ Alebo takto: „Pane môj, verím, že sa ti ľúbi a že je na Tvoju slávu, aby som ťa prosila o túto milosť a aby som ju dosiahla; splňže už teda na mne svoje božské zalúbenie.“

A keď nepriatelia práve dorážajú na teba, takto sa modli: „Bože môj, ponáhľaj sa mi, na pomoc, aby som nepodľahla nepriateľom.“ Alebo: „Bože môj, útočište moje, sila mojej duše, rýchle mi pomôž, aby som nepadla!“

A pokračujúc v boji pokračuj tiež v tomto spôsobe modlenia a mužne odporuj útočníkovi.

Potom, keď prestane tvrdosť boja, obráť sa k svojmu Pánovi, ukáž mu nepriateľa, čo proti tebe bojoval a svoju slabosť odporovať mu hovoriac:

„Tu, hľa, Pane môj, je stvorenie rúk Tvojej dobrotivosti, vykúpené tvojou krvou. Tu, hľa, je tvoj nepriateľ, ktorý sa usiluje odtrhnúť ho od Teba a zožrať. Pane môj, k Tebe sa utiekam, jedine Tebe dôverujem, lebo si všemohúci a dobrý a vidíš moju bezmocnosť a náklonnosť k tomu, že sa mu bez Tvojej pomoci dobrovoľne poddávam. Pomôž mi teda, nádej moja a sila mojej duše!“

Skrytú prosbu máme na mysli vtedy, keď obraciame myseľ k Bohu, aby sme získali nejakú milosť, a keď poukazujeme Bohu na potrebu beztoho, že by sme dačo hovorili alebo prednášali.

Keď obraciame myseľ k Bohu a tu v jeho prítomnosti uznávame, že sme bezmocní strátiť sa zlého a robiť dobré; a nadchnutí túžbou jemu slúžiť pokorne a dôverne očakávame jeho pomoc, hľadáme na Pána a obdivujeme ho.

Takto učinené poznanie, zapálené túžbou alebo vierou pred Bohom, je modlitbou, v ktorej je už zahrnutá prosba o to, čo potrebujem; a čím bude toto poznanie jasnejšie a úprimnejšie a spomenutá túžba ohnivejšia a živšej viery, tým účinnejšia bude aj prosba.

Je tiež iný, ešte jednoduchší druh takejto modlitby, ktorý spočíva v jednoduchom pohľade mysle na Boha, aby nám pomohol; tento pohľad nie je nič iné ako tichá spomienka a prosba o milosť, o ktorú sme predtým prosili.

Dbaj na to, aby si sa dobre naučila tento druh modlitby a rada sa tak modlila, lebo (ak ťa skúsenosť ukáže) je to zbraň, ktorú ľahko pri každej príležito-

sti a na každom mieste môžeš použiť a má väčšiu silu a účinok, ako môžem slovami povedať.

HLAVA XLVI.

O rozjímavej modlitbe.

Ak sa chceš modliť určitý čas, napríklad pol hodiny, celú hodinu alebo i viac, pripoj k modlitbe rozjímanie o živote a utrpení Ježiša Krista, zamerajúc jeho činy vždy na tú čnosť, ktorú chceš dosiahnuť.

Ak napríklad chceš dosiahnuť milosť čnosti, trpezlivosti, vezmeš si za predmet uvažovania niektoré body tajomstva bičovania.

Po prvé: Ako zlotrilí služobníci s krikom a posmechom vliekli Pána na miesto bičovania, keď Pilát vydal rozkaz.

Po druhé: Ako ho s nedočkavou zúrivosťou vyzliekli a jeho prečisté údy zostaly celkom obnažené a holé.

Po tretie: Ako jeho nevinné ruky, stiahnuté tvrdým povrazom, boli priviazané k stípu.

Po štvrté: Ako celé jeho telo bolo roztrhané a rozdriapané bičmi a ako z neho stekaly až na zem potôčky jeho božskej krvi.

Po piate: Ako sa jeho rany stále zväčšovali tým, že nové a nové rany dopadaly na to isté miesto.

Keď si tieto alebo podobné body rozjímania takto pripravila na získanie trpezlivosti, prinúť najprv svoje smysly k tomu, aby čo možno najživšie precítily trpké bolesti a kruté muky, ktoré v každej čiastke svojho presväteho tela osve a vo všetkých spolu pretrpel tvoj drahý Spasiteľ.

Potom prejdeš k jeho presvätej duši, predstaviac si čo najlepšie trpezlivosť a tichosť, s akou znášal

tol'ké bolesti, a predsa nikdy nenasytil hlad znášať ešte väčšie a krutejšie muky pre česť Otca a pre naše dobro.

Ďalej hľad' na neho, ako je zapálený živou túžbou, aby si chcela znášať svoje utrpenie a pozri, ako za teba prosí aj Otca, aby ti ráčil udeliť milosť trpezlivo znášať kríž, ktorý ťa práve trápi alebo akýkoľvek iný kríž.

Preto častejšie obracaj vôľu k tomu, aby chcela všetko znášať s pokojnou mysl'ou, povznášaj potom myseľ k Otcovi; a ďakujúc mu najprv preto, že z čistej lásky poslal na svet svojho Jednorodného Syna, aby vytrpel toľko ukrutných múk a aby sa prihováral za teba, pros ho potom, aby ti pre zásluhy skutkov a prosieb svojho Syna dal čnosť trpezlivosti.

HLAVA XLVII.

Iný spôsob rozjímavej modlitby.

Modliť sa a rozjímať môžeš ešte iným spôsobom. Keďže si pozorne rozjímal o utrpení Pána a videla v duchu ochotu, s akou ho znášal, môžeš prejsť od veľkosti jeho múk a trpezlivosti na dve iné úvahy: jedna bude o jeho zásluhách, druhá o spokojnosti a sláve večného Otca, ktorú mal z dokonalej poslušnosti trpiaceho Syna.

Poukazujúc na tieto dve veci jeho božskej velebnosti, budeš pre ich cenu prosiť o milosť, po ktorej túžiš.

A to môžeš robiť nielen pri každom tajomstve umučenia Pána, ale pri každom jednotlivom vnútornom a zovnútorňom skutku, ktorý vykonal pri každom tajomstve.

HLAVA XLVIII.

O spôsobe modlitby prostredníctvom Panny Márie.

Okrem spomínaných spôsobov je ešte iný druh rozjímania a modlitby, a to prostredníctvom Panny Márie. Najprv obrátiš myseľ k večnému Bohu, potom k sladkému Ježišovi a nakoniec k samotnej preslávnnej Matke.

Obrátená k Bohu rozjímaj o dvoch veciach: Prvou sú slasti ktoré on mal od večnosti, vidiac seba v Márii prv, než začala mať bytie z ničoho. Druhou sú jej čnosti a skutky, keď prišla na svet.

O radoostiach uvažuj takto: Povznes sa vo svojej mysli nad všetok čas a nad všetko stvorenie, povznes sa v duchu do samej večnosti a do mysle Boha a rozjímaj o radoostiach, ktoré sám pociťoval k Panne Márii; a keď v týchto radoostiach nájdeš samotného Boha, s dôverou pros vzhľadom na ne milosť a silu na zničenie svojich nepriateľov a najmä toho, ktorý práve útočí na teba.

Potom prejdi k úvahám o toľkých a tak veľkých čnostiach samotnej najsvätejšej Matky a predkladaj ich Bohu, raz všetky, inokedy niektoré z nich a vzhľadom na ne pros od jeho nekonečnej dobroty všetko, čo potrebuješ.

Potom obráť myseľ k Synovi. Pripomeň mu panský život, ktorý ho deväť mesiacov nosil; úctu, s akou sa mu po narodení Panna Mária klaňala a uznávala ho za pravého človeka, pravého Boha, za svojho Syna a Stvoriteľa; sústrastné oči, ktoré na neho, takého chudobného hľadely; ruky, ktoré ho chyťaly; sladké bozky, ktoré ho bozkávaly; mlieko, ktorým ho živila; námahy a úzkosti, ktoré pre neho vytrpela za jeho života i pri smrti. Vzhľadom na to

všetko urobíš na Syna Božieho sladký nátlak, aby ťa vyslyšal.

Konečne obráť sa k najsvätejšej Panne, pripomeň jej, že bola od večnej prozreteľnosti a dobrty vyvolená za matku milosti a lásky a za našu orodovnicu. Preto po jej požehnanom synovi nemáme u nikoho bezpečnejšieho a mocnejšieho útočiska ako u nej.

Pripomeň jej okrem toho pravdu, ktorá sa o nej píše a ktorá bola potvrdená toľkými a toľkými podivuhodnými udalosťami, že láskavo vyslyšala každého, kto ju vzýval s dôverou.

Konečne predlož jej utrpenia jej jediného Syna, ktoré pre naše spasenie znášal a pros ju, aby ti vyprosila od neho milosť, aby na jeho slávu a spokojnosť mali jeho utrpenia v tebe ten účinok, pre ktorý ich on podstúpil.

HLAVA XLIX.

Niektoré úvahy, aby sme sa k Panne Márii utiekali s vierou a dôverou.

Ak sa chceš v každej svojej potrebe utiekať k Panne Márii s vierou a dôverou, môžeš takúto dôveru získať týmito úvahami:

Po prvé: Už zo skúsenosti je známe, že všetky nádoby, v ktorých bola pyžma alebo dajaká vzácna tekutina, zachovávajú v sebe ich vôňu, hoci ich už tam viac niet; voňajú tým silnejšie, čím dlhší čas v nich bola; a voňajú ešte oveľa viac, ak nejakým spôsobom tam z nej trochu zostalo; a predsa pyžma a každá iná tekutina má silu obmedzenú a konečnú. Taktiež to, čo je blízko veľkého ohňa, zachová na dlhý čas teplo, i keď sa vzdiali od ohňa.

Keďže je to pravda, akým ohňom lásky, akými smyslami milosrdenstva a súcitu boli spaľované a na-

plnené útroby Panny Márie? Lebo deväť mesiacov nosila vo svojom panenskom živote a ešte stále prechováva v hrudi a srdci Syna Božieho, ktorý je samá láska, milosrdenstvo a súcit, a to nie už sily konečnej a obmedzenej, lež nekonečnej a bez akejkoľvek hranice.

Ako ten, čo sa priblíži k veľkému ohňu, nemôže neprijať z tepla, tak a oveľa viac dostane z neho pomoc, dary a milosti každý núdzny, ktorý sa s pokorou a vierou priblíži k ohňu lásky, milosrdenstva a súcitu, stále horiacemu v srdci Panny Márie; a tým viac z neho dostane, čím častejšie, s väčšou vierou a dôverou k nemu pristúpi.

Po druhé: Nikdy nijaký tvor tak nemiloval Ježiša Krista a nepodriaďoval sa jeho vôli ako jeho najsvätejšia Matka.

Keď teda samotný Syn Boží, ktorý celý svoj život a seba samého venoval za nás hriešnikov, dal nám svoju matku za našu matku a orodovnicu, aby nám pomáhala a bola po ňom prostredníčkou nášho spasenia, ako by nás ona, matka a orodovnica, vôbec mohla opustiť a sprotiviť sa vôli Syna?

Utielaj sa teda, dcérka, v každej svojej potrebe s dôverou k najsvätejšej Matke Panne Márii, lebo táto dôvera je bohatá a šťastná a bezpečné je jej útočisko, lebo stále plodí milosti a milosrdenstvo.

HLAVA L.

*O spôsobe rozjímania a modlitby
prostredníctvom anjelov a všetkých svätých.*

Dvojakým spôsobom môžeš postupovať, aby si pritom dosiahla pomoc a priazeň anjelov a svätých.

Prvý spôsob spočíva v tom, že sa obrátiš na večného Otca a prednesieš mu jednak lásku a oslavy,

ktorými ho velebí celý nebeský sbor, jednak námahy a utrpenia, ktoré z lásky k nemu pretrpeli na zemi svätí; pre toto všetko pros jeho božskú velebnosť o všetko, čo potrebuješ.

Druhý spôsob spočíva v tom, že sa utiekaš k týmto blahoslaveným duchom ako k takým, ktorí si prajú, aby sme boli nielen dokonatí, ale aby sme boli aj umiestení na ich vyššom mieste; pros o ich pomoc proti všetkým svojim nerestiam a nepriateľom a tiež pros o svoju ochranu v hodine smrti.

Uvažuj dakedy o mnohých a mimoriadnych milostiach, ktoré dosiahly od Najvyššieho Stvoriteľa, vzbudzuj k nim v sebe živý pocit lásky a radosti, že boli obôhatení toľkými darmi, ako keby to boli tvoje vlastné.

Ba, ak je možné, viac sa teš z toho, že ich majú oni a nie ty, lebo taká bola vôľa Boha, ktorému nech je za to česť, chvála a vďaka.

A aby si mohla toto cvičenie robiť po poriadku a ľahko, môžeš rozdeliť zástupy blahoslavených na jednotlivé dni v týždni takto:

V nedeľu vezmi deväť chórov anjelských.

V pondelok svätého Jána Krstiteľa.

V utorok patriarchov a prorokov.

V stredu apoštolov.

Vo štvrtok mučeníkov.

V piatok biskupov s inými svätými.

V sobotu panny s inými sväticami.

Ale nikdy nezabudni denne sa utiekať častejšie k Panne Márii, Kráľovnej všetkých svätých, k svojmu anjelovi strážcovi, k svätému Michalovi archanjelovi a ku všetkým svojim svätým orodovníkom.

A denne pros Pannu Máriu, jej Syna a nebeského Otca, aby ti doprial milosti a za hlavného ochrancu a patróna dal sv. Jozefa, ženícha Panny Márie; utie-

kaj sa potom k tomuto svätému s prosbami a dôverou, aby ťa vzal pod svoju ochranu.

Mnoho sa hovorí o tomto slávnom svätom a o mnohých milostiach, ktoré od neho dostali všetci, čo si ho uctievali a utiekali sa k nemu nielen v duševných, ale aj v časných potrebách, a najmä v tom, že priviedol zbožných ľudí na spôsob, ako sa modliť a rozjímať.

Lebo ak si Boh tak veľmi váži ostatných svätých, pretože ho poslúchali a ctili, kým žili medzi nami, ako veľmi si váži a ako mnoho u neho platia prosby tohto pokorného a prešťašného svätca, ktorého si tu na zemi uctil sám Boh natoľko, že sa mu chcel podrobiť, ako otca ho poslúchať a jemu slúžiť?

HLAVA LI.

*Ako rozjímať o umučení Krísta Pána,
aby sme z neho načerpali rozličné úkony čnosti.*

Čo som vyššie povedal o umučení Pána, to slúži k modlitbe a prosebnému rozjímaniu; a teraz dodávam, ako z toho istého môžeme čerpať rozličné úkony čnosti.

Za predmet rozjímania vezmeš si napríklad ukrižovanie; pri tomto tajomstve môžeš popri inom uvažovať o týchto bodoch:

Po prvé: Ako bol Pán Ježiš na hore Kalvárii pozbavený rúcha od surových zúrivcov a ako jeho telo, na ktoré sa prilepily šaty, bolo na kúsky roztrhané od rán pri bičovaní.

Po druhé: Ako mu bola sňatá s hlavy trňová koruna a ako mu spôsobila nové rany, keď mu ju opäť položili na hlavu.

Po tretie: Ako bol údermi kladiva a klinecami strašne pribitý na kríž.

Ľo štvrté: Ako boly jeho sväté údy tak násilne ťahané od tých psov, keď nemohly dôjsť k dieram urobentým pre klince, že všetky kosti sa vyšinuly a daly sa jednotlivé spočítat'.

Po piate: Ako sa presväté rany Pána s nevýslovnou bolesťou zväčšovaly a zhoršovaly, keď visel na tvrdom dreve a telo svojou váhou ťahalo dolu, nemajúc okrem klincov inej ôpory.

Ak chceš z týchto alebo iných bodov roznieť v sebe cit lásky, usiluje sa z úvahy o nich prejsť ešte k dôkladnejšiemu poznaniu nekonečnej dobroty a lásky svojho Pána k tebe, že chcel toľko trpieť pre teba; lebo a koľko sa zväčší v tebe toto poznanie, o toľko narastie aj tvoja láska.

Z tej istej úvahy o nekonečnej dobrotivosti a láske, ktorú ti samotný Pán prejavil, ľahko pocítiš ľútosť a bolesť, že si toľko ráz a s takou nevďačnosťou obrazila svojho Boha, ktorý pre tvoje neprávosti bol toľkými spôsobami trápený a mučený.

Aby si vzbudila v sebe nádej, uvažuj, že do takej veľkej biedy upadol vznešený Pán, aby zničil hriech a aby ťa vyslobodil z pasce diabla a tvojich zvláštnych vín, aby ti naklonil svojho večného Otca a aby ti dodal dôveru utiekať sa k nemu v každej tvojej potrebe.

Pocituj radosť z toho, keď prejdeš od jeho utrpenia k jeho účinku, totiž že ním sotiera hriechy celého sveta, upokojuje hnev Otca, premáha vládcu temnôt, zabíja smrť a naplňuje anjelské sídla.

Ba čo viac, raduj sa zo slasti, ktorú z neho má celá Najsvätejšia Trojica s Pannou Máriou, víťazná a bojujúca Církev.

Aby si sa nadchla k nenávisti proti svojim hriechom, zameraj jedine na tento cieľ všetky body, o ktorých budeš uvažovať, ako keby Pán bol trpel iba

preto, aby v tebe roznieť nenávisť proti tvojím nezriadeným náklonnostiam a proti tej, ktorá u teba najviac prevláda a najviac sa protiví jeho božej добрôte.

Aby si sa priviedla do úžasu, uvažuj, či môže byť dačo väčšie, ako vidieť Tvorcu vesmíru, ktorý všetkému dáva život na smrť prenasledovaného, vidieť pošliapanú a zneuctenú svrchovanú velebnosť, odsúdenú spravodlivosť, opl'uvanú krásu Boha, znenávidenú lásku nebeského Otca, vidieť vnútorné a nedostupné svetlo v moci temnôt; samotnú slávu a šťastie zneuctiť od pokolenia ľudského, opovrhnuť a strhnúť do najväčšej biedy.

Aby si mala sústrasť so svojím trpiacim Spasiteľom, popri rozjímaní o jeho vonkajších mukách prenikni svojimi myšlienkami k iným, neporovnateľne väčším mukám, ktoré ho mučily vnútorne. Lebo ak sa rmútiš pre jeho vonkajšie muky, bol by div, keby ti nepuklo srdce od bolesti nad jeho vnútornými mukami.

Duša Kristova videla božiu podstatu tak, ako ju vidí teraz v nebi: uznávala ju za najhodnejšiu všetkej úcty a služby a pre nevýslovnú svoju lásku k nej priala si, aby sa o to pričiňovalo zo všetkých svojich síl všetko stvorenie.

Preto, keď videla opak, že ju totiž svet tak hrozne uráža a potupuje nekonečnými hriechmi a hnusnými zločinmi, bola v tom istom okamihu preniknutá nekonečnými pichnutiami bolesti. A ony ju tým viac mučily, čím väčšia bola láska a túžba, aby takú vznešenú velebnosť všetci uctievali a slúžili jej.

A ako nemožno pochopiť veľkosť tejto lásky a túžby, tak niet nikoho, kto by mohol pochopiť, aká ukrutná a ťažká bola duševná bolesť ukrižovaného Spasiteľa.

Ba čo viac, keďže on miloval nevýslovne všetky tvory, primerane tejto láske nadmieru trpel pre všetky ich hriechy, pre ktoré mali byť od neho odlúčené; lebo pre každý smrteľný hriech, ktorý spáchali alebo mali spáchať všetci ľudia, čo boli a budú, koľkokrát kto hrešil, toľkokrát sa odlúčil od duše Pánovej, s ktorou bol láskou spojený.

Je to oveľa bolestnejšie odlúčenie ako oddelenie telesných údov, keď sa vyšínú zo svojho prirodzeného miesta; lebo duša, pretože je čistý duch a je vznešenejšia, dokonalejšia ako telo, tým väčšmi cíti bolesť.

Medzi týmito bolesťami pre stvorenie najukrutnejšia bola bolesť, ktorú Pán Ježiš pociťoval za všetky hriechy zatratených, ktorí mali znášať večné, s ničím neporovnateľné muky, lebo sa nikdy viac nemali s ním spojiť.

Ak však duša, rozčítaná nad svojím drahým Ježišom, prenikne ďalej, zbadá u neho, aby ho mohla poľutovať, bolesti taktiež veľmi ťažké nielen za hriechy spáchané, ale aj za tie, ktoré nikdy neboly spáchané; lebo niet pochyby, že nám náš Pán za cenu svojho drahého utrpenia získal i odpustenie tamtých hriechov i ochranu pred týmito druhými, nepopáchanými hriechmi.

Nebudú ti, dcéra, chýbať iné úvahy, aby si pociťovala bolesť so svojím trpiacim Ukrižovaným.

Lebo ani nebolo, ani nebude nikdy u ktoréhokoľvek rozumného tvóra bolesti, ktorú by on nebol pocítil na sebe.

Neprávosti, pokušenia, osočovania, telesné útrapy, akákoľvek tieseň a námahy všetkých ľudí na svete bolestnejšie mučili dušu Kristovu ako tých, čo to pociťovali sami.

Lebo najdobrotivejší náš Pán dokonale pozná a z nesmiernej svojej lásky chcel znášať a do svojho

srdca si vštepiť všetky ich utrpenia, malé i veľké, duševné i telesné, a to až po najmenšie bolenie hlavy a pichnutie ihlou.

Nik by nemohol vysvetliť, ako ho trýznily bolesti jeho presvätej Matičky. Presvätá Panna znášala ich a trpela všetkými spôsobmi a zo všetkých príčin, ako všetko znášal a trpel Pán Ježiš, hoci aj nie tak mocne, no predsa veľmi trpko.

A tieto jej bolesti obnovovali vnútorné rany jej požehnaného Syna a jeho presladké Srdce bolo nimi ranené ako by rozpálenými šípmi lásky, takže by sa pre toľké spomínané a iné skoro nekonečné neznáme muky dobre mohlo nazvať milostným peklom dobrovoľných trestov, ako sa píše o istej zbožnej duši, ktorá ho takto nazývala vo svätej jednoduchosti.

Dcéra, ak správne povážiš dôvod všetkých spomínaných bolestí, ktoré znášal Ukrižovaný, náš Vykupiteľ a Pán, zistíš, že nebolo to nič iné ako hriech.

Z toho jasne vyplýva, že pravý a hlavný úkon súcitu a vzdávania vďaky, ktorý on od nás vyžaduje a ktorým sme mu nevýslovne zaviazaní, robíme vtedy, keď z čistej lásky k nemu zarmucujeme sa jeho urážkou; keď nad všetku nenávisť nenávidíme hriech a keď statočne bojujeme proti všetkým jeho nepriateľom a svojim nezriadeným náklonnostiam, aby sme vyzliekli so seba starého človeka i s jeho skutkami a obliekli si nového, a to tak, že ozdobíme svoju dušu evanjelickými čnosťami.

HLAVA LII.

*O úžitku, ktorý môžeme mať z rozjímania
o Ukrižovanom a o nasledovaní jeho čnosti.*

Jeden z mnohých úžitkov, — je ich naozaj mnoho — ktorý môžeš mať z tohto zbožného rozjímania

spočíva v tom, aby si nielen ľutovala za svoje minulé hriechy, ale aby si sa tiež zarmucovala preto, že v tebe žijú nezriadené tvoje vášne, ktoré tvojho Pána priviedly na križ.

Iný úžitok je v tom, aby si ho prosila za odpustenie svojich hriechov a o milosť dokonalej nenávisti voči sebe samej, aby si ho viac neurazila; ba aby si ho, ako by náhradou za toľké jeho utrpenia pre teba, milovala a v budúcnosti mu dokonale slúžila; to však nemôžeš urobiť bez tejto svätej nenávisti.

Tretí účinok má byť ten, aby si účinne až na smrť prenasledovala každú i čo najmenšiu nezriadenú náklonnosť.

Štvrtý účinok nech je ten, aby si sa všemožne usilovala napodobňovať čnosti Spasiteľa, ktorý trpel nielen preto, aby nás vykúpil, zadostučinac za naše neprávosti, ale aj preto, aby nám dal príklad kráčať po jeho svätých stopách.

Ukážem ti tu spôsob rozjímania, ktorý ti poslúži k tomuto cieľu.

Ak napríklad túžiš dosiahnuť trpezlivosť, aby si mohla nasledovať svojho Krista, uvažuj o týchto bodoch:

Po prvé: Čo robí duša trpiaceho Krista voči Bohu.

Po druhé: Čo robí Boh voči duši Kristovej.

Po tretie: Čo robí Kristova duša voči sebe samej a voči svojmu presvätemu telu.

Po štvrté: Čo robí Kristus voči nám.

Po piate: Čo my máme robiť voči Kristovi.

Po prvé teda uvažuj, ako Kristova duša, celkom upretá na Boha, žasne pri pohľade na nekonečnú a neobmedzenú veľkosť, proti ktorej všetky ostatné stvorené veci sú celkom nič; ako je vydaná (zostanúc predsa nedotknutá vo svojej sláve) znášať na zemi najnehodnejšie zaobchádzanie pre spásu ľudí, od kto-

rých nedostala nič iné ako neveru a urážky; a napokon ako sa mu klania, jemu ďakuje a celkom sa mu obetuje

Po druhé: Ďalej pozri, čo robí Boh voči duši Kristovej, ako chce a pobáda ju znášať pre nás pohlavky, oplývania, rúhania, biče, trne a kríž, ukazujúc jej svoju radosť nad tým, že ju vidí celkom zahrnutú všetkými druhmi potupy a utrpenia.

Po tretie: Z toho prejdí na dušu Kristovu a uvažuj, ako svojim nad svetlo jasným rozumom poznáva, že sa to veľmi Bohu ľúbi, ako sa spokojne a radostne chystá podrobiť sa ochotne jeho svätej vôli ohnivou láskou, milujúcou nad všetku mieru jeho božskú velebnosť a pre nekonečné jej zásluhy i pre záväznosť, ktorú voči nej mala, pretože ju vyzvala, aby z lásky k nám a nám na vzor trpela.

A kto môže preniknúť do tých hlbokých túžob, ktoré z tohto pociťovala prečistá a láskou prekypujúca duša? Nachádzala sa v nich ako by v dajakom bludisku utrpenia, stále hľadajúc a nenachádzajúc (ako by chcela) nové spôsoby a cesty utrpenia. A preto sa dobrovoľne dáva celá a svoje najnevinnejšie telo (aby s ním spravili to, čo chcú) na rozhodovanie a naspas zločinných ľudí a pekelných diablov.

Po štvrté: Potom zahľad' sa na svojho Ježiša, ktorý ti hovorí, upierajúc na teba svoje láskavé oči: Hľa, dcéra, kam ma priviedly tvoje neskrotené túžby, pretože si nechcela urobiť malé násillie oproti sebe. Hľa, koľko trpím, ako radostne a z lásky k tebe, aby som ti dal príklad pravej trpezlivosti; pre všetky svoje bolesti ťa prosím, dcéra, aby si rada niesla tento a každý iný kríž, ktorý sa mi viac ľúbi, celkom sa odovzdaj do rúk všetkých prenasledovateľov, ktorých ti dám, i keby boli akokoľvek ničomní a ukrutní oproti tvojej cti a telu. Ach, keby si vedela, akú radosť

budem mať z toho! Môžeš ju však dobre vidieť v týchto ranách, ktoré som chcel prijať ako drahé radosti, aby som ozdobil vzácnymi čnosťami tvoju úbohú dušu, ktorú viac milujem, ako si myslíš. A keď som sa ja podvolil k čo najhoršiemu utrpeniu, prečo by si nechcela ty, moja drahá nevesta, trochu trpieť, aby si zadostučinila môjmu srdcu a osladila tie rany, čo mi zavinila tvoja netrpezlivosť, ktorá ma trpko mučila viac ako samotné rany.

Po piate: Dobre si ďalej uvaž, kto sa to s tebou rozpráva; uvidíš, že je to sám Kráľ slávy Kristus, pravý Boh a pravý človek. Uvažuj o veľkosti jeho utrpenia a pohanenia, ktorého by si nezaslúžil ani najväčší zločinec sveta. Pozri, ako tvoj Pán pri toľkom utrpení nielen že je spokojný a podivuhodne trpezlivý, ale že sa z neho i teší, ako by zo svojej svadby. A ako sa oheň silnejšie rozhorí, keď sa doň prileje trochu vody, tak so vzrastajúcim trýznením, ktoré bolo malé pre jeho nesmiernu lásku, stále rástla radosť a túžba po väčšom utrpení. Uvažuj, že všetko toto trpel a znášal najmilostivejší Pán nie z donútenia alebo pre vlastný záujem, ale (ako ti on povedal) zo svojej lásky k tebe; aby si sa ty podľa jeho príkladu cvičila v čnosti trpezlivosti; a keď dobre vnikneš do toho, čo si on od teba žiada a do radosti, ktorú mu urobíš cvičením sa v tejto čnosti, vzbud' v sebe úkony ohnivej túžby, že tento svoj kríž a iné kríže, akokoľvek by boli ťažké, budeš odteraz znášať nielen trpezlivo, ale s radosťou, aby si napodobňovala svojho Boha a by si mu dala väčšiu posilu.

A predstaviac si pred svoj duševný zrak jeho urážky a tupkosti, ktoré pre teba skúsil, a jeho vytrvanlivosť a trpezlivosť, hanbi sa, keď zistíš, že tvoja trpezlivosť je iba tónou trpezlivosti a že tvoje bolesti a potupy nie sú opravdivé. Boj sa a tras sa, aby ani na chvíľu

Ťočku nenašla v tvojom srdci miesto ani najmenšia myšlienka nechcieť trpieť z lásky k svojmu Pánovi.

Tento ukrižovaný Pán, dcéra moja, je kniha, ktorú ti dávam čítať; z nej si môžeš vybrať pravý obraz každej čnosti. A keďže je to kniha života, poučuje rozum nielen slovami, ale tiež živým príkladom rozohňuje vôľu. Celý svet je plný kníh, a predsa všetky dovedna nemôžu naučiť spôsob získavať všetky čnosti tak dokonale, ako sa to robí vtedy, keď hľadáme na ukrižovaného Boha.

A vedz, dcéra, že tí, čo mnoho hodín strávia v plači nad utrpením nášho Pána a uvažujúc o jeho trpezlivosti, ale potom v protivenstvách, ktoré ich zastihnú, ukážu sa takí netrpezliví, ako keby sa v modlitbe boli naučili dačomu inému, podobajú sa svetským vojakom, ktorí pred bitkou a keď sú ešte pod šiatrami, náramne sa chvastajú, ale potom, keď sa ukáže nepriateľ, odhodia zbrane a dajú sa na útek. A čo môže byť hlúpejšie a úbohejšie, ako vidieť čnosti Pána ako by v jasnom zrkadle, milovať ich a obdivovať, ale potom celkom na ne zabudnúť alebo si ich nevšímať, keď sa naskytne príležitosť konať ich?

HLAVA LIII.

O najsvätejšej Sviatosti Oltárnej.

Až doteraz som ťa, dcéra (akó si videla), vyzbrojoval štými zbraňami, ktoré si potrebovala, aby si premohla svojich nepriateľov, a mnohými upozorneniami, ako nimi dobre narábať; teraz však zostáva, aby som ti predložil ešte inú zbraň, a to je najsvätejšia Sviatosť Oltárna.

Ako táto sviatosť vyniká na všetky ostatné sviatosti, tak táto piata zbraň vyniká nad všetky ostatné zbrane.

Štyri predchádzajúce zbrane čerpajú zo zásluh a milosti, ktorú nám zaslúžila Kristova krv; táto zbraň je však samotná krv a telo s dušou a božstvom Kristovým.

Tam tými zbraňami bojujeme proti nepriateľom v Kristovej sile; touto zbraňou bojujeme proti nim spolu s Kristom a Kristus bojuje spolu s nami; lebo kto je telo Kristovo a pije jeho krv, je s Kristom a Kristus je s ním.

A pretože túto najsvätejšiu Sviatosť a túto zbraň možno dvojakým spôsobom používať a prijímať: sviatostne raz denne a duchovne každú hodinu a každú chvíľu; preto nesmieš prestať veľmi často prijímať ju druhým spôsobom ani vtedy, keď ti je dovolené prvým spôsobom.

HLAVA LIV.

Ako sa má prijímať najsvätejšia Sviatosť Oltárna.

Aby sme dosiahli rozličné ciele, môžeme pristupovať k tejto najsvätejšej Sviatosti; aby sme ich však naozaj dosiahli, musíme robiť rozličné veci, ktoré sú zadelené do troch období: pred prijímaním, pri prijímaní a po prijímaní.

Pred prijímaním, nech prijímame za akýmkoľvek účelom, musíme sa umyť a očistiť vo Sviatosti pokánia od škvrny smrteľného hriechu, ak by sme ho mali: musíme sa s láskou z celého srdca odovzdať celí, s celou dušou, so všetkými silami a so všetkými schopnosťami Ježišovi Kristovi a tak ako sa jemu ľúbi, lebo on nám dáva v tejto najsvätejšej Sviatosti svoju krv a telo s dušou, s božstvom a so svojimi zásluhami; a keď uvážime, že náš dar v porovnaní s jeho darom je malý, skoro ničím, musíme túžiť, aby sme mali niečo z toho, čo mu obetovaly a daly všetky tvory ľud-

ské i nebeské, aby sme to mohli darovať jeho božskej velebnosti.

Ak teda chceš prijímať s úmyslom premôcť v sebe a zničiť svojich i jeho nepriateľov, už večer pred svätým prijímaním alebo čo najskôr začni rozjímať o túžbe, ktorú má Boží Syn, aby si mu prijímaním tejto najsvätejšej Sviatosti dala miesto vo svojom srdci, aby sa s tebou spojil a pomáhal ti premôcť všetky tvoje hriešne vášne.

Táto túžba je u nášho Pána taká veľká a nemierná, že stvorený rozum ju nemôže pochopiť.

Aby si ju aspoň čiastočne mohla pochopiť, vstúp si do pamäti dve veci:

Prvá: Je nevýslovná radosť nanajvýš dobrého Boha prebývať s nami; lebo to nazýva svojou rozkošou.

Druhou vecou je uvažovanie o tom, že on nanajvýš nenávidí hriech, či už ako prekážku jeho spojenia s nami, po ktorom tak veľmi túži, alebo ako čosi, čo sa celkom protiví jeho božským dokonalostiam; lebo keďže je on najvyššie dobro, čisté svetlo a nekonečná krása, musí iba nekonečne nenávidieť a mať v oškľivosti hriech, ktorý nie je nič iné ako temnoty, nedokonalosť a nezmeriteľné poškvrnenie našich duší

A táto nenávisť Boha voči hriechu je taká silná, že k jeho zničeniu smerovali všetky diela Starého i Nového zákona a najmä dielo presvätého umučenia jeho Syna, ktorý by sa opäť, keby bolo treba, vystavil hoc aj tisícim smrťam, ako hovoria Žsvietení sluŹobníci boŹí, len aby v nás zničil i najmenší hriech.

Keď si na základe týchto úvah hoci aj veľmi nedokonale pochopila veľkosť túžby, ktorú má Pán, aby vošiel do tvojho srdca, aby z neho vyhnal a celkom zničil tvojich i svojich nepriateľov, vzbud' v sebe živú túžbu, že ho chceš prijať za tým istým účelom.

Keď si sa takto stala celkom veľkodušnou a keď

si nabrala odvalu z nádeje, že príde do tvojej duše tvoj nebeský Veliteľ, zavolaj častejšie do boja vášeň, ktorú chceš zničiť; potlač ju opakovanými a nenávisťnými úkonmi vôle, vzbudzujúc úkony čnosti, ktorá je jej opakom; a takto rob večer i ráno pred svätým prijímaním.

Potom, keď už budeš mať prijať najsvätejšiu Svätosť, krátko pred prijímaním upri na chvíľu pohľad na svoje hriechy od predchádzajúceho sv. prijímania až doteraz; dopustila si sa ich tak, ako keby Boha nebolo a ako keby nebol pre teba toľko trpel v tajomstvách kríža, lebo viac si cenila biednu rozkoš a svoje žiadosti ako vôľu božiu a jeho česť: a zahanbená sama nad sebou a so svätou bážňou oľutuj svoju nevďačnosť a nehodnosť.

Potom však rozmýšľaj, že nekonečná priepasť dobroty tvojho Pána volá priepasť tvojej nevďačnosti a slabej viery; prístup k nemu s dôverou a daj mu široké miesto v srdci, aby sa stal jeho úplným pánom.

A široké miesto dáš mu vtedy, keď zo svojho srdca vyženieš akúkoľvek náklonnosť k tvorom a keď ho potom zatvoríš, aby doň nevošiel nikto iný okrem tvojho Pána.

Po prijímaní utiahni sa ihneď do samoty svojho srdca; a pokloniac sa najprv Pánovi so všetkou pokorou a úctou, takto v duši sa rozprávaj so svojim Pánom:

„Moje jediné dobro, ty vidíš, ako ľahko Ťa urážam a akú veľkú moc má proti mne táto vášeň; ktorej nevládzem sa pozbaviť sama. Preto predovšetkým ň Teba závisí tento boj; a jedine od Teba dúfam víťazstvo, hoci i ja musím bojovať.“

Obrátiať sa potom na večného Otca, obetuj mu, vzdávajúc vďaky za milosti a za víťazstvo sama nad sebou, jeho požehnaného Syna, ktorého ti on dal a

ktorého už máš v sebe; a odvážne bojujúc proti spomenutej vášni, s dôverou očakávaj víťazstvo od Boha, ktoré ti istotne príde, i keby meškalo, ak sama vykonáš, koľko budeš môcť.

HLAVA LV.

Ako sa máme pripraviť na sv. prijímanie, aby sme vzbudili v sebe lásku.

Aby si sa nadchla touto nadnebeskou Sviatosťou milovať svojho Boha, obráť sa v mysli k jeho láske oproti tebe, uvažujúc od večera do sv. prijímania o tom, ako veľký a všemohúci Pán chcel ti svojho Syna ešte aj zanechať za pokrm a potrebu v najsvätejšej Sviatosti Oltárnej, neuspokojac sa s tým, že ťa stvoril na svoj obraz a podobu a že poslal na zem svojho Jednorodeného Syna, aby 33 rokov trpel pre tvoje neprávosti a aby znášal najukrutnejšie trápenia a bolestnú smrť kríža a aby ťa vykúpil.

Dobre uvažuj, dcéra, o nepochopiteľnej vznešenosti tejto lásky, ktorá ju robí vo všetkých jej častiach veľmi dokonalou a jedinečnou.

Po prvé: Ak hľadáme na čas, náš Boh nás miloval večne a bez akéhokoľvek počiatku; a ako on je večný vo svojom božstve, tak je večná i láska, ktorou pred všetkými vekmi bolo rozhodnuté v jeho mysli, že nám dá svojho Syna v tomto podivuhodnom spôsobe.

Tešiac sa z toho v sebe vnútornou radosťou, môžeš takto hovoriť: „V priepasti večnosti Boh si tak veľmi ocenil a miloval moju maličkosť, že myslel na mňa a s nevýslovnou túžbou lásky túžil dať mi svojho Syna za pokrm?“

Po druhé: Dal ti ešte viac; každá iná láska, nech je akákoľvek veľká, má hranice, za ktoré sa nemôže rozširovať; avšak jedine láska nášho Pána je bez miery.

A preto, keď si chcel celkom zadost' učiť, dal nám vlastného Syna, velebnosťou a nekonečnosťou sebe rovného, jednej a tej istej podstaty a prirodzenosti. Preto taká veľká je láska, aký veľký je dar a toľký je dar, koľká je láska; jedno i druhé je také veľké, že väčšiu veľkosť nemôže si predstaviť nijaký rozum.

Po tretie: Milovať nás nebol Boh nútený dajakou nevyhnutnosťou alebo silou, ale k tejto nepochopiteľnej láske k nám pobádala ho jedine jeho vnútorná prirodzená dobrota.

Po štvrté: Ani dajaká naša činnosť alebo zásluha nemohla predchádzať, aby ten nesmierny Pán preukázal našej úbohosti takú nesmiernu lásku; ale celučký sa dal nám, najbiednejším svojim stvoreniam, len z čistej svojej štedrosti.

Po piate: Ak však začneš uvažovať o čistote tejto lásky, uvidíš, že nie je ako láska sveta, spojená s nejakým záujmom; lebo Pán nepotrebuje naše dobro, pretože je i bez nás jedine sám v sebe najšťastnejší a najslávnejší; obetoval sa teda za nás iba zo svojej nevýslovnej dobroty a lásky k nám, nie pre svoj, ale pre náš úžitok.

Keď si si to dobre uvážila, povedz si: „Ako je to možné, že taký vznešený Pán miluje takého biedneho tvora? Čo chceš ty, Kráľ slávy, čo očakávaš odo mňa, ktorá nie som iné ako troška prachu? Dobre poznávam, Bože môj, vo svetle Tvojej ohnivej lásky, že máš jediný cieľ, ktorý mi ešte jasnejšie odкрýva nezištnosť Tvojej lásky ku mne; lebo preto sa mi dávaš za pokrm, aby si ma celkom obrátil v seba, a to nie preto, že by si ma potreboval, ale preto, aby si žil vo mne a ja v Tebe a aby som sa ja týmto spojením lásky stala Tebou a aby sa z môjho biedneho zemskeho srdca stalo s Tebou jedno jediné srdce božské.“

Preto žasni a raduj sa, keď vidíš, že ťa Boh tak vysoko cení a tak veľmi miluje a keď poznávaš, že svojou všemohúcou láskou nič iné nezamýšľa, ani od teba nechce, iba aby na seba strhol všetku tvoju lásku, odtrhnúc ťa najprv od všetkých tvorov a potom tiež od seba samej, lebo si tiež tvor; obetuj sa celkom svojmu Pánovi na zápalnú obeť, aby odteraz iba láska k nemu a jeho božia vôľa pobádala tvoj rozum, vôľu i pamäť a spravovala tvoje smysly.

A keď ďalej poznáš, že nič iné nemôže spôsobiť v tebe také božské účinky, ako keď ho hodne prijímaš v najsvätejšej Sviatosti Oltárnej, otvor mu potom svoje srdce nasledujúcimi strelnými modlitbami: „Ó nebeský pokrm, kedy príde hodina, keď sa ti budem môcť celkom obetovať spaľovaná len jediným ohňom, a to láskou k tebe? Kedy, kedy, ó láska nestvorená?“

„Ó chlieb živý, kedyže budem žiť jedine z teba, pre teba a tebe? Ach, kedy, môj milý a večný život?“

„Ó nebeská manna, kedy budem túžiť iba po tebe a iba teba požívať, presýtená akýmkoľvek iným pozemským pokrmom? Kedyže to bude, sladkosť moja, kedy, jediné moje dobro? Ach, môj láskavý a všemohúci Pane, oslobod' už toto biedne srdce od každého lipnutia a od každej nezriadenej vášne; ozdob ho svojimi svätými čnosťami a tým čistým úmyslom robiť všetko iba preto, aby sa ti to ľúbilo, lebo týmto spôsobom ti otvorím srdce, pozvem ťa doň a urobím ti milé násillie, aby si do neho vošiel; potom, Pane, budeš bez odporu vo mne vyvolávať tie úkony, ktoré si si vždy prial.“

A v týchto úkonoch lásky môžeš sa cvičiť večer i ráno, aby si sa pripravila na sv. prijímanie. A keď sa priblíži čas prijímania, rozmýšľaj, čo ideš prijať.

Syna Božieho, nepochopiteľnej velebnosti, pred ktorým sa trasú nebesia a všetky mocnosti.

Svätého svätých, zrkadlo bez poškvyny a nepochopiteľnú čistotu, v porovnaní s ktorou nijaký tvor nie je čistý.

Toho, ktorý z lásky k tebe chcel byť ako červík a vyvrheľ ľudstva opovrhovaný, šliapaný, posmievaný, oplúvaný a ukrižovaný zlobou a nenávisťou sveta.

Chceš prijať (vravím ti) Boha, v ktorého ruke je život a smrť celého vesmíru.

Naproti tomu, čo si ty? Sama osebe si nič a pre svoj hriech a nepravosť si horšia ako ktorékoľvek najpodlejšie a nečisté nerozumné stvorenie; zasluhuješ, aby si bola zahanbená a vysmiata od všetkých pekelných diablov.

A miesto vďačnosti za tak nesmierne a nespočetné dobrodenia opovrhla si vo svojich vrtochoch a chůtkach takým veľkým a láskavým Pánom a pošliapala si jeho drahocennú krv.

Predsa však on ťa volá vo večnej láske a nezmeniteľnej добрote k svojmu božskému stolu, ba dakedy ťa hrozbou smrti núti, aby si pristúpila k nemu. A nezatvára pred tebou bránu svojho milosrdenstva, ani sa od teba neodvracia, hoci si vo svojej prirodzenosti malomocná, nevládna, vodnateľná, slepá, diablom posadlá a hoci si sa oddala mnohým hanebnostiam.

Len toto žiada od teba: Po prvé: aby si ľutovala, že si ho urazila; po druhé: aby si mala nadovšetko v nenávisti veľký i malý hriech; po tretie: aby si sa vždy s láskou a skutkami vo všetkých príležitostiach obetovala a oddala jeho vôli a poslušnosti; a po štvrté: aby si dúfala a pevne verila, že ti odpustí, že ťa očistí a ochráni pred všetkými tvojimi nepriateľmi.

Posilnená touto nevýslovnou láskou Pána pristúp potom k sv. prijímaniu so svätou bážňou a s láskou

vrav: „Pane, nie som hodná, aby som Ťa prijala, lebo som Ťa toľko a toľkokrát ťažko urazila a doteraz som neľutovala za túto urážku tak, ako som mala.“

„Pane, nie som hodná Ťa prijať, lebo nie som celkom očistená od náklonnosti k ľahkým hriechom.“

„Pane, nie som hodná Ťa prijať, lebo ešte som sa úprimne neodдалa Tvojej láske, Tvojej vôli a Tvojej poslušnosti.“

„Ach môj všemohúci a nekonečný dobrý Pane, pre svoju dobrotivosť a slovo učiň ma hodnou, Láska moja, aby som Ťa s touto vierou prijala.“

Po prijímaní zatvor sa ihneď do svojho srdca a zabudnúť na všetko stvorené, týmto alebo podobným spôsobom rozprávaj sa so svojím Pánom:

„Ó najvyšší Kráľ neba, čo ťa priviedlo ku mne biednej, úbohej, slepej a nahej?“ A on ti odpovie: „Láska.“

A odpovedajúc mu povieš: „Ó Láska nestvorená, ó Láska sladká, čože chceš odo mňa?“ — „Nič iné“ — odpovie ti — „ako lásku; a nechcem, aby na oltári srdca pri tvojich obetiach a pri všetkých tvojich skutkoch horel iný oheň ako oheň lásky ku mne, ktorý by strávil každú inú lásku a všetku tvoju vlastnú vôľu a vydával by len ľúbeknú vôňu.“

„To som si prial a vždy si budem priať; lebo túžim, aby som bol celý tvoj a ty celá moja. To sa nikdy nestane, dokiaľ sa mi celkom neodďaš, a to sa mi veľmi ľúbi, a dokiaľ budeš pripútaná k sebeláske, k vlastnému úsudku a ku všetkým svojim žiadostiam a chľadu na seba.“

„Žiadam od teba nenávisť k sebe samej, aby som ti mohol dať svoju lásku; žiadam, aby sa tvoje srdce spojilo s môjím, lebo preto mi bolo otvorené na križi; a žiadam si ťa celú, aby som ja bol celý tvoj. Vidiš, že mám nesmiernu cenu, a predsa z mojej dobroty

je to, že som toľko hodný ako ty. Kúp si ma teda teraz, duša moja milovaná, a to tak, že sa ty dáš mne.“

Chcem od teba, moja sladká dcéra, aby si nič nechcela, nič nemyslela, nič nepočula, nič nevidela okrem mňa a mojej vôle; aby som ja celý v tebe chcel, myslel, počul a videl tak, aby tvoje nič, pohltené priepasťou mojej nekonečnosti, splynulo s ňou v jedno; takto ty budeš vo mne dokonale šťastná a blažená a ja v tebe celkom spokojný.“

Obetuj konečne Otcovi jeho Syna, najprv ako vzdávanie vďaky, potom za potreby svoje, celej svätej Cirkvi, všetkých svojich príbuzných, všetkých svojich dobrodincov a za duše v očistci; a túto obeť učiň na pamiatku a v spojení s tou obeťou, ktorú on priniesol sám na seba, keď sa obetoval Otcovi, visiac celý zakrvavený na kríži.

A takto mu môžeš obetovať všetky obety, ktoré sa toho dňa konajú v svätej Cirkvi rímskej.

HLAVA LVI.

O duchovnom prijímaní.

I keď len raz denne môžeme sviatostne prijímať Pána, predsa duchovne môžeme ho prijímať (ako som povedal) každú hodinu a každú chvíľu; okrem našej nedbanlivosti alebo inej našej viny nemôže nám v tom nič zabrániť.

Toto prijímanie je dakedy tak užitočné a Bohu milé, ako na nešťastie nie sú mnohé prijímania sviatostné, a to vinou tých, čo prijímajú.

Koľko ráz sa teda odhodláš a pripravíš na takéto prijímanie, toľko ráz vždy nájdeš pripraveného Syna Božieho, aby ťa vlastnými rukami duševne nakŕmil sebou samým.

Aby si sa na to pripravovala, obráť k nemu svoju

myseľ za týmto účelom; vrhnúc krátky pohľad na svoje hriechy, ľutuj svoj hriech a popros ho so všetkou pokonou a vierou, aby ráčil vstúpiť do tvojej úbohej duše s novou milosťou, ktorá by ju uzdravila a posilnila proti nepriateľom.

Alebo keď sa chceš premáhať alebo umŕtvovať v ktorejkoľvek svojej žiadosti, alebo chceš vykonať dajaký úkon čnosti, rob všetko preto, aby si pripravila svoje srdce Pánovi, ktorý ho ustavične žiada. Obráť sa potom k nemu, volaj ho túžobne, aby ťa prišiel svojou milosťou uzdraviť a oslobodiť od nepriateľov, aby len on sám mal v moci tvoje srdce.

Alebo, spomínajúc na svoje predošlé sviatostné prijímanie, povedz s plápolajúcim srdcom: „Kedyže Ťa, Pane môj, opäť prijmem? Kedy, kedy?“

Ak sa však chceš pripraviť na duchovné prijímanie zvláštnym spôsobom, už od večera rob všetko umŕtvovanie, všetky úkony čností a všetky ostatné dobré skutky s úmyslom duchovne prijať svojho Pána.

A hneď časně ráno uvažuj, akým dobrom a šťastím je naplnená tá duša, ktorá hodne prijme najsvätejšiu Sviatosť Oltárnu (lebo v nej sa opäť získavajú stratené čnosti, duši sa vracia pôvodná krása, takže sa stáva účastnou na ovoci a zásluhách utrpenia samotného Syna Božieho) a ako sa to ľúbí Bohu, keď ju prijímame a tak získavame spomenuté dobrodenia; ďalej snaž sa zapáliť vo svojom srdci veľkú túžbu, aby si ho mohla prijať a jemu sa zapáčiť.

A keď budeš horieť touto túžbou, obráť sa k nemu a povedz mu: „Pane, pretože Ťa dnes nemôžem sviatostne prijať, Ty nestvorená dobrota a sila, odpusť mi všetky hriechy, uzdrav ma a učiň, aby som Ťa prijala duchovne teraz, každú hodinu, každý deň a daj mi novú milosť a silu proti všetkým mojim nepriateľom

a najmä proti tomuto, proti ktorému práve bojujem, a tak aby som sa Ti zaľúbila.“

HLAVA LVII.

O vzdávaní vd'aky.

Pretože všetko dobro, čo máme a robíme, patrí Bohu a je od Boha, sme povinní vzdávať mu vd'aky za každé svoje dobré cvičenie a víťazstvo a za všetky osobitné a všeobecné dobrodenia, ktoré sme prijali z jeho milosrdnej ruky.

A aby sme tak mohli robiť primeraným spôsobom, musíme uvažovať o ciele, ktorý vedie Boha k tomu, aby nám dal svoje milosti; lebo z tejto úvahy a poznania sa naučíme, ako máme Bohu vzdávať vd'aky.

A pretože pri každom dobrodení Pán má na zreteli hlavne svoju česť a chce nás priviesť k svojej láske a službe, uvažuj najprv týmto spôsobom: „Akou mocou, múdrosťou a dobrotivosťou môj Boh mi udelil a dal toto dobrodenie a milosť?“

A keď si potom uvedomíš, že v tebe ako takej niet nijakej veci, hodnej nejakého dobrodenia, ba že sú v tebe iba priestupky a nevďačnosti, povedz s hlbokou pokorou Pánovi: „Ako je to, Pane, že ráčiš shliadnuť na zdochnutého psa a zahrňuješ ma takým dobrodením? Nech je Tvoje meno pochválené na veky vekov!“

A keď konečne vidíš, že Boh týmto dobrodením chce u teba dosiahnuť, aby si ho milovala a slúžila mu, rozohni sa láskou voči láskou prekypujúcemu Pánovi a snaž sa s úprimnou túžbou jemu slúžiť podľa jeho vôle.

A preto pridaj k tomu úplné obetovanie seba a urob to týmto spôsobom:

HLAVA LVIII.

O obetovaní seba.

Aby tvoje sebaobetovanie bolo všestranne Bohu milé, musí mať dve veci. Prvou je spojenie s obetami, ktoré priniesol Kristus Otcovi. Druhou vecou je, aby tvoja vôľa bola odtrhnutá od akéhokoľvek prilipnutia k tvorom.

Čo sa prvej veci týka, vedz: Syn Boží, žijúc v tomto slzavom údolí, neobetoval Otcovi nebeskému iba seba samého a svoje skutky, ale spolu so sebou aj nás a naše skutky. Preto naše obety majú sa konať v sporení a v dôvere s obetami Syna Božieho.

Pri druhej veci dobre uvažuj, prv než by si sa obetovala, či tvoja vôľa má nejaké lipnutie k tvorom; lebo ak by ho mala, musí sa najprv odtrhnúť od každej takej lásky; utiekaj sa preto k Bohu, nech ťa odtrhne svojou pravdou, aby si sa mohla obetovať jeho božej velebnosti, uvoľnená a oslobodená od všetkého.

Pritom však buď veľmi opatrná; lebo ak sa obetuješ Bohu, lipnúc ešte k tvorom, neobetuješ svoje, ale cudzie; lebo ani ty nepatříš sebe, ale tým tvorom, ku ktorým lipne tvoja vôľa; to sa neľúbi Pánovi a vyzerá, ako keby sme sa mu chceli posmievat'.

A z toho vyplýva, že toľko obetí, v ktorých obetujeme sami seba, nielen že sa od neho vracia naprázdno a bez úžitku, ale ešte aj upadneme do rozličných chýb a hriechov.

I keď lipneme k tvorom, môžeme sami seba obetovať Bohu; ale robíme to preto, aby nás jeho dobrota od nich odtrhla, aby sme sa potom mohli celkom odovzdať jeho božej velebnosti a jeho službe; a to máme robiť často a s veľkou láskou.

Nech je teda tvoje sebaobetovanie bez lipnutia a bez ohľadu na akéhokoľvek tvoje pranie, nepozerajúc ani na časné ani večné dobrá, ale iba na čistú vôľu a

prozreteľnosť božiu, ktorej sa máš celkom podriaďiť a obetovať na večnú obeť; zabudnúť na všetko stvorené, hovoriť: „Hľa, Pán a Stvoriteľ môj, všetko a celá moja vôľa je v moci Tvojej vôle a večnej prozreteľnosti; učiň so mnou v živote a v smrti a po smrti v čase i vo večnosti, ako sa Tebe ľúbi.“

Ak to úprimne urobíš týmto spôsobom (a to zistiš, keď ťa zastihnú protivenstvá), stane sa z teba pozemského kupca, kupec evanjelický a najšťastnejší, lebo budeš božia a Boh bude tvoj; lebo on vždy patrí tým, ktorí sa odtrhnú od tvorov i sami od seba a celkom sa oddávajú i obetujú jeho božskej velebnosti.

Tu teda máš, dcéra, najmocnejší spôsob, ako premáhať všetkých svojich nepriateľov; lebo keď ťa tvoje sebaobetovanie tak spojuje s Bohom, že sa stávaš celkom jeho a on celkom tvoj, akýže nepriateľ a aká sila môže ti vôbec ublížiť?

A keď mu chceš obetovať nejaký svoj skutok, ako pôsty, modlitby, úkony kajúcnosti a iné dobré skutky obráť najprv myseľ na obeť, ktorú Kristus priniesol Otcovi svojimi pôstami, modlitbami a inými skutkami; a potom s dôverou v ich moc a silu obetuj svoje.

Ak však chceš nebeskému Otcovi za svoje hriechy priniesť za obeť skutky Kristove, urob to týmto spôsobom:

Premýšľaj o svojich hriechoch jednak všeobecne, jednak o každom osve; a keď jasne poznáš, že sama od seba nemôžeš usmieriť boží hnev a zadosť učiniť jeho božej spravodlivosti, utiekaj sa k životu a umučeniu jeho Syna, mysliac na niektorý jeho skutok; napríklad keď sa postil, modlil, trpel alebo vylieval krv; zbadáš pritom, že preto obetoval Otcovi tieto svoje skutky, utrpenia a krv, aby ho usmieril a zadosť učinil za tvoje hriechy, ako keby mu hovoril: „Hľa, večný Otče, podľa Tvojej vôle dávam mimoradne zadosť-

učinenie Tvojej spravodlivosti za hriechy a podlžnosti N. Nech jej ich ráči Tvoja božská velebnosť odpustiť a nech ju ráči prijať do počtu svojich vyvolených.“

Potom i ty obetuj za seba tú istú obeť a modlitby nebeskému Otcovi, prosiac ho, aby ti pre ich cenu odpustil všetky hriechy.

A to môžeš urobiť nielen vtedy, keď prechádzaš od jedného tajomstva k druhému, ale i vtedy, keď prechádzaš od jedného výjavu k druhému pri tom istom tajomstve. Tento spôsob sebaobetovania môžeš použiť nielen pre seba, ale aj pre druhých.

HLAVA LIX.

O citovej zbožnosti a o duchovných suchotách.

Citová zbožnosť pochádza buď od prírody, buď od diabla, alebo tiež z milosti; podľa jej ovocia môžeš rozoznať, odkiaľ pochádza; lebo ak z nej nepochádza polepšenie života, nemôžeš pochybovať, že je od diabla alebo od prírody; a to tým skôr, čím bude sprevádzaná väčším pôžitkom, slasťou, lipnutím a akousi namyslenosťou.

Keď teda pocítiš, že tvoju myseľ osladujú duchovné rozkoše, nepátraj, odkiaľ pochádzajú, ani sa na ne neopieraj a nedaj sa odvrátiť od vedomia svojej ničoty, ale ešte s väčšou starostlivosťou a nenávisťou voči sebe usiluj sa zachovať svoje srdce nepripútané k akémukoľvek, hoci aj k duchovnému prilipnutiu; a túž iba po Bohu a po jeho zaľúbení; lebo takýmto spôsobom bude pre teba z milosti onen pocit duchovnej radosti, či už pochádza od prírody alebo od diabla.

Aj duchovné suchoty môžu pochádzať zo spomenutých troch príčin.

Od diabla, ktorý chce, aby myseľ zvlažnela a aby ju od duchovného života odvrátil k radostiam a rozkošiam sveta.

Od nás samých pre naše viny, pre lipnutie na pozemských veciach a pre nedbanlivosť.

Z milosti buď preto, aby nás upozornila, že máme horlivejšie zanechať lásku a zamestnanie, ktoré sa ne-
týka Boha a nesmeruje k nemu, buď preto, aby sme
zo skúsenosti poznali, že všetko naše dobro pochádza
od neho, buď aby sme si v budúcnosti viac vážili jeho
dary a aby sme boli pokornejší a opatrnejší v ich
uchovávaní; alebo aby sme sa užšie spojili s jeho bož-
skou velebnosťou úplným zrieknutím sa seba samých
i v duševných radoostiach, aby sme svoje srdce, ktoré
chce mať Pán celkom pre seba, nedelili tým, že by sa
k nim pripútala naša láska; alebo tiež preto, že sa Bo-
hu ľúbi, keď nás vidí bojovať pre naše dobro všetkými
našími silami a s použitím jeho milosti.

Kedyž teda pocítiš suchoty, vstúp do seba, aby si
zistila, pre ktorú tvoju chybu bola ti odňatá citová
zbožnosť; začni proti nej bojovať nie preto, aby si
znovu získala citovú zbožnosť, ale aby si odstránila
od seba to, čo sa neľúbi Bohu.

A keď nenájdeš chybu, maj namiesto citovej zbož-
nosti zbožnosť opravdivú, ktorá spočíva v ochotnej
odovzdanosti do božej vôle.

A preto sa snaž, aby si v nijakom prípade neza-
nechala svoje duchovné cvičenia; lež pokračuj v nich
zo všetkých svojich síl, i keby sa ti zdaly akokoľvek
neplodné a nechutné, ochotne pijúc kalich trpkosti,
ktorý ti v suchotách podáva láskavá Božia vôľa.

A keby dakedy duchovné suchoty boli sprevádzané
takými veľkými a hustými temnotami, že by si ne-
vedela, kam sa obrátiť, ani ktorou stranou ísť, neľá-
kaj sa preto, ale buď v tom kríži pokojná a pevná,
vzdialená od každej útechy sveta, i keby ti ju ponú-
kaly svet alebo tvory.

Ukrywaj svoje utrpenie pred každým okrem svoj-

ho duchovného otca, ktorému ho vyjaviš nie pre zmiernenie utrpenia, ale preto, aby ťa poučil, ako ho máš znášať podľa božej vôle.

Sväté prijímania, modlitby a iné cvičenia nerob preto, aby si sostúpila s krížom, ale aby si dostala silu povýšiť onen kríž na väčšiu slávu Ukrižovaného.

A keď pre duševný zmätok nemôžeš rozjímať a modliť sa tak, ako by si chcela, rozjímaj tak, ako najlepšie môžeš.

Prinúť sa vykonať vôľou a slovami to, čo nemôžeš vykonať rozumom, rozprávajúc sa pritom sama so sebou a s Pánom; lebo budeš mať z toho podivuhodné účinky a tak tvoje srdce si oddýchne a dostane silu.

V tomto prípade môžeš takto hovoriť: „Prečo si smutná, duša moja, a prečo ma znepokojuješ? Dúfaj v Boha, lebo ja ho budem oslavovať naďalej, on je moja spása a môj Boh. Prečo si, Pane, ustúpil ďaleko? Odvraciaš sa v čase potreby a utrpenia. Neopúšťaj ma celkom!“

Spomeň si tiež na svätú náuku, ktorú Boh v čase utrpenia vnukol milovanej Säre, manželke Tobiašovej, použi ju aj ty a hovor nahlas: „Každý, kto Ťa uctieva, pokladá za isté, že jeho život bude korunovaný; ak bude prežívaný v skúšaní; ak ho však bude život sužovať, bude vyslobodený; a ak bude trestaný, dosiahne Tvoje milosrdenstvo. Netešíš sa totiž v našom umieraní: lebo po búrke dávaš pokoj a po plači a kvílení vlievaš radosť. Tvoje meno, Bože Izraela, nech je požehnané na veky.“ (Tobi 3, 21—23.)

Spomeň si tiež na svojho Krista, ktorý bol v záhrade a na kríži opustený od svojho nebeského Otca, čo mu po stránke citovej spôsobilo veľkú bolesť; a znášajúc s ním kríž, povedz z celého srdca: „Staň sa vôľa Tvoja!“

Lebo keď takto spraviš, tvoja trpezlivosť a modlitba pozdvihnú plamene obety tvojho srdca až pred tvár Boha a ty budeš opravdu zbožná. Lebo pravá zbožnosť (ako som ti povedal) je živé a pevné rozhodnutie vôle nasledovať Krista s križom na pleci po akejkol'vek ceste, po ktorej nás k sebe pozýva a volá, chcieť Boha pre Boha, a opustiť dakedy Boha pre Boha.

A keby mnohí, najmä ženy, ktoré chcú žiť duchovným životom, menaly svoj pokrok podľa tejto, a nie podľa citovej zbožnosti, ani samy by sa neklamaly, ani diabol by ich neklamal, ani by sa zbytočne, ba nevďačne neponosovali na také veľké dobro, ktoré im prejavuje Pán; s väčšou horlivosťou by sa oddávaly službe jeho božej velebnosti, ktorá všetko spravuje a dopúšťa na svoju česť a naše dobro.

A tu sa tiež klamú ženy, ktoré so strachom a s obozretnosťou sa chránia príležitostí k hriechu. A keďže ich dakedy trápia hrozné, hnusné a strašné myšlienky a dakedy predstavy ešte hnusnejšie, sú zmätené, strácajú odvahu a oddávajú sa myšlienkam, že sú od Boha celkom opustené a odlúčené a nemôžu pochopiť, že aj v mysli naplnenej takýmito myšlienkami môže prebývať jeho Boží Duch.

Sú z toho veľmi skleslé, skoro si zúfajú, zanechávajú akékoľvek svoje zbožné cvičenia a vracajú sa k svetskému životu.

Tieto osoby nechápu dobre milosť dávanú im Pánom, ktorý dovoľuje, aby ich napadly tieto príznaky pokušenia preto, aby ich priviedol k sebapoznaniu a aby sa k nemu priblížili ako také, ktoré potrebujú pomoc. Preto nevďačne sa ponosujú na to, za čo by mali byť zaviazané vďakou jeho nekonečnej dobrote.

Čo máš v takých prípadoch robiť? Vhĺbiť sa do úvah o svojej hriešnej náklonnosti, lebo Boh chce, aby

si pre vlastné dobro poznala, ako táto náklonnosť je hotová i na najväčšie zlo, a že by si bez jeho pomoci upadla do najhoršej skazy.

A načerpaj z toho nádej a dôveru, že on ti chce pomôcť, lebo ti ukazuje nebezpečenstvo a chce ťa pritiahnuť bližšie k sebe modlitbou a tým, že sa budeš k nemu utiekať; vzdávaj mu preto najpokornejšie vďaky.

A buď celkom uistená, že takéto príznaky pokúšenia hnusných myšlienok lepšie zaženieš trpezlivým znášaním utrpenia a obratným útekóm od nich, ako keď im budeš veľmi úzkostlivo odporovať.

HLAVA LX.

O spytovaní svedomia.

Pri spytovaní svedomia uvažuj o troch veciach; o pokleskoch tohto dňa, o ich príčine a odvahe i ochote, s ktorou máš proti nim bojovať a získať čnosti im opačné.

Čo sa týka pokleskov, rob tak, akoby som ti povedal v hlave „Čo máme robiť, keď sme poranení.“ (Hlava XXVI.)

Ich príčinu usiluj sa oslabiť a zničiť.

Aby si to mohla vykonať a aby si mohla získať čnosti, posilni svoju vôľu nedôverou v seba, dôverou v Boha, modlitbou a množstvom úkonov nenávisťi voči nerestiam a utúžby po opačných čnostiach.

Nech sú ti podozrivé víťazstvá, ktoré si získala a dobré skutky, čo si vykonala.

Ba radím ti veľa o nich neuvažovať, lebo je tu prinajmenšom skoro nevyhnutné nebezpečenstvo da-
jakej skrytej pohnútky k ctižiadosti a pýche.

Preto ponechaj všetky, akékoľvek sú, božiemu milosrdenstvu a obráť svoju myseľ na to, čo máš ešte vykonať a čoho je oveľa viacej.

Čo sa však týka vzdávania vďaky za dobrodenia a milosti, ktoré ti Pán udelil toho dňa, uznaj ho za pôvodcu všetkého dobra a poďakuj mu za to, že ťa vyslobodil od toľkých nepriateľov zjavných a ešte viacerých tajných, že ti dal dobré myšlienky a príležitosť k čnostiam, poďakuj mu aj za všetky ostatné dobrodenia, o ktorých nevieš.

HLAVA LXI.

V tomto boji treba vytrvať a bojovať až do smrti.

Medzi inými požiadavkami pre tento boj je aj vytrvalosť, s ktorou ustavične musíme umŕtvovať svoje vášne, ktoré v tomto živote nikdy neodumierajú, ba ako zlá burina kľčia v ktorúkoľvek hodinu.

A toto je boj, ktorému sa nemôžeme vyhnúť, lebo končí iba so životom; a kto v tomto boji nebojuje, toho nevyhnutne buď zajmú, buď zabijú.

Okrem toho máme tu do činenia s nepriateľmi, ktorí nás neprestajne nenávidia; nikdy nemožno od nich očakávať pokoj alebo prímerie, lebo ešte ukrutnejšie zabijú toho, kto sa chce stať ich priateľom.

Nesmieš sa však dať zastrašiť ich silou a počtom, lebo v tomto boji môže prehrať iba ten, kto chce. A všetka sila našich nepriateľov je v rukách Veliteľa, pre ktorého česť bojujeme.

On nielen že nedopustí, aby nad tebou zvíťazili, ale i sám bude za teba bojovať; a ako mocnejší než všetci tvoji protivníci dá ti do rúk víťazstvo, ak však i ty budeš s ním statočne bojovať, dôverujúc nie v seba, ale v jeho moc a dobrotu.

A keby ti Pán nedôprial víťazstva tak skoro, neklesaj na mysl, lebo musíš byť naozaj istá (a to ti pomôže tiež k tomu, aby si bojovala s dôverou), že on obráti na tvoj úžitok a prospech, ak sa zachováš ako verný a statočný bojovník, všetky veci (nech

sú akéhokoľvek druhu), ktoré sú proti tebe, i tie, o ktorých sa ti zdá, že ťa oddiaľujú od tvojho víťazstva, ba i tie, čo sú proti nemu.

Teda ty, dcéra, nasledujúc svojho nebeského veliteľa, ktorý pre teba premohol svet a dal seba samého na smrť, pust' sa s veľkodušným srdcom do tohoto boja až do úplného zničenia všetkých svojich nepriateľov; lebo keby si čo len jedného nechala nažive, bol by ti ako trieska v očiach a kopija v boku, ktorá by ti prekážala dosiahnuť také slávne víťazstvo.

HLAVA LXII.

Ako sa máme pripraviť na nepriateľov, ktorí nás napadnú u hodine smrti.

Hoci celý náš život na zemi je ustavičný boj, predsa hlavným a najdôležitejším dňom je posledná hodina veľkého odchodu; lebo ktokoľvek v tom okamihu padne, už viac nepovstane.

Aby si bola dobre pripravená, musíš statočne bojovať v tom čase, ktorý ti je popriaty; kto dobre bojuje v živote, ľahko dosiahne víťazstvo v hodine smrti, lebo je na boj dobre pripravený.

Okrem toho pozorne a často rozmýšľaj o smrti, lebo keď ťa zastihne, budeš sa jej menej báť a myseľ bude voľná a pripravená na boj. Svetácki ľudia tejto myšlienke sa vyhýbajú, aby nemuseli prerušiť svoju záľubu vo veciach pozemských, lebo dobrovoľne lípnú na nich svojou láskou a veľkú bolesť by cítili pri myšlienke, že ich musia zanechať. Tak sa neumenšuje ich nezriadená láska, ba stále priberá na sile; preto im potom odlúčenie od tohoto života a od pozemských vecí pôsobí nevýslovnú úzkosť, a to tým väčšiu u tých, ktorí dlhší čas užívali tieto veci.

Aby si túto dôležitú prípravu mohla urobiť lepšie, tiež si môžeš dakedy predstaviť, že si sama, bez akej-

koľvek pomoci v úzkostiach smrti a môžeš si pripamätať veci, ktoré nasledujú a ktoré by ťa mohli v tom čase trápiť; a tu si potom premysli prostriedky, ktoré ti uvediem, aby si ich mohla lepšie použiť v tej poslednej úzkosti; lebo úder, ktorý len jeden jediný raz možno urobiť, treba sa najprv dobre naučiť, aby sme neurobili chybu tam, kde ju viac nemožno napraviť.

HLAVA LXIII.

O štyroch útokoch našich nepriateľov v hodine smrti; najprv o útoku na vieru a ako sa máme brániť.

Štyri sú hlavné a najnebezpečnejšie útoky, ktorými sa obyčajne na nás vrhajú naši nepriatelia v hodine smrti. Sú to: pokušenie proti viere, zúfalstvo, namyslenosť a rozličné klamy a premeny diablov na anjelov svetla.

Čo sa týka prvého útoku, keď ťa začne nepriateľ pokúšať svojimi falošnými dôkazmi, uchýľ sa rýchle k rozumu k vôli vraviac: „Odstúp odo mňa, satan, otec lži, lebo ťa nechcem ani len počuť, lebo mne stačí, že verím to, čo verí svätá Cirkev rímska.“

A nakoľko len môžeš, nezaoberaj sa myšlienkami o viere, akokoľvek priateľské by sa ti zdaly a pokladaj ich za zámienky diabla, aby sa mohol s tebou prieť.

Ak však by si nemala času priviesť pamäť k poslušnosti, buď statočná a naozaj pevná, aby si sa nepodala nijakému dôkazu alebo tvrdeniu Písma svätého, ktoré by ti nepriateľ podával, lebo všetky budú buď neúplné, buď zle vyvedené alebo zle vysvetlené, hoci by sa ti zdaly dobré, jasné a samozrejmé.

A keby sa ťa prefíkaný diabol vypytoval na to, čo verí rímska Cirkev, neodpovedaj mu; ale vidiac jeho podvod a že ťa len chce chytiť v reči, vzbud'

vnútorný úkon ešte živšej viery; alebo, aby si mu urobila na protiveň, odpovedz mu, že svätá rímska Cirkev verí v pravdu; a keby diabol opakoval: „Akáže je to pravda?“ odpovedz mu: „Práve tá, v ktorú ona verí.“

Nadovšetko maj svoje srdce upreté na kríž a hovor: „Bože môj, Stvoriteľ a Spasiteľ môj, rýchle mi prispej na pomoc a neodchádzaj odo mňa, aby som sa neodchýlila od pravdy Tvojej svätej viery katolíckej; ráč mi udeliť, aby som v nej na Tvoju česť dokončila svoj smrteľný život tak, ako som sa v nej narodila z Tvojej milosti.“

HLAVA LXIV.

O pokušení k zúfalstvu a o prostriedkoch proti nemu.

Iný útok, ktorým sa zlomyseľný diabol usiluje celkom nás zničiť, je strach, ktorý nám naháňa pripomínaním našich hriechov, aby sme sa vrhli do priepasti zúfalstva.

V tomto nebezpečenstve pridržaj sa tohoto istého pravidla, že totiž myšlienky na tvoje hriechy pochádzajú z milosti a sú na tvoju spásu, keď vzbudzujú v tebe pocit pokory, ľútosti nad urážkou Boha a pocit dôvery v jeho dobrotu. Keď ťa však znepokojujú, vyvolávajú nedôveru a malomyseľnosť, považuj ich tak tiež za dielo diabla, i keby sa ti zdalo, že sú to dôvody pravé a dostatočné, aby ťa presvedčily, že si zavrhnutá a že pre teba už viac niet času na spasenie; viacej sa pokor a viacej dôveruj v Boha; lebo týmto spôsobom vlastnými zbraňami premôžeš nepriateľa a vzdáš slávu Pánovi.

Vždy ľutuj za urážku Boha, keď ti príde na myseľ; ale s dôverou v jeho utrpenie pros za neodpuštenie.

Ba poviem ti ešte viac. Keby sa ti zdalo, že Boh

sám ti vraví, že nie si z jeho ovečiek, predsa nesmieš za nijakú cenu stratiť dôveru v neho, lež pokorne mu povedz: „Pane, máš naozaj v mojich hriechoch dôvod, zatradiť ma; ja však v tvojom milosrdenstve mám väčší dôvod, aby si mi odpustil.

„Preto ťa prosím o spasenie pre toto úbohé tvoje stvorenie, pravda, zavrhnuté pre jeho hriešnosť, ale vykúpené cenou tvojej krvi. Chcem byť, Vykupiteľ môj, na Tvoju slávu spasená a s dôverou v Tvoje nesmierne milosrdenstvo celkom sa odovzdám do Tvojich rúk. Urob so mnou, ako sa Tebe ľúbi, lebo Ty si jediný môj Pán; lebo i keby si ma chcel zahubiť, predsa chcem mať v Tebe svoje živé nádeje.“

HLAVA LXV.

O pokúšení k márnomyseľnosti.

Tretí útok je márnomyseľnosť a namyslenosť. Nikdy sa nedaj nijakým mysliteľným spôsobom priviesť ani len k najmenšiemu zaľúbeniu v seba samú alebo vo svoje skutky. Ale tvoje zaľúbenie nech je v Pánovi, v jeho milosrdenstve a v skutkoch jeho života a utrpenia.

Pokladaj samú seba až do posledného dychu stále za bezcennejšiu a uznávaj samotného Boha za pôvodcu všetkého dobra, ktoré si vykonala a ktoré by sa ti vybavilo v myslí. Utietskaj sa o jeho pomoc, ale neočakávaj ju pre svoje zásluhy alebo pre mnohé a veľké boje, ktoré si vyhrala. A maj stále svätú bázeň, pokorne vyznávajúc, že všetky tvoje námahy boli by márne, keby ťa pod ochranu svojich krídel nevzal Boh, v ktorého ochranu jedine máš dôverovať.

Keď poslúchneš tieto upozornenia, tvoji nepriatelia ťa nepremôžu. A tak si otvoríš cestu, po ktorej radostne prejdeš do nebeského Jeruzalema.

HLAVA LXVI.

O pokušení vidinami a falošnými zjaveniami v hodine smrti.

Keby ťa náš tvrdošíjny nepriateľ, ktorý nás nikdy neprestáva trápiť, napadol falošnými zjaveniami a premenami v anjela svetla, buď len pevná a neochvejná v poznaní svojej ničoty a smelo mu povedz: „Vráť sa, nešťastník, do svojich temnôt; lebo nezaslúžim si videnia a nič iné nepotrebujem okrem milosrdenstva svojho Ježiša a prímluv Panny Márie, sv. Jozefa a iných svätých.“

A keby sa ti podľa mnohých, skoro samozrejmych znakov zdalo, že tieto veci prichádzajú z neba, predsa ich odmietni a zažeh ň od seba, ako najďalej môžeš; nemysli si, že by sa tento odpor, založený na vedomí tvojej nehodnosti, neľúbil Pánovi; lebo ak to bude jeho činnosť, bude ti to dozaista môcť dať najavo a ty o nič neprídeš; lebo kto dáva milosť ľuďom, neodoberie im ju pre činy vykonané z pokory.

Toto sú najobyčajnejšie zbrane, ktoré zpravidla užíva proti nám nepriateľ pri poslednom kroku. Okrem toho však každého pokúša podľa jeho osobitných náklonností, ku ktorým onen človek najviac je náchylný. Preto prv ako sa priblíži hodina veľkého zápasu, musíme sa dobre vyzbrojiť a udatne bojovať proti svojim najsilnejším vášňam a najmä proti tým, ktoré najviac nad nami panujú, aby sme si uľahčili víťazstvo v dobe, ktorá nám odoberie všetok ostatný čas toto urobiť.

OBSAH:

Venovanie	5
Hlava 1. V čom spočíva kresťanská dokonalosť. Treba bojovať, aby sme ju dosiahli. Štyri veci sú potrebné pre tento boj	7
Hlava 2. O dôvere v seba	12
Hlava 3. O dôvere v Boha	14
Hlava 4. Ako možno poznať, či konáme s nedôverou v seba a s dôverou v Boha	16
Hlava 5. O omyle mnohých, ktorí si myslia, že malomyselnosť je čnosť	17
Hlava 6. Iné pripomienky, aby sme dosiahli nedôveru v seba a dôveru v Boha	18
Hlava 7. O cvičení; najprv o cvičení rozumu, ktorý musíme chrániť pred nevedomosťou a zvedavosťou	19
Hlava 8. O príčinách, prečo veci neposudzujeme správne a o spôsobe, ktorý máme zachovať, aby sme ich dobre rozoznávali	20
Hlava 9. Ešte jedna vec, ktorej sa musí rozum chrániť, aby mohol dobre rozoznávať	22
Hlava 10. O cvičení vôle a o ciele, ku ktorému majú smerovať všetky vnútorné i vonkajšie úkony	24
Hlava 11. Niektoré úvahy, ktoré privádzajú vôľu k tomu, aby vo všetkom chcela iba božie zaľúbenie	28
Hlava 12. O viacerých vôľach v človekovi a o boji, ktorý vedú medzi sebou	29

Hlava 13.	O spôsobe boja proti smyslovým hnutiam a o úkonoch, ktoré musí vzbudzovať vôľa, aby dosiahla stály stav čnosti	32
Hlava 14.	Čo treba robiť, keď sa zdá, že naša vyššia vôľa je premožená a celkom udusená nižšou vôľou a nepriateľmi	36
Hlava 15.	Niektoré upozornenia o spôsobe boja a najmä o tom, proti komu a s akou mocou treba bojovať.	
Hlava 16.	Ako má bojovník Kristov ihneď včas ráno vstúpiť na bojište	40
Hlava 17.	O poriadku, ktorý treba zachovať v boji proti hriešnym vášniam	42
Hlava 18.	Ako odporovať náhlým hnutiam vášni	42
Hlava 19.	O spôsobe boja proti telesnej neresti	44
Hlava 20.	O spôsobe boja proti nedbalosti	49
Hlava 21.	Ako spravovať vonkajšie smysly a ako možno od nich prejsť na nazeranie božstva	53
Hlava 22.	O tom, ako tie isté veci sú nám pro- prostriedkom spravovať svoje smysly tak, aby sme prešli k úvahám o vte- lenom Slove v tajomstvách jeho živo- ta a umučenia	56
Hlava 23.	O iných spôsoboch, ako máme ovlá- dať svoje smysly v rozličných okol- nostiach, ktoré nás zastihnú	57
Hlava 24.	Ako držať na uzde jazyk	62
Hlava 25.	Bojovník Kristov má sa zo všetkých svojich síl vyhýbať rozčúleniu a zne- pokojeniu mysle, aby dobre mohol bojovať proti nepriateľom	64

Hlava 26.	Čo máme robiť, keď sme poranení	67
Hlava 27.	Čo robí diabol, aby premohol a oklamal jednak i tých, čo chcú žiť čnostne, jednak i tých, čo sa už nachádzajú v otroctve hriechu	69
Hlava 28.	O boji a o klamstvách, ktoré používa diabol proti tým, ktorých má v otroctve hriechu	70
Hlava 29.	O umení a podvodoch, ktorými drží diabol vo svojej moci tých, ktorí poznajú svoju duševnú biedu a chceli by sa jej pozbaviť; o tom, prečo naše predsavzatia sú často bez účinku	71
Hlava 30.	O omyle tých, ktorí sa myslia, že kráčajú ku čnosti	73
Hlava 31.	O klame a boji, ktoré používa diabol, aby sme opustili cestu ku čnosti	74
Hlava 32.	O poslednom útoku a klame, ktorý sme vyššie spomenuli a ktorým sa usiluje diabol o to, aby získané čnosti boli príčinou našej záhuby	78
Hlava 33.	Niektoré upozornenia, ako premáhať hriešne vášne a ako získavať nové čnosti	83
Hlava 34.	Čnosti treba získavať pomaly a postupným cvičením. Usilujme sa získať najprv jednu a potom druhú	86
Hlava 35.	O prostriedkoch, ktorými treba získavať čnosti a o tom, ako ich máme používať, aby sme sa za určitý čas venovali len jednej	87
Hlava 36.	V cvičení v čnostiach treba pokračovať s vytrvalým úsilím	89

Hlava 37. Ak sa chceme ustavične cvičiť v čnostiach, nesmieme sa vyhýbať príležitostiam získať ich, keď sa nám ponúkajú	91
Hlava 38. Na získanie čnosti treba si oblúbiť všetky príležitosti boja, a to viac tie, ktoré nám robia väčšie ťažkosti	92
Hlava 39. Ako používať rozličné príležitosti, aby sme sa cvičili v tej istej čnosti	94
Hlava 40. Koľko času treba venovať cvičeniu v jednotlivých čnostiach a o znakoch nášho pokroku	96
Hlava 41. Nesmieme sa dať uchvátiť túžbou zbaviť sa protivenstiev, ktoré trpezlivo znášame. O spôsobe, ako máme spravovať všetky svoje žiadosti, aby boli čnostné	97
Hlava 42. Ako treba odporovať diablovi, keď nás chce oklamať nemiernosťou v konaní dobra	99
Hlava 43. O sile našej nezriadenej náklonnosti a o diabolskom popudzovaní, aby sme sa dali zviest' k opovážlivému posudzovaniu bližného; o spôsobe, ako im odporovať	101
Hlava 44. O modlitbe	104
Hlava 45. Čo je vnútorná modlitba	107
Hlava 46. O rozjímavej modlitbe	109
Hlava 47. Iný spôsob rozjímavej modlitby	110
Hlava 48. O spôsobe modlitby prostredníctvom Panny Márie	111
Hlava 49. Niektoré úvahy, aby sme sa k Panne Márii utiekali s vierou a dôverou	112

Hlava 50. O spôsobe rozjímania a modlitby prostredníctvom anjelov a všetkých svätých	113
Hlava 51. Ako rozjímať o umučení Krista Pána, aby sme z neho načerpali rozličné úkony čnosti	115
Hlava 52. O úžitku, ktorý môžeme mať z rozjímania o Ukrižovanom a o nasledovaní jeho čností	119
Hlava 53. O najsvätejšej Sviatosti Oltárnej	123
Hlava 54. Ako sa má prijímať najsvätejšie Sviatosť Oltárna	124
Hlava 55. Ako sa máme pripraviť na sv. prijímanie, aby sme vzbudili v sebe lásku	127
Hlava 56. O duchovnom prijímaní	132
Hlava 57. O vzdávaní vďaky	134
Hlava 58. O obetovaní seba	135
Hlava 59. O citovej zbožnosti a duchovných suchotách	137
Hlava 60. O spytovaní svedomia	141
Hlava 61. V tomto boji treba vytrvať a bojovať až do smrti	142
Hlava 62. Ako sa máme pripraviť na nepriateľov, ktorí nás napadnú v hodine smrti	143
Hlava 63. O štyroch útokoch našich nepriateľov v hodine smrti; najprv o útoku na vieru a ako sa máme brániť	144
Hlava 64. O pokušení k zúfalstvu a o prostriedkoch proti nemu	145
Hlava 65. O pokušení k márnomyseľnosti	146
Hlava 66. O pokušení vidinami a falošnými zjaveniami v hodine smrti	147